

LAND VAN SWENTIBOLD

Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied
in Zuid-Limburg

L
121 A
Verslagen
No. 121

Maart 1965

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
WOORD VOORAF	7
INLEIDING	9
HOOFDSTUK I ALGEMEEN SOCIAAL-ECONOMISCHE ASPECTEN	11
§ 1. Bevolking	11
§ 2. Beroepsbevolking en werkgelegenheid	13
§ 3. Forensisme	15
HOOFDSTUK II ASPECTEN VAN DE AGRARISCH-ECONOMISCHE STRUCTUUR	18
§ 1. Hoofd- en nevenberoepen van de geregistreeerden	18
§ 2. Bedrijfsgroottestructuur	19
§ 3. Wijzigingen in aantal en structuur van de bedrijven in de periode 1961-1964	24
§ 4. Externe produktieomstandigheden	27
a. Ontsluiting	27
b. Waterbeheersing	27
c. Verkaveling	27
d. Eigendom en pacht	28
e. Ligging van de gebouwen	29
f. Ouderdom van de bedrijfsgebouwen	30
g. Utiliteitsvoorzieningen	31
HOOFDSTUK III DE BEDRIJVEN	32
§ 1. Grondgebruik	32
§ 2. Bedrijfstypen	33
§ 3. Het bouwlandgebruik	34
§ 4. Het grasland en de rundveehouderij	34
§ 5. De tuinbouw	36
§ 6. Varkens en kippen	38
§ 7. Mechanisatie en arbeid	39
§ 8. Bedrijfsuitkomsten	41
HOOFDSTUK IV ENKELE AGRARISCH-SOCIALE ASPECTEN	43
§ 1. Landbouwonderwijs	43
§ 2. De leeftijd van de grondgebruikers	43
§ 3. Bedrijfsopvolging	44
§ 4. Raming van het potentiële aantal O.- en S.-kandidaten	46
§ 5. Enige gegevens i.v.m. boerderijenverplaatsing	47

LIJST VAN BIJLAGEN

	Blz.
1. Bevolking sinds 1910	49
2. Geboorten- en vestigingsoverschotten	50
3. Bevolking naar wijken	51
4. Mannelijke beroepsbevolking	52
5. Werkgelegenheid	53
6. Mannelijke beroepsbevolking naar bedrijfstak	54
7. Bedrijven met ten minste tien man personeel	55
8. Enige gegevens per wijk	56
9. Mannelijke agrarische beroepsbevolking	57
10. Woonforenzen naar woon-, werkgemeente en bedrijfstak	58
11. Werkforenzen naar werk-, woongemeente en bedrijfstak	59
12. Leeftijdsopbouw van de werkende mannen en de buiten de woongemeente werkenden	60
13. Het reizen van de woonforenzen	61
14. De reistijd van de woonforenzen	62
15. Telplichtige geregistreerden in het blok naar beroepsgroep en bedrijfsgrootte	63
16. Geregistreerden naar bedrijfsgrootteklassen	64
17. Nevenberoepen van de B- en hoofdberoepen van de C-geregistreerden	65
18. Voormalige beroepen van de D-geregistreerden	66
19. De speciale bedrijven	67
20. De grondgebruikers met ≥ 1 ha en de cultuurgrond	68
21. Geregistreerden naar bedrijfsgrootteklassen en deelgebieden	71
22. Wijzigingen in het aantal geregistreerden sinds 1961	73
23. Geregistreerden naar beroepsgroep en deelgebied (1961 en 1964)	74
24. Bedrijfsgroottestructuur	75
25. Verdwenen geregistreerden in de periode 1961-1964	76
26. Nieuw-geregistreerden in de periode 1961-1964	77
27. Overdrachten in de periode 1961-1964	78
28. Omvang van het grondverkeer in één jaar (1963-1964)	79
29. Verkaveling	80
30. Eigendom en pacht	81
31. Gepachte grond	82
32. Woonplaatsen, onderscheiden naar agrarische en niet-agrarische bestemming	83
33. Bedrijfsgebouwen	84
34. Utiliteitsvoorzieningen	85
35. Grondgebruik	86
36. Ontwikkeling van het grondgebruik	87
37. Bedrijfstypologie I	88
38. Bedrijfstypologie II	89
39. Bouwlandgebruik	90
40. Grasland	91
41. Rundveehouderij	92
42. Melkkoeien	93
43. Melkproduktie	94
44. Veestalling en bedrijfsvoering	95
45. Tuinbouw	96

	Blz.
46. Waardering en leeftijd van de appelaanplant	97
47. Mestvarkens	98
48. Fokzeugen	99
49. Kippen	100
50. Produktiesectoren (varkensmesterij, fokkerij en pluimveehouderij) van enige omvang op de bedrijven	101
51. Melkmachines	102
52. Trekkkracht	103
53. Arbeidskrachten	104
54. Bedrijfsuitkomsten	105
55. Landbouwonderwijs	106
56. Leeftijd van de bedrijfshoofden	107
57. Meewerkende zoons op de bedrijven	108
58. Bedrijfsopvolging	109
59. Raming van het potentiële aantal kandidaten voor beëindiging van het bedrijf via het O.- en S.-fonds	110
60. Enige gegevens i.v.m. boerderijenverplaatsing	111

WOORD VOORAF

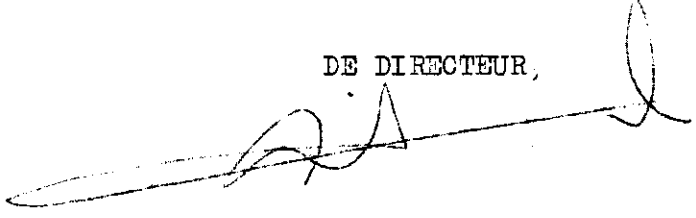
De Cultuurtechnische Dienst verzocht in juli 1964 het Landbouw-Economisch Instituut een sociaal-economische schets te maken van het ruilverkavelingsgebied "Land van Swentibold". Deze schets is een uitwerking van en een toelichting op de bestaande statistische documentatie over het betrokken gebied. Van de in deze schets vermelde gegevens maakt de Cultuurtechnische Dienst gebruik bij de voorbereidingswerkzaamheden voor de ruilverkaveling en de samenstelling van het rapport ex artikel 34 van de Ruilverkavelingswet.

Het blok is gelegen juist ten noorden van de westelijke mijnstreek tussen de Maas (Belgische grens) en de Duitse grens en omvat (gedeelten van) de gemeenten Ohé en Laak, Roosteren, Susteren, Grevenbicht, Born, Obbicht c.a.; Nieuwstadt, Urmond, Limbricht, Sittard en Geleen.

De oppervlakte van het blok is ruim 6900 ha.

Dit verslag is opgemaakt door de afdeling Streekonderzoek.

DE DIRECTEUR,

's-Gravenhage, maart 1965

(Prof. dr. A. Kraal)

INLEIDING

Het ruilverkavelingsgebied "Land van Swentibold", 1) gelegen aan de Maas juist ten noorden van de westelijke mijnstreek, omvat delen van een elftal gemeenten, t.w. Ohé en Laak, Roosteren, Susteren, Grevenbicht, Obbicht c.a., Born, Nieuwstadt, Limbricht, Sittard, Geleen en Urmond. Van noord naar zuid wordt het gebied in zijn geheel doorsneden door het Julianakanaal en de E-9 autoweg en in het westen begrensd door de rivier de Maas. In het noorden loopt de grens zuidelijk van Ophoven langs de Middelgraaf tot aan de Duitse grens, om vervolgens in zuidelijke richting ombuigend westelijk om Nieuwstadt heen (waar een ruilverkaveling gereed-gekomen is) het Limbrichterbos te kruisen en - de spoorlijn volgend tot iets ten noorden van Geleen - in westelijke richting weer aan te sluiten aan de Maas.

Uit een bodemkundige overzichtskaart van de Stichting voor Bodemkartering blijkt dat de in het ruilverkavelingsblok liggende gronden voor ongeveer een derde uit oude rivierkleigronden bestaan, voor eveneens een derde uit lössleemgronden, voor een zesde uit jonge rivierkleigronden en voor het overige uit zandgronden, grindgronden en veengronden. Hoewel grote delen van het blok bij het gebruik van de grond mogelijkheden tot keuze bieden, wordt op enkele plaatsen de gebruikswijze van de grond sterk door de omstandigheden bepaald.

Op 17 mei 1960 werd de stichtingsakte gepasseerd van de Stichting "Streekontwikkeling van het Land van Swentibold", omvattende de gemeenten Born, Grevenbicht, Limbricht, Nieuwstadt, Obbicht c.a., Roosteren en Susteren. Het grondgebied hierbij betrokken is derhalve niet gelijk aan het ruilverkavelingsgebied 2), doch komt voor het allergrootste gedeelte wel overeen. Het doel was hierbij tot een grotere samenwerking te komen op sociaal, cultureel en economisch terrein en acties tot nieuwe creaties op genoemde terreinen te coördineren en de stimuleren. Het feit dat in het onderhavige gebied belangrijke veranderingen op economisch terrein zijn te verwachten is voor genoemde stichting aanleiding geweest een onderzoek in te stellen. Ook het Economisch Technologisch Instituut Limburg heeft zich met de ontwikkeling in deze streek bezig gehouden en acht groei van de industrialisatie in het centrum van het blok (in Born) wenselijk. Reeds zijn de laatste jaren sterke impulsen gegeven tot ontplooiing van de industriële sectoren. Het gevolg is dat er grote vraag is ontstaan naar arbeidskrachten. Telt men hierbij de arbeiders die door de divergentie in loonniveau over de grens zijn getrokken dan is het duidelijk dat dit ook van grote invloed is op de ontwikkeling in de agrarische sector.

1) Vernoemd naar de Lotharingse koning Swentibold, die rond 900 na het begin van onze jaartelling over dit gebied regeerde en in Born resideerde.

2) De gemeente Nieuwstadt hoort wel bij de Stichting, de gemeente Urmond niet.

Sterke veranderingen op agrarisch gebied - van groter omvang dan tot nu toe - zijn bij een verdere ontwikkeling te verwachten. Door een groeiende economische ontwikkeling in de nabij gelegen mijnstreek en in het gebied rondom de haven van Born zullen niet-agrarische activiteiten meer en meer gaan domineren. De positie van de agrarische bedrijven in de kernen zal door de toenemende niet-agrarische bebouwing steeds moeilijker worden en aan vele landbouwgronden zal een niet-agrarische bestemming worden gegeven. Gedacht moet hierbij worden aan het onttrekken van landbouwgrond ten behoeve van industriële bebouwingen, woningbouw, sportterreinen en recreatie, aan voor ontgrinding bestemde terreinen en bestemming van gronden voor wegen, kanalen en havens. Mede ten gevolge van de aanleg van het Julianakanaal in het begin van de dertiger jaren en de recente uitvoering van de bijna gereed gekomen rijksweg 75 (E-9) zijn belangrijke oppervlakte grond afgesneden van de bedrijfsgebouwen, is de verkavelingstoestand ongunstiger geworden en is economisch verantwoord grondgebruik op vele bedrijven onmogelijk. Een ruilverkaveling zal noodzakelijk zijn om het resterende landbouwgebied op een verantwoorde wijze te handhaven tussen de industriële kernen.

In deze schets wordt een globale beschrijving gegeven van de sociale en economische omstandigheden waaronder de landbouw in het ruilverkavelingsgebied wordt uitgeoefend. Als uitgangspunt zijn de gegevens van de landbouwtellingformulieren 1964 gebruikt, dus gegevens per individueel telpluchtinge in het blok wonende geregistreerde. Naast een beschrijving van de huidige situatie is het mogelijk, door middel van aanvullende gegevens per in 1959 geregistreerd bedrijf, een summiere beschouwing te wijden aan de ontwikkeling sedert 1959. Nadere informatie, welke hiervoor nodig waren, zijn verkregen dank zij de bereidwillige medewerking van plaatselijk goed georiënteerde personen. Tevens werd gebruik gemaakt van enkele aantekeningen op de landbouwtellingformulieren 1963 (over de verkavelingstoestand) en van de in 1961 gehouden registratie van de toestand van de bedrijfsgebouwen.

In overleg met de Cultuurtechnische Dienst in het blok is een 13-tal gebieden verdeeld; de deelgebieden zijn (zie de kaart 1):

Roosteren	Obbicht
Dieteren	Berg
Susteren	Urmond
Grevenbicht	Guttocoven
Buchten	Limbricht
Holtum	Einighausen
Born	

Gegevens van algemene aard zijn geput uit de Algemene volkstelling 1960, de Volks- en beroepstelling 1947 en de Algemene woningtelling 1956. Van genoemde tellingen zijn slechts gegevens per gemeente beschikbaar, waardoor met een globaal overzicht (over de gemeente welke voor het grootste deel binnen het blok zijn gelegen) moet worden volstaan.

1) Opgenomen met toestemming van de Topografische Dienst. Reproductie van het kaartfragment is verboden.

HOOFDSTUK I

ALGEMEEN SOCIAAL-ECONOMISCHE ASPECTEN

In de inleiding is reeds vermeld dat het niet mogelijk is exacte cijfers te geven over de bevolking en de beroepsbevolking in het blok als zodanig. Van de elf gemeenten, welke gebied binnen de blokgrens hebben, zijn er een aantal waarvan dit slechts een zeer gering deel is, te weten Ohé en Laak, Nieuwstadt, Sittard en Geleen. De gemeentecijfers van de andere zeven, welke geheel (Roosteren, Grevenbicht, Obbicht en Limbricht) of nagenoeg geheel (Susteren, Born en Urmond) binnen het blok liggen, geven een alleszins aanvaardbaar beeld van de situatie in het ruilverkavelingsgebied.

§ 1. B e v o l k i n g (bijlagen 1 t/m 3)

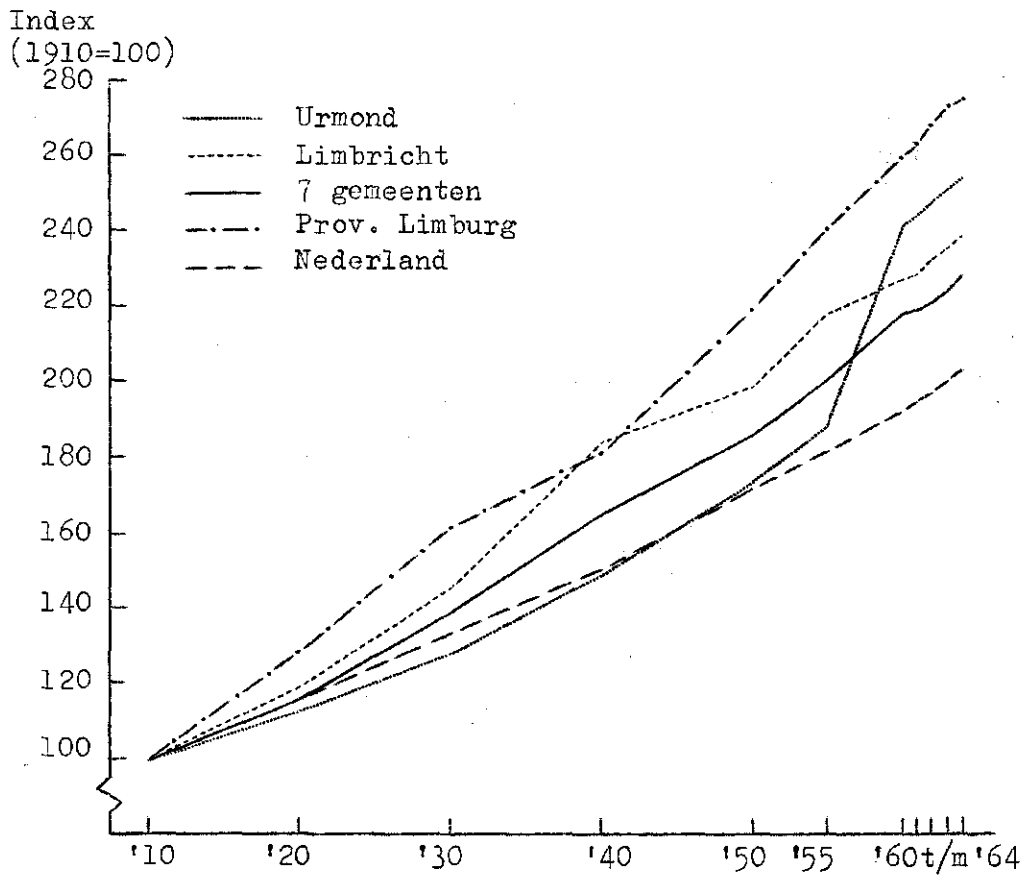
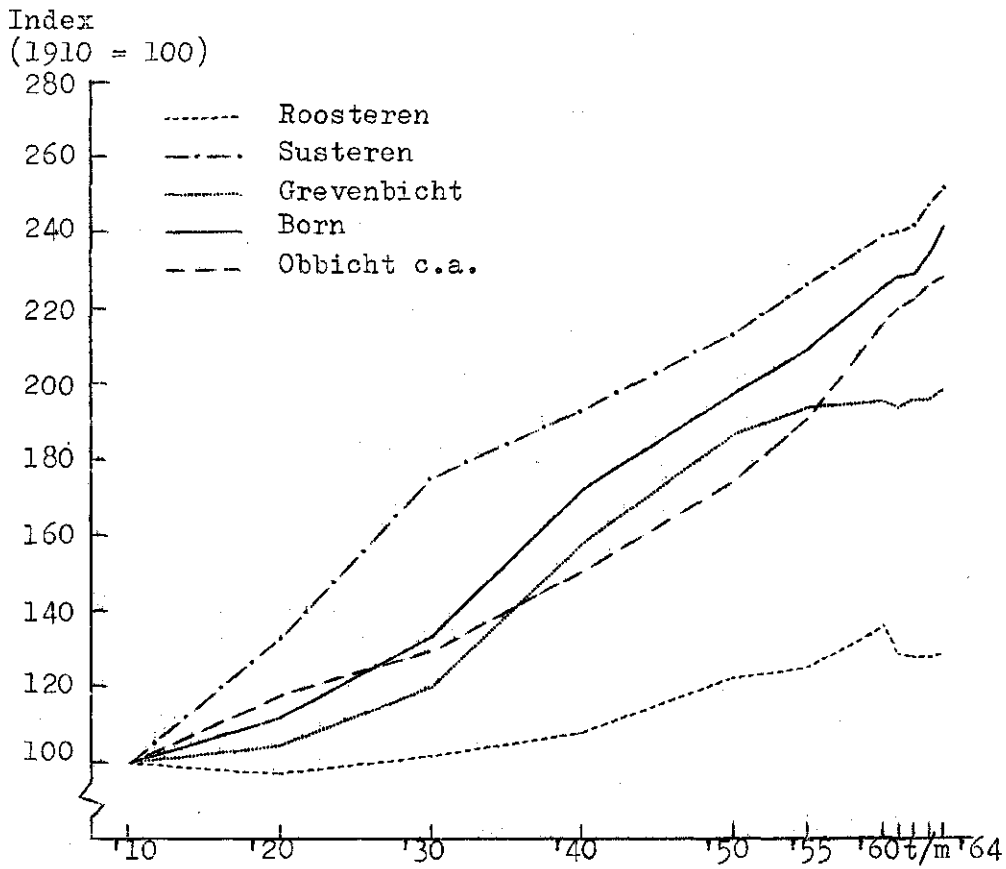
De groei van de bevolking is in deze streek, vergeleken met de provincie Limburg, betrekkelijk traag. De bevolking van geheel Nederland verdubbelde sedert 1910, de bevolking van Limburg is thans $2 \frac{3}{4}$ maal zo groot en die van het Land van Swentibold $2 \frac{1}{4}$ maal zo groot als in 1910. Geen van de betrokken gemeenten kan wat betreft de toeneming van de bevolking wedijveren met het gemiddelde voor de provincie, al zijn er onderling wel opmerkelijke verschillen. De grootste toeneming, altijd nog belangrijk onder het provinciaal gemiddelde, had plaats in de gemeenten Susteren en Urmond; de kleinste in Roosteren.

Bij een beschouwing van het groeitempo van de laatste jaren (sedert 1960) blijkt dat het aantal inwoners van de gemeente Roosteren zelfs terugliep, dat van Grevenbicht, Obbicht en Limbricht niet boven het landelijk gemiddelde uitkomt en het gemiddelde voor de zeven gemeenten te zamen ook lager ligt dan voor het gehele land. De enige gemeente welke boven het provinciaal gemiddelde uitsteekt, is Born. Bij een beschouwing van de ontwikkeling van de afzonderlijke dorpsgebieden in de periode 1947-1960 blijkt dat de bevolking van Urmond sterk is toegenomen en, in mindere mate, de bevolking van Dieteren en Einighausen, Limbricht is praktisch gelijk gebleven in de periode tussen de twee volkstellingen.

De oorzaak van dit achterblijven ten opzichte van de ontwikkeling in de gehele provincie ligt primair in het vertrekoverschot. De ontwikkeling van het aantal inwoners wordt immers bepaald door het geboortenoverschot (geboorten minus sterften) enerzijds en het migratiesaldo (vestiging minus vertrek) anderzijds. Uit de sedert 1910 per 5-jaarlijkse perioden vermelde geboorten- en vestigingsoverschotten blijkt duidelijk dat de toeneming van de bevolking door de natuurlijke aanwas (geboortenoverschot) sterk werd geremd door een negatief vestigingsoverschot (vertrekoverschot). Bezien per gemeente verloopt de ontwikkeling zeer grillig. De gemeente Roosteren heeft steeds een vertrekoverschot vertoond. Susteren, dat voor 1930 steeds een ruim vestigingsoverschot had, zag nadien meer mensen vertrekken dan er zich in vestigden; uit de meest recente cijfers blijkt deze gemeente weer een vestigingsoverschot te hebben. De migratie heeft voor de andere gemeenten een zeer verschillend verloop. Grevenbicht had sedert 1950 steeds een vertrekoverschot en Urmond, waar in de periode 1955-1960 enkele honderden woningen werden gebouwd, had mede als gevolg hiervan over deze periode een zeer groot vestigingsoverschot.

ONTWIKKELING VAN HET AANTAL INWONERS

Grafiek 1

Bezien over de laatste 5-jaarlijkse periode (1955-1960) blijken de gemeenten Obbicht en Urmond (in beide plaatsen werden vele nieuwe woningen gebouwd) een ruim en Born een gering vestigingsoverschot te hebben, terwijl de gemeenten Roosteren, Susteren, Grevenbicht en Limbricht een vertrekoverschot lieten zien.

Van de personen die uit de genoemde gemeenten vertrokken, ging een groot aantal in een andere plattelandsplaats in dezelfde streek wonen. Voorts trok een groot aantal naar Sittard. Het is echter opvallend dat de meesten naar kleinere plaatsen vertrokken. Het geheel overziende blijkt wel dat het Land van Swentibold sterk geïntegreerd is in het grote geheel van Zuid-Limburg, waarop de streek sterk is georiënteerd. In het rapport van het Economisch Technologisch Instituut Limburg wordt voor de toekomst een geheel nieuwe ontwikkeling binnen het gebied verwacht, welke prognose is gebaseerd op het streekplan van de westelijke mijnstreek, waarin dit gebied als woongebied voor gedeelten van de mijnstreek is aangegeven en op de verwachte groei van de industrie in Born.

§ 2. B e r o e p s b e v o l k i n g e n w e r k g e l e g e n h e i d (bijlagen 4 t/m 9)

De ontwikkeling van de mannelijke beroepsbevolking is in de periode 1947-1960 ten achtergebleven bij die van de totale bevolking. Dit deed zich vooral sterk voor in de gemeenten Susteren, Obbicht en Urmond. Het is het gevolg van geboortenoverschotten en vertrekoverschotten. Sedert 1947 nam de bevolking van de zeven gemeenten te zamen toe met 23%, de mannelijke beroepsbevolking echter slechts met 9%.

Tabel 1

ONTWIKKELING VAN DE BEVOLKING EN DE BEROEPSBEVOLKING

Gemeente	Aantal inwoners				Aantal mannelijke beroepspersonen			
	in 1947	index ('47=100)			in 1947	index ('47=100)		
		1947	1956	1960		1947	1956	1960
Roosteren	1142	100	108	118	360	100	102	103
Susteren	4675	100	114	121	1490	100	103	101
Grevenbicht	2147	100	113	114	666	100	95	102
Born	3578	100	112	121	1122	100	106	112
Obbicht	1587	100	114	130	496	100	109	112
Urmond	2563	100	113	145	836	100	104	125
Limbricht	2756	100	112	116	850	100	107	107
7 gemeenten	18448	100	113	123	5820	100	104	109

Bron: Volks- en beroepstelling 1947 en 1960
Woning- en gezinstelling 1956.

De leeftijdsopbouw van de mannelijke beroepsbevolking blijkt zich enigszins te wijzigen, het percentage jonger dan 25-jarigen is gedaald en dat van de 25 jaar of ouderen is gestegen. Een veroudering van de beroepsbevolking derhalve, welke zich uit het vertrekoverschot laat verklaren.

Tabel 2

LEEFTIJDOPBOUW VAN DE MANNELIJKE BEROEPSBEVOLKING

Leeftijds- klassen	Procentuele verdeling van de mannelijke beroepsbevolking 1)	
	1947	1960
<20 jaar	13	10
20-24 jaar	16	13
25-39 jaar	36	40
≥40 jaar	35	37

1) In de 7 gemeenten te zamen; exclusief werkenden van 65 jaar en ouder.

Bron: Volks- en beroepstelling 1947 en 1960.

Het ligt voor de hand dat jongeren eerder terwille van hun werk hun woonplaats verlaten. Dat het gebrek aan werkgelegenheid de belangrijkste oorzaak van deze trek naar elders zal zijn, valt af te leiden uit een vergelijking van de potentiële arbeidsreserve van de gemeenten in het ruilverkavelingsgebied met het aantal mannen dat metterdaad in de betrokken gemeenten werkt.

Tabel 3

WERKGELEGENHEID IN EIGEN GEMEENTE IN 1960

Gemeente	Aantal werkende mannen wonend in de gemeente	Aantal mannen werkend in de gemeente 1)	Aantal werkenden in de gemeente in % van het aantal wonenden in de gemeente
Roosteren	369	215	58
Susteren	1507	849	56
Grevenbicht	678	345	51
Born	1260	819	65
Obbicht	557	217	39
Urmond	1053	426	40
Limbricht	909	434	48

1) Aantal werkenden, wonend in gemeente plus dagelijks inkomende pendel, minus dagelijks uitgaande pendel.

Bron: Volks- en beroepstelling 1960.

Als benadering van de werkgelegenheid in eigen gemeente is deze berekening, hoewel niet geheel sluitend 1) zeer wel te gebruiken. Daar in deze berekening uitsluitend het dagelijkse forenzenverkeer werd betrokken en uit de volgende paragraaf van dit hoofdstuk zal blijken dat het overige forenzenverkeer (van personen die niet elke werkdag heen en weer reizen) niet onbelangrijk is, kunnen wat betreft de werkgelegenheid in eigen gemeente deze cijfers als een maximum worden beschouwd en is in feite de discrepantie tussen wonenden en werkenden in één en dezelfde gemeente niet onbelangrijk groter.

1) Gegevens over de nog openstaande arbeidsplaatsen ontbreken.

Er zijn echter blijkens de berekening reeds enkele gemeenten (Obbicht, Urmond en Limbricht), waarin het aantal in deze gemeenten werkenden nog niet de helft bedraagt van het aantal in deze gemeenten wonenden. De gemeente Born biedt nog de meeste werkgelegenheid aan zijn eigen beroepsbevolking.

Uit het voorgaande blijkt wel dat de economische bedrijvigheid in het Land van Swentibold zelf nog gering is. De streek is economisch sterk geïntegreerd in het aangrenzende deel van Zuid-Limburg. Het ontbreken van een eigen centrum is, door de omstandigheid dat plaatsen als Sittard en Geleen zeer dichtbij zijn, niet zo verwonderlijk. Het aantal in de gemeente gevestigde grote bedrijven is dan ook gering; meest zijn het dan nog bouwbedrijven, die gezien de lage graad van economische bedrijvigheid in het gebied vaak buiten het gebied hun werken uitvoeren.

In de beroepenstructuur zijn sedert 1947 belangrijke veranderingen opgetreden. Het zijn vooral de industrieën, de ambachten en de bouw-nijverheid waarin steeds meer mannen uit het onderhavige gebied zijn gaan werken. Sedert 1947 is het aantal werkenden in de mijnbouw relatief nage-noeg gelijk gebleven; in deze bedrijfstak werkte in 1960 nog bijna een kwart van de totale mannelijke beroepsbevolking. Het percentage werkenden in de land- en tuinbouw in het Land van Swentibold is sedert 1947 met meer dan de helft verminderd, in de gemeente Grevenbicht met bijna twee derde en in Urmond zelfs met driekwart. De grootste teruggang had reeds plaats in de periode 1947-1956, na deze periode (1956-1960) heeft deze ont-wikkeling zich - zij het in mindere mate - voortgezet. De teruggang is vooral ontstaan door de sterke daling van het aantal meewerkende boeren-zoons en landarbeiders.

De vermindering van het aantal meewerkende mannelijke gezinsleden (voornamelijk zoons) sedert 1947 laat zich berekenen op gemiddeld 5% per jaar en de vermindering van het aantal landarbeiders eveneens op 5% per jaar. Het aantal zelfstandigen (ongeveer overeenstemmend met het aantal bedrijven) is wel belangrijk, doch minder sterk, teruggelopen met ge-middeld ruim 3% per jaar. Ten tijde van de telling in 1960 was nog slechts 9% van de in het Land van Swentibold woonachtige mannen in de landbouw werkzaam 1). Het hoogste percentage komt in de gemeente Roosteren voor, daar is nog ongeveer eenvijfde agrariër.

§ 3. F o r e n s i s m e (bijlagen 10 t/m 14)

Uit de toeneming van de totale mannelijke beroepsbevolking enerzijds en de afnemning van de in de landbouw werkende bevolking anderzijds volgt dat het aantal niet-agrarische beroepspersonen sterk is gestegen. De toeneming van de niet-agrarische werkgelegenheid in eigen gemeente hield hiermede geen gelijke tred, zodat het forenzenverkeer sterk in omvang toenam. Het forenzenverkeer binnen het gebied (waarbij de gemeente Born zeer sterk is betrokken), is van geringe betekenis in vergelijking met het totale forenzenverkeer.

1) In geheel Nederland was nog ongeveer 11% van de beroepsbevolking in de landbouw werkzaam.

Tabel 4

HET DAGELIJKSE FORENZENVERKEER ONDER DE MANNELIJKE BEROEPSBEVOLKING

	Gemeente							7 gem. tota
	Rooste- ren	Suste- ren	Greven- bicht	Born	Ob- bicht	Ur- mond	Lim- bricht	
Aantal werkende mannen wonend in Inkomend pendelen 1) van buiten de 7 gemeenten	369	1507	678	1260	557	1053	909	6333
+	1	85	19	82	3	67	13	270
	370	1592	697	1342	560	1120	922	6603
Uitgaand pendelen 1) naar buiten de 7 gemeenten	143	742	332	582	303	706	485	3292
-	227	850	365	760	257	414	437	3310
Inkomend pendelen 1) van binnen de 7 gemeenten	3	28	22	94	15	29	9	.
+	230	878	387	854	272	443	446	.
Uitgaand pendelen 1) naar binnen de 7 gemeenten	15	29	42	30	55	17	22	.
-	215	849	345	824	217	426	434	3310
Aantal werkende mannen werkend in								

1) Dagelijks pendelen

Bron: Volks- en beroepstelling 1960.

Het aantal mannen dat dagelijks van buiten de zeven gemeenten binnen het gebied komt werken bedraagt nog geen tiende van het aantal dat dagelijks van de gemeenten uit buiten dit gebied gaat werken. In 1960 bestond ongeveer de helft van de mannelijke beroepsbevolking woonachtig in de gemeenten uit pendelaars, die dagelijks buiten het gebied gaan werken. De allergrootste stroom van deze pendelaars trekt dagelijks naar Geleen en in veel mindere mate naar Sittard om daar in de industrie te werken. In Geleen werkte in 1960 nog ruim de helft van het totaal aantal pendelaars, hoewel de betekenis van Sittard ten opzichte van de werkgelegenheid voor pendelaars uit het Land van Swentibold snel is toegenomen.

In de periode 1947-1960 is het werken buiten de gemeente het meeste toegenomen in Susteren en Urmond. In 1947 ging 44% van de totale mannelijke beroepsbevolking, in het gebied woonachtig, dagelijks buiten de woonplaats werken, in 1960 was dit zelfs reeds 55% en bestond de mannelijke beroepsbevolking voor 52% uit forenzen die dagelijks buiten het gebied van de 7 gemeenten gingen werken. Voor de gemeenten afzonderlijk is laatstgenoemde percentage:

Roosteren	39
Susteren	49
Grevenbicht	49
Born	46
Obbicht	54
Urmond	67
Limbricht	53

Het laagste percentage komt voor in de gemeente die het kleinste aantal werkende mannen telt nl. Roosteren; het hoogste in de gemeente Urmond.

In het voorgaande is tot nu toe steeds het dagforensisme in de beschouwing betrokken, nl. de forenzen die dagelijks naar één en dezelfde gemeente gaan werken. Er is reeds vermeld dat daarnaast nog een forensisme bestaat van minder grote betekenis, nl. van personen die eveneens niet in de woongemeente werken, doch niet iedere werkdag heen en weer reizen tussen woon- en werkgemeente. Het is algemeen bekend dat in de laatste jaren een steeds groter aantal arbeiders uit de grensgebieden in Duitsland gaat werken. De hoge lonen welke ginds worden betaald lokken steeds meer mensen die bereid zijn de gehele week van huis weg te zijn en slechts de weekends in eigen woonplaats door te brengen. Ook met België bestaan "pendelrelaties" doch het betreft hier overwegend inkomend pendelen. Hoewel van minder betekenis dan het dagforensisme, is deze vorm van forensisme het vermelden waard.

Tabel 5

HET TOTALE FORENSISME ONDER DE MANNELIJKE BEROEPSBEVOLKING

	Percentage van de mannelijke beroepsbevolking					
	werkzaam buiten de woongemeente				werkzaam in de woongemeente	
	dagelijks heen en weer reizenden		niet elke werkdag heen en weer reizenden			
	1947	1960	1947	1960	1947	1960
Roosteren	31	43	5	17	64	40
Susteren	35	51	2	12	63	37
Grevenbicht	50	55	5	19	45	26
Born	38	49	2	14	60	37
Obbicht	58	64	3	12	39	24
Urmond	55	69	2	9	43	22
Limbricht	49	55	1	15	50	30

Bron: Volks- en beroepstelling 1947 en 1960.

Deze vorm van pendelen blijkt sedert 1947 relatief veel sterker te zijn toegenomen dan het dagelijkse pendelen. In de gemeente Grevenbicht was in 1960 reeds bijna een vijfde van de aldaar wonende werkende mannen bij deze vorm van forensisme betrokken. Het is zinvol om, nu het gehele uitgaande pendelen in de beschouwing werd betrokken, te bezien hoeveel van de in de gemeenten wonenden er ook werkzaam zijn. Het blijkt dat in 1960 in gemeenten als Obbicht en Urmond nog geen kwart van de mannelijke beroepsbevolking in eigen gemeente werkte en in de gemeente met relatief het hoogste aantal in eigen gemeente werkenden (Roosteren) dit nog slechts twee vijfde van dit totaal aantal werkenden bedroeg. Vooral in de leeftijdsklasse van 20 tot 30 jaar werken velen niet in de woongemeente, in deze leeftijdsklasse is vooral het aantal forenzen dat niet dagelijks heen en weer reist hoog.

In de wijze waarop men zich naar en van het werk verplaatst, hebben zich wijzigingen voorgedaan, waardoor er minder tijd met reizen verloren gaat. Naar het werk heen en weer reizen per bus is verhoudingsgewijs toegenomen, dat per fiets afgenomen. De tijd welke men besteedt met het naar het werk reizen of naar huis terugkeren is voor ongeveer tweederde van de dagforenzen korter dan drie kwartier. Degenen die in Roosteren en Susteren wonen zijn gemiddeld langer onderweg dan de forenzen uit andere gemeenten, als gevolg van de geografische ligging van de gemeenten ten opzichte van de plaatsen waar de meeste pendelaars werken (Gleen en Sittard).

HOOFDSTUK II

ASPECTEN VAN DE AGRARISCH-ECONOMISCHE STRUCTUUR

§ 1. Hoofd- en nevenberoepen van de geregistreerden (bijlagen 15 t/m 20)

Als basis van het statistisch materiaal in deze schets zijn gebruikt de landbouwtellingformulieren van mei 1964 van alle in het ruilverkavelingsgebied wonende telplichtige geregistreerden. Per definitie zijn telplichtig degenen die in de landbouw en/of tuinbouw geheel of gedeeltelijk hun bestaan vinden en tevens:

- ten minste 1 ha cultuurgrond in gebruik hebben;
- dan wel een tuinbouwbedrijf uitoefenen (ongeacht de grootte);
- dan wel ten minste 1 rund, 1 fokvarken, 3 mestvarkens, 3 schapen of ten minste 51 kippen of eenden houden.

Hieruit valt af te leiden dat niet alle geregistreerden hun hoofdbron van bestaan in de land- en tuinbouw vinden, maar dat een aantal naast hun grondgebruik en/of het houden van vee een ander beroep uitoefent. Zoals gebruikelijk worden de geregistreerden met behulp van plaatselijk goed georiënteerden ingedeeld in beroepsgroepen. De groepen zijn:

- A. uitsluitend landbouw of fruitteler;
- B. landbouwer of fruitkweker met een nevenberoep, dat minder dan de helft van de arbeidstijd vergt;
- C. niet-agrariërs en niet-zelfstandige agrariërs, die minder dan de helft van de tijd aan het eigen landbouwbedrijf(je) besteden; het hoofdberoep ligt buiten het eigen bedrijf(je);
- D. rustende boeren, fruitkwekers, land- en tuinarbeiders en niet-agrariërs en personen zonder beroep, die nog enig grondgebruik of vee aanhouden.

Enkel en zijn ondergebracht in een groep "speciale bedrijven", omdat op deze bedrijven de bedrijfsvoering sterk afwijkt van het in de strek gangbare patroon of de exploitatievorm uitzonderlijk is (klooster). Het betreft een zeer klein aantal bedrijven, voornamelijk gespecialiseerde pluimveehouders, vetweiders, varkensmesters en bloemisten.

Ten tijde van de landbouwtelling 1964 woonden er in het ruilverkavelingsgebied "Land van Swentibold" 667 telplichtige geregistreerden, waarvan een 20-tal zonder cultuurgrond en 134 met minder dan één hectare in gebruik.

Tabel 6

GEREGISTREERDEN NAAR BEROEPSGROEP

	Aantal geregistreerden					
	in de beroepsgroepen					
	totaal	A en B		C	D	spec.
		land- bouwers	fruit- kwekers			
Zonder cultuurgrond	20	-	-	10	9	1
< 1 ha	134	-	-	76	55	3
1- 5 ha	202	35	6	83	74	4
5-10 ha	154	136	4	9	4	1
10-15 ha	96	88	3	4	-	1
15-20 ha	33	33	-	-	-	-
≥20 ha	28	28	-	-	-	-
Alle geregistreerden 1)	667	320	13	182	142	10

1) In het blok.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964.

Van alle geregistreerden in het blok heeft bijna een kwart (23%) minder dan één hectare (of geen) cultuurgrond in gebruik en behoort ongeveer de helft (49%) tot de beroepsgroepen C en D. Het aantal bedrijven in de C- en D-groepen is in het Land van Swentibold zeer hoog, doch dit is gezien de beschouwingen in hoofdstuk I niet verwonderlijk. Door het Landbouw-Economisch Instituut werd volgens dezelfde normen berekend dat in 1959 landelijk 22% van alle geregistreerden tot deze groepen behoorde en voor de zuidelijke zandgronden (in 1963) 18%.

Aangezien het nevenberoep van de B-grondgebruikers meestal vrij nauw verwant is aan de landbouw, terwijl daarnaast het landbouwbedrijf ook de hoofdbron van het inkomen vormt, worden in het vervolg de A- en B-grondgebruikers te zamen onder de term "landbouwers" of "fruitkwekers" aangeduid ¹⁾. In het blok is 48% van de geregistreerden landbouwer en 2% fruitkweker. In de onderscheiden deelgebieden lopen de verhoudingen nogal uiteen; in Roosteren en Dieteren is een ruime meerderheid van alle geregistreerden ($\geq 60\%$) landbouwer, in Urmond niet veel meer dan een derde (35%) en in Obbicht zelfs minder dan een kwart (24%).

De C-geregistreerden zijn voornamelijk in loondienst werkzaam, het merendeel als mijnwerker, in de verzorgende beroepen en als fabrieksarbeider. De groep telt slechts enkele landarbeiders. Sedert 1961 is er enige verandering gekomen in de beroepenverhoudingen; het aantal mijnwerkers met grondgebruik en/of vee is belangrijk teruggelopen.

De helft van het aantal D-geregistreerden was voorheen landbouwer. Verhoudingsgewijs loopt het aantal telplichtige rustende niet-agrariërs de laatste jaren sterker terug dan het aantal rustende agrariërs.

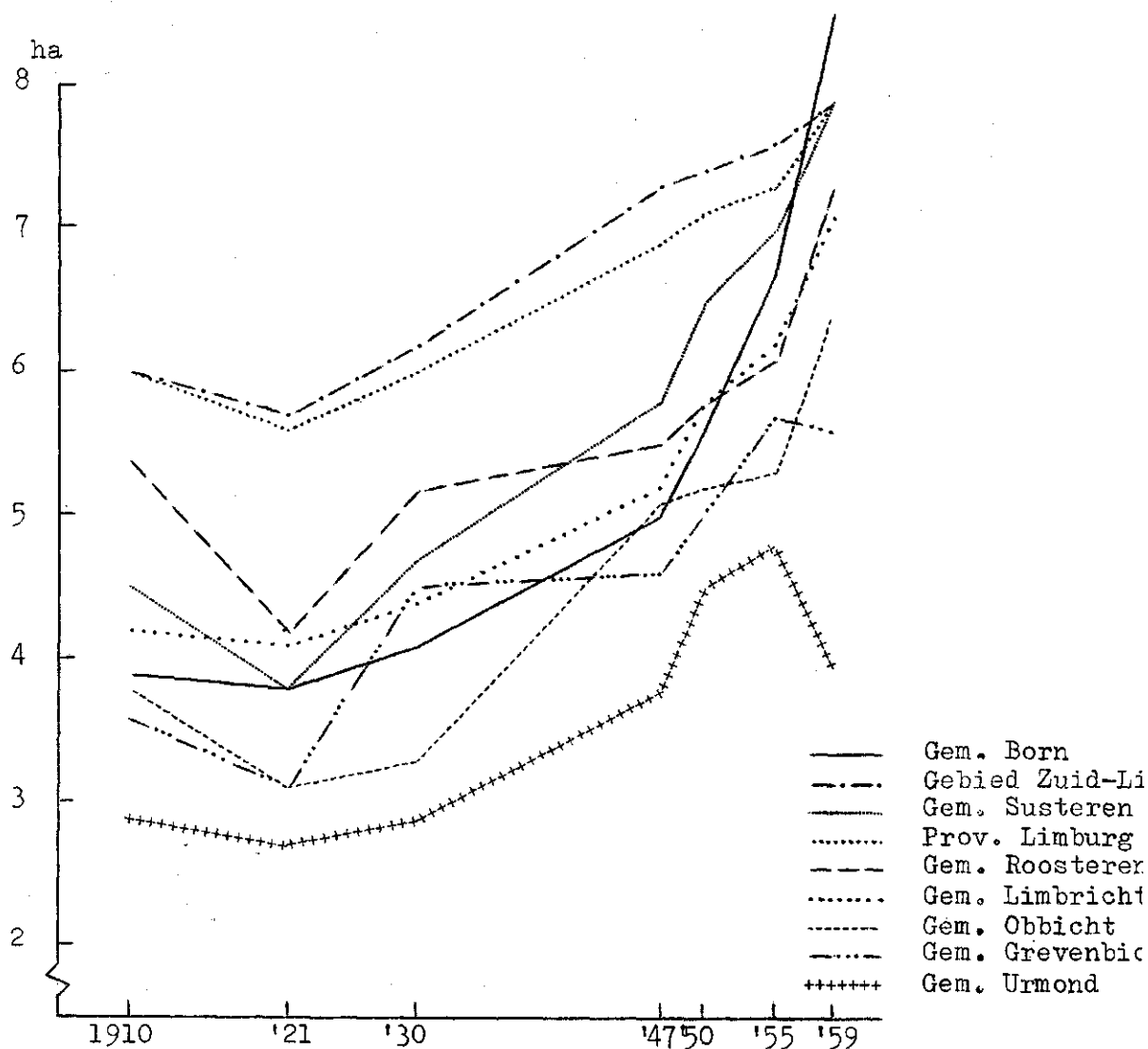
§ 2. Bedrijfs grootestructuur (bijlage 21)

Voor een inzicht in de ontwikkeling van het aantal bedrijven en de oppervlakte cultuurgrond gedurende de laatste halve eeuw kan alleen gebruik worden gemaakt van gegevens voor de gemeenten als geheel. Deze ontwikkeling kan worden gevolgd tot 1959. In de volgende paragraaf wordt de ontwikkeling bezien in het ruilverkavelingsgebied als zodanig in een meer recente periode, nl. 1961-1964, waarbij gegevens beschikbaar zijn over veranderingen welke zich in aantal en grootte van de bedrijven en in de beroepsgroepen hebben voorgedaan.

1) Op het onderscheid tussen landbouwers en fruitkwekers wordt in § 2 van hoofdstuk III ingegaan.

Grafiek 2

GEMIDDELDE BEDRIJFSGROOTTE

De aanzienlijke veranderingen, welke zich in de loop der jaren in de gemiddelde bedrijfsgrootte hebben voorgedaan, waren enerzijds het gevolg van veranderingen in het aantal bedrijven en anderzijds van veranderingen in de oppervlakte cultuurgrond. Behoudens enkele uitzonderingen over een enkele periode nam de oppervlakte cultuurgrond sedert 1910 in de betrokken gemeenten regelmatig af in tegenstelling tot de ontwikkeling voor geheel Limburg. In de provincie was in 1959 ruim een kwart meer cultuurgrond in gebruik dan in 1910; voor de gemeenten varieert het verlies aan cultuurgrond van 3 (Roosteren) tot 50% (Urmond; in deze gemeente vroeg de aanleg van het kanaal, de haven en de spoorlijn veel grond).

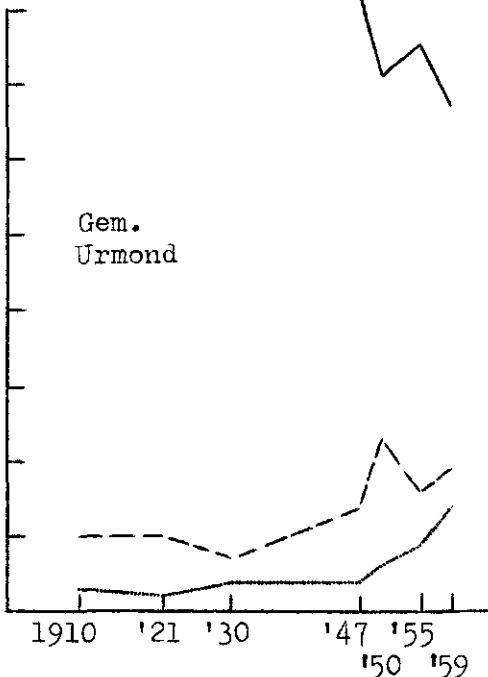
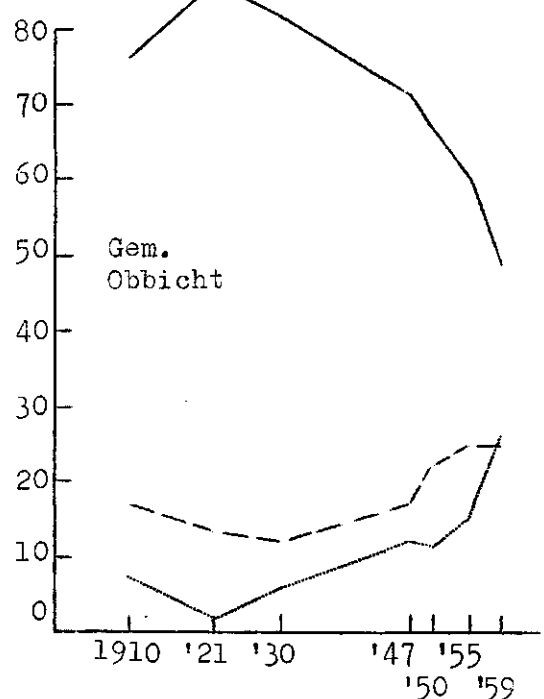
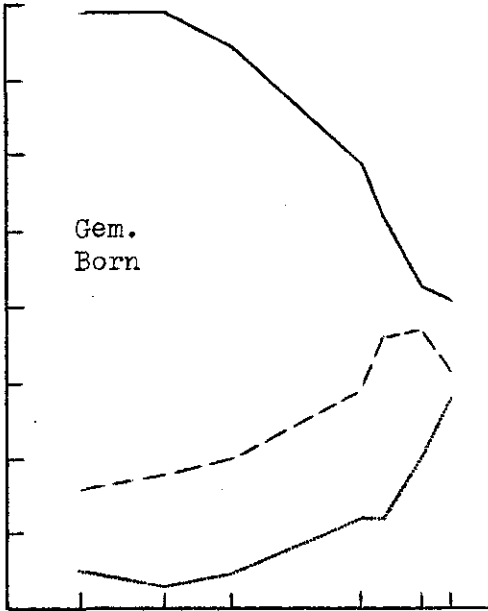
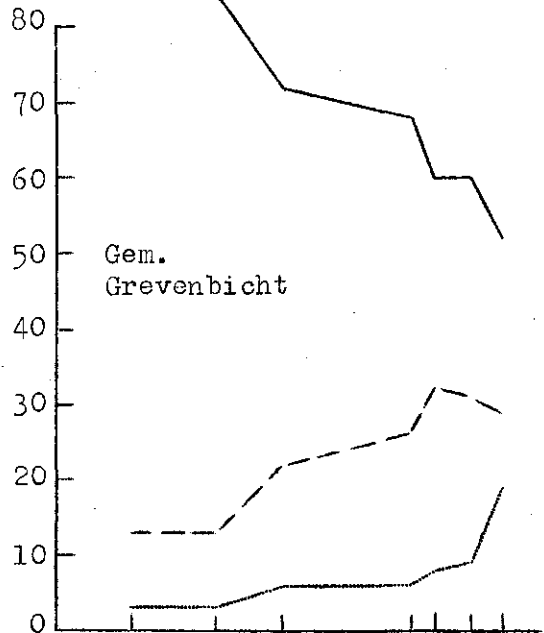
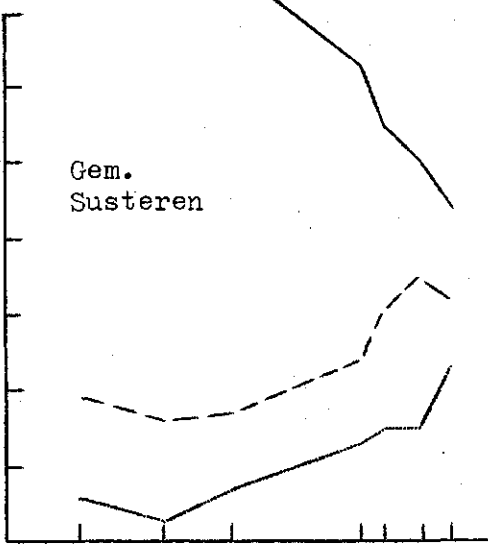
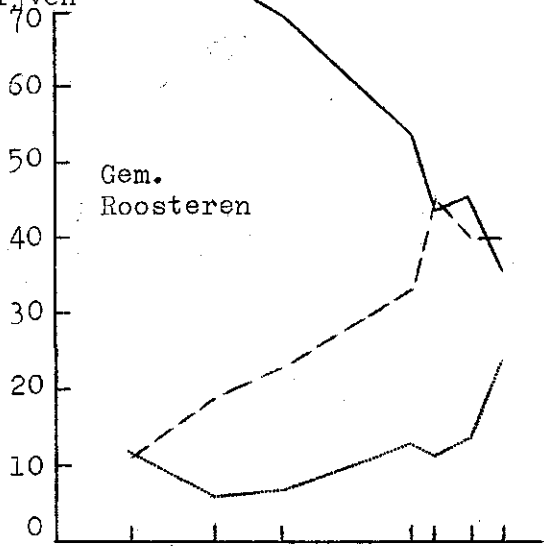
In nog sterkere mate nam sedert 1910 het aantal bedrijven (van grondgebruikers met minstens 1 ha) af, variërend van 33 (gemeente Roosteren) tot 60% (gemeenten Born en Urmond); terwijl in Zuid-Limburg het aantal met 29% en in geheel Limburg met slechts 14% terugliep. Uit de sterkere teruggang van het aantal grondgebruikers dan de vermindering van de oppervlakte cultuurgrond volgt logischerwijs dat de overblijvende bedrijven gemiddeld groter werden. Zoals reeds werd vermeld heeft de ontwikkeling zich in de gemeenten niet geheel op identieke wijze voltrokken. In het kort kan de ontwikkeling per gemeente als volgt worden samengevat:

Roosteren	De teruggang zowel in aantal grondgebruikers als in oppervlakte cultuurgrond was hier nog het geringst; de oppervlakte cultuurgrond in gebruik bij inwoners van deze gemeente, nam in het laatste decennium zelfs toe.
Susteren	Een sterke teruggang valt te constateren in het aantal grondgebruikers; de oppervlakte nam sedert 1955 niet af.
Grevenbicht	Eveneens een sterke teruggang in aantal en een minder sterke in oppervlakte; ook na 1955 nam de oppervlakte cultuurgrond nog af, waardoor de gemiddelde bedrijfsgrootte terugliep.
Born	Een zeer sterke teruggang in aantal en een minder sterke in oppervlakte, de gemiddelde bedrijfsgrootte steeg hier verhoudingsgewijs het meest, vooral ook in de laatste periode 1955-1959.
Obbicht	Een zeer sterke teruggang in aantal en een minder sterke in oppervlakte; sedert 1955 ging er geen cultuurgrond meer verloren.
Urmond	Hoewel ook hier het aantal terugliep, is de gemiddelde bedrijfsgrootte in de laatste periode verkleind door een sterke vermindering van de oppervlakte cultuurgrond.
Limbricht	In de oppervlakte cultuurgrond kwam praktisch geen verandering, het aantal bedrijven liep sterk terug.

Na een beschouwing over de historische ontwikkeling in de bij het blok betrokken gemeenten, kan de huidige structuur van de bedrijfsgrootte in het blok en in de onderscheiden deelgebieden worden gezien aan de hand van de individuele gegevens per bedrijf.

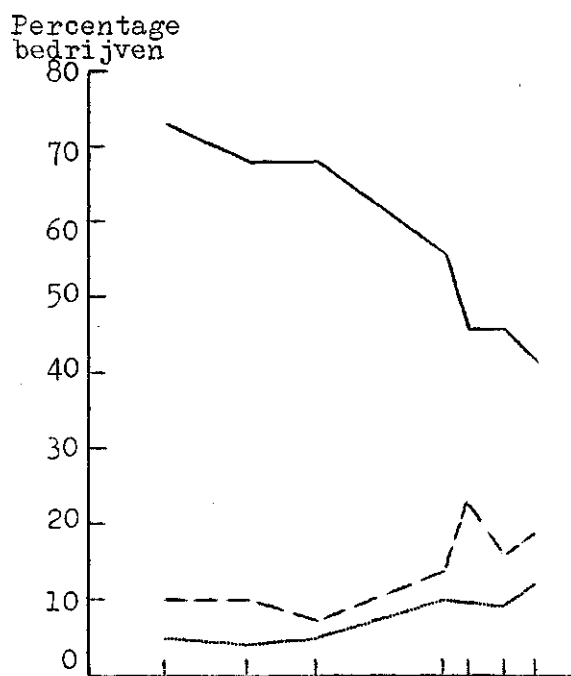
Perc.
be-
drijven

Legenda pag. 23

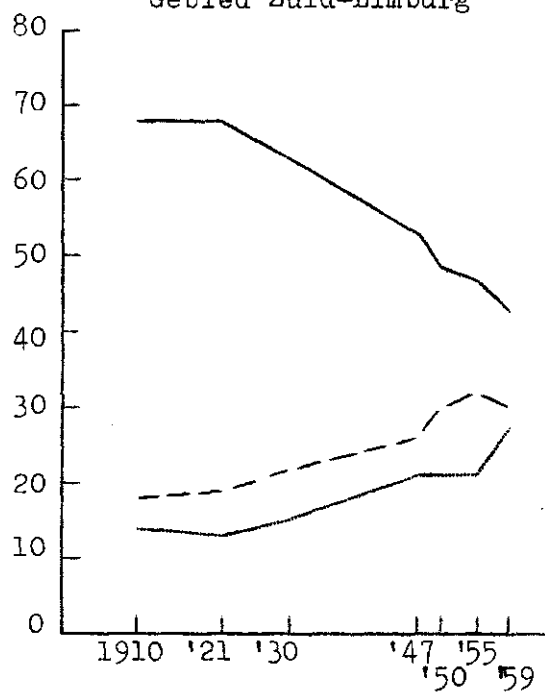

Grafiek 3
(vervolg)

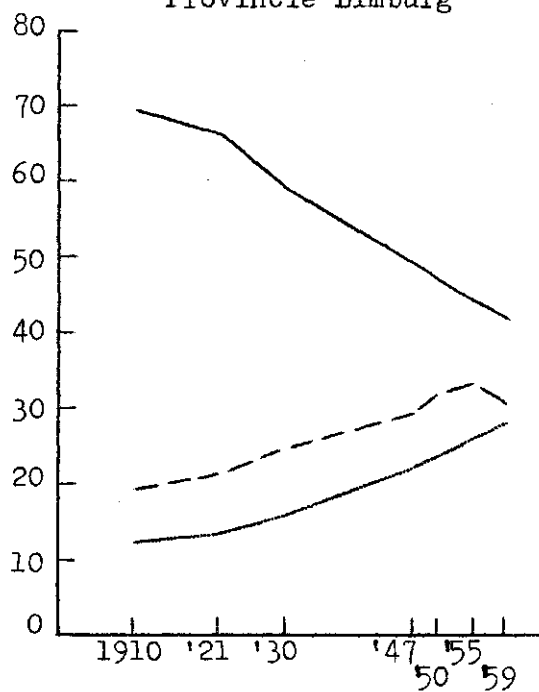
Gem. Limbricht

Gebied Zuid-Limburg

Provincie Limburg

— 1 - 5 ha
- - - 5 - 10 ha
— ≥ 10 ha

Tabel 7

BEDRIJFSGROOTTESTRUCTUUR VAN LANDBOUWBEDRIJVEN

Landbouwers in	Aantal bedrij- ven	Aantal bedrijven in de grootteklasse					Gemiddelde bedrijfs- grootte	Aantal be- drijven van 1-10 ha per 1000 ha cultuurgrond
		< 5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15-20 ha	≥20 ha		
de deelgebieden:								
Roosteren	46	7	19	15	4	1	9,5	59
Dieteren	32	6	16	6	2	2	9,4	73
Susteren	38	4	14	4	7	9	15,0	32
Grevenbicht	33	4	13	9	6	1	10,6	49
Buchten	11	-	5	6	-	-	10,2	44
Holtum	17	2	7	3	4	1	11,7	45
Born	25	1	14	7	2	1	10,4	58
Obbicht	12	-	5	5	2	-	10,9	38
Berg	17	-	4	6	1	6	19,9	12
Urmond	12	4	3	2	2	1	9,7	60
Guttecoven	24	3	9	10	1	1	9,9	50
Limbricht	14	-	2	9	1	2	13,6	11
Einighausen	39	4	25	6	1	3	9,1	81
het blok	320	35	136	88	33	28	11,2	48

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964.

Meer dan de helft van de landbouwbedrijven in het Land van Swentibold is kleiner dan 10 ha, in het deelgebied Einighausen zelfs ongeveer drie-kwart van de bedrijven. De gemiddelde bedrijfsgrootte in de deelgebieden laat grote verschillen zien. In Susteren en Berg zijn de bedrijven gemiddeld groter dan 15 ha, terwijl in Roosteren, Dieteren, Urmond, Guttecoven en Einighausen het gemiddelde beneden 10 ha ligt. Gerekend over het gehele blok zijn de landbouwbedrijven gemiddeld ruim 11 ha groot. Het grootste landbouwbedrijf is ruim 63 ha groot, het grootste fruitteeltbedrijf 14 ha, het grootste bedrijf van C-grondgebruikers is 12 ha en het grootste van D-geregistreerden 8 ha.

Een samenvattend kengetal voor de bedrijfsgroottestructuur, nl. het aantal landbouwbedrijven van 1-10 ha per 1000 ha cultuurgrond, blijkt in enkele deelgebieden (Dieteren en Einighausen) zeer hoog te zijn.

§ 3. Wijzigingen in aantal en structuur
van de bedrijven in de periode 1961-1964
(bijlagen 22 t/m 28)

Voor het ruilverkavelingsgebied als zodanig zijn de veranderingen nagegaan welke zich hebben voorgedaan in het grondgebruik in de periode 1961-1964. Behalve over veranderingen in aantal en grootte van de bedrijven, zijn ook gegevens beschikbaar over verschuivingen tussen de beroepsgroepen en over ontbinding, stichting en overdracht van bedrijven.

Tabel 8

GEREGISTREERDEN IN 1961 EN 1964

	Aantal geregistreeerden in		Index (1961=100)
	1961	1964	
Landbouwers	349	320	92
Fruittkwekers	14	13	93
C-groep	237	182	77
D-groep	218	142	65
Speciale groep	8	10	125
Alle geregistreeerden	826	667	81

Bron: Landbouwtellingformulieren 1961 en 1964.

Het totaalaantal geregistreeerden is sedert 1961 met ruim 6% per jaar verminderd. Een relatief sterkere daling had plaats in de groepen C (met 7 $\frac{1}{2}$ % per jaar) en D (met 11 $\frac{1}{2}$ % per jaar). Het aantal landbouwers en fruitkwekers nam - met gemiddeld ruim 2% per jaar - minder sterk af; in de kleine groep met speciale bedrijven kwamen er daarentegen enkelen bij.

De vermindering van het aantal landbouwbedrijven is voornamelijk veroorzaakt door overgang naar de D-groep en opheffing van bedrijven. Geen enkele landbouwer werd fruitkweker of omgekeerd. Overgang naar groep C of toetreding vanuit deze groep kwam in geringe mate voor, terwijl tevens stichting van bedrijven geen grote wijziging in de sterkte van de landbouwersgroep teweegbracht. De vermindering van het aantal heeft echter wel geleid tot een (oppervlakte-)vergroting van vele bestaande bedrijven. De gemiddelde grootte nam tussen 1961 en 1964 met ruim $\frac{1}{2}$ ha toe. Ook het aantal fruitkwekersbedrijven (fruitteeltbedrijven) bleef nagenoeg stabiel; deze bedrijven zijn gemiddeld sedert 1961 1 ha kleiner geworden.

Veel grotere wijzigingen deden zich voor in de C- en D-groepen. Sedert 1961 nam de C-groep toe met een aantal van 21 (in 8 gevallen door stichting van een bedrijfje en in 13 gevallen door toetreding vanuit andere beroepsgroepen) en verminderde met een aantal van 84 (in 71 gevallen door opheffing van bedrijfjes en in 15 gevallen door overgang naar andere beroepsgroepen). Daar het aantal gevallen van overgang naar en overkomst uit andere beroepsgroepen ongeveer gelijk is, werd hierdoor de grootte van de C-groep nagenoeg niet gewijzigd. De sterke vermindering van het aantal in de C-groep wordt dan ook hoofdzakelijk veroorzaakt door opheffing van telplichtige bedrijfjes. De functie van deze beroepsgroep als tussenstation in het proces van geleidelijke "afbraak" van landbouwbedrijven, zoals die in andere gebieden aan de C-groep kan worden toegeschreven, blijkt in het ruilverkavelingsgebied gering te zijn. Dit kan enerzijds samenhangen met de betrekkelijk korte duur van de beschouwde periode, anderzijds is het wel mogelijk dat reeds vóór 1961 grote aantallen landbouwers naar groep C zijn overgegaan, die thans volledig uittreden. De zeer grote omvang van de C-groep is voor dit laatste zeker een aanwijzing. Het zijn voornamelijk kleine bedrijfjes welke worden opgeheven en mede dankzij de toetreding tot de C-groep van enkele voormalige landbouwers is de gemiddelde bedrijfsgrootte enigszins gestegen.

De vermindering van de D-groep met 76 (per jaar gemiddeld met ruim 11%) is het gevolg van uitvallen van 116 bedrijfjes en het bijkomen van 40 nieuwe bedrijfjes. Ook de bedrijfjes in deze groep waren in 1964 in het algemeen qua oppervlakte gemiddeld iets groter dan in 1961.

Het overgrote deel van bovenbedoelde veranderingen speelde zich af in de kleinste grootteklassen. De vrijkomende grond bij ontbinding van bedrijven is voor verreweg het grootste gedeelte bij reeds bestaande bedrijven gevoegd. Slechts een klein deel van de vrijkomende grond (ongeveer een tiende) kreeg een niet-agrarische bestemming of is nog in gebruik bij personen die niet (meer) aan de normen voor telplicht voldoen (eveneens een tiende). Dit laatste was in meerderheid de reden van afvoering uit de registratie van C- en D-bedrijfshoofden. Geen enkel landbouw- of fruitteeltbedrijf werd opgeheven wegens beroepsverandering van iemand die tot de actieve beroepsbevolking bleef behoren. Reeds werd vermeld dat het aantal nieuw-geregistreerde bedrijven sedert 1961 gering is, nl. slechts drie landbouw- en één fruitteeltbedrijf. In gevallen dat dit voorkwam in de C- en D-groepen was het vaak louter en alleen vanwege het voldoen aan de normen voor telplicht door het houden van enig vee.

Wijziging in de bedrijfsleiding door overdracht van bedrijf had sedert 1961 op 8% van de landbouwbedrijven plaats. De belangrijkste redenen van abdicatie waren ouderdom of overlijden van het vorige bedrijfshoofd, waarna het bedrijf door een zoon werd voortgezet. Slechts enkele bedrijven werden overgedragen aan personen die in geen enkele familie-relatie tot het aftredende bedrijfshoofd stonden. Het is vermeldenswaard dat geen enkel bedrijf kleiner dan 5 ha werd overgedragen, terwijl er toch in 1961 54 bedrijven van een dergelijke grootte waren.

Niet alleen bij opheffing van bestaande bedrijven of stichting van nieuwe verwisselt er cultuurgrond van gebruiker, doch ook door het normale grondverkeer. Gegevens hierover werden verkregen uit de aantekeningen op de landbouwtellingformulieren 1964, betrekking hebbende op het grondverkeer dat tussen twee teldata (mei 1963 en mei 1964) heeft plaatsgehad. In het algemeen heeft dit grondverkeer niet geleid tot vergroting van de landbouwbedrijven, evenmin tot verkleining. Wel kan worden geconstateerd dat de bedrijven kleiner dan 10 ha het meest zijn verkleind, de bedrijven van 10-20 ha het meest zijn vergroot en de bedrijven van 20 ha en meer enigszins verkleind. Er kwam echter wel grond vrij door mutaties in de grootte van de bedrijven in de C- en D-groepen. Vooral door het grondverkeer in de D-groep hadden de verkleiningen de overhand op de vergrotingen.

Van de grond welke in het gewone grondverkeer werd afgestaan werd 42 ha (30%) definitief onttrokken aan een agrarische bestemming door ont-eigening.

Oppervlakteverschillen op een bedrijf kunnen het saldo zijn van vergrotingen en verkleiningen, reden waarom genoemde cijfers over het grondverkeer als een minimum kunnen worden beschouwd.

§ 4. Externe produktieomstandigheden

a. Ontsluiting

Het wegenpatroon is uiteraard sterk bepaald door niet-agrarische factoren, waardoor in bepaalde delen van het blok een dicht, verhard wegennet is ontstaan, zoals in het gebied tussen het Julianakanaal en de Maas. Door de aanleg van de nieuwe rijksweg E-9 is de situatie nog meer gecompliceerd geworden en zijn belangrijke oppervlakten landbouwgrond van de bedrijfsgebouwen afgesneden.

Vele landbouwwegen zijn gedeeltelijk voorzien van een grindverharding, doch voor een groot deel nog onverhard en in het najaar en de winter niet of nauwelijks berijdbaar. Al is de lengte aan landbouwwegen niet onvoldoende, vaak beantwoorden ze niet aan het doel doordat ze naast slechte berijdbaarheid in "natte" jaargetijden een zeer grillig tracé hebben. De toestand is nog het gunstigst in de gemeenten Roosteren, Grevenbicht en Obbicht, waar in 1962 naar schatting respectievelijk 20, 20 en 25% van het agrarische wegennet onverhard bleek te zijn. 1) Ongunstig is de situatie in Limbricht, waar 70% van de landbouwwegen onverhard is en in Born en Susteren, waar 60, respectievelijk 65% onverhard bleek te zijn.

b. Waterbeheersing

Uit gegevens van de Cultuurtechnische Dienst blijkt dat van het gehele ruilverkavelingsgebied nog geen derde (ca. 1850 ha) rechtstreeks op de Maas loost, waarvan 450 ha in het onbepaalde winterbed van de rivier. De overige 4350 ha (70% van het gehele gebied) liggen in het Waterschap Geleen en Molenbeek. Het benedenstroomse gedeelte van dit Waterschap (de Geleenbeek, de Vloedgraaf en de Rode beek) komen ten westen van Susteren samen in de Molenbeek welke via de Groenbeek en de Oude Maas het water naar de Maas afvoert.

De hoofdbeken zijn reeds genormaliseerd, de zijbeken van betekenis zijn of worden als waterschapswerk verbeterd. De tracés en afmetingen van de kleinere lossingen laten nog veel te wensen over en veroorzaken in het noordelijke deel van het ruilverkavelingsgebied over een oppervlakte van ca. 500 ha periodiek wateroverlast. Deze slechte waterkering is er oorzaak van dat bepaalde gronden slechts voor grasland kunnen worden gebruikt.

c. Verkaveling (bijlage 29)

De verkaveling laat zeer veel te wensen over in het Land van Swentibold. Uit aantekeningen op de landbouwtellingformulieren 1963 blijkt dat de landbouwers gemiddeld 17 kavels in gebruik hebben, welke gemiddeld 66 are groot zijn. In de deelgebieden Dieteren, Holtum en Guttecoven is de toestand bijzonder slecht en heeft de landbouwer gemiddeld minstens 21 kavels, welke vaak kleiner zijn dan een halve hectare. Nog het minst ongunstig is de verkavelingstoestand in Susteren en Berg aan de Maas (gemiddeld 11 kavels van 1 tot 2 ha). Tot 15 ha neemt, naarmate de bedrijven groter zijn, het aantal kavels per bedrijf toe; naarmate de bedrijven groter zijn dan 15 ha neemt het gemiddeld aantal kavels echter af.

1) Cijfers over de ontsluiting zijn ontleend aan het rapport van de Stichting Strekkontwikkeling van het Land van Swentibold, uitgegeven in oktober 1962.

De gemiddelde kavelgrootte neemt in het algemeen toe met de gemiddelde bedrijfs grootte. Opmerkelijk is de relatief gunstige situatie op de bedrijven van minstens 20 ha, veroorzaakt door het feit dat van deze groep bij wijze van uitzondering in deze streek een 6-tal bedrijven alle grond aanéén heeft liggen. Van de 320 landbouwers in het blok heeft 83% de grond in minstens 10 kavels liggen, 40% in minstens 20 kavels en 9% in minstens 30 kavels.

De kavels hebben vaak een grillige vorm en liggen her en der verspreid, vaak op enkele kilometers van de bedrijfsgebouwen verwijderd. Volgens gegevens van de Cultuurtechnische Dienst bedraagt de afstand van de kavels tot de bedrijfsgebouwen gemiddeld ca. 1,2 km. Een economisch verantwoord gebruik van de verst afgelegene kavels is niet mogelijk.

d. Eigendom en pacht (bijlagen 30 en 31)

Uit de cijfers per gemeente over de eigendom/pachtverhouding blijkt dat het percentage eigendom-gebruik ten opzichte van de toestand vóór de laatste wereldoorlog sterk is afgenomen. De naoorlogse ontwikkeling loopt bij vergelijking van de gemeenten onderling nogal uiteen.

Tabel 9

EIGENDOM-GEBRUIK VAN DE CULTUURGROND

Gemeente	Percentage cultuurgrond in eigendom-gebruik			
	1930	1948	1955	1959
Roosteren	57	39	42	45
Susteren	40	33	29	29
Grevenbicht	60	62	59	41
Born	48	42	37	32
Obbicht	55	42	44	42
Urmond	58	48	45	44
Limbricht	47	34	35	36

Bron: C.B.S.

In 1959 werden in de gemeenten Grevenbicht en Obbicht belangrijk hogere percentages (62, resp. 65) van de bedrijven als eigendomsbedrijven - > 50% van de cultuurgrond is eigendom - geëxploiteerd dan in het algemeen in het zuiden van de provincie of in de gehele provincie. In Obbicht was zelfs op bijna de helft van de bedrijven alle grond eigendom van de gebruiker.

In Susteren was in 1959 een opmerkelijk groot deel van de cultuurgrond pachtgrond en werd ook het meest behuïsd gepacht. In het algemeen zijn veel (83%) bedrijfsgebouwen eigendom van de gebruiker, meer dan gemiddeld in Zuid-Limburg (zie bijlage 33). Het is dan ook voor de hand liggend dat in deze streek behuïsd pachten - met uitzondering van Susteren - weinig voorkomt. Ook pachten van ouders komt weinig voor.

In de aan België grenzende gemeente Urmond komt enige pacht van buitenlandse eigenaren voor. In het algemeen is in Zuid-Limburg meer dan de helft van alle gepachte grond eigendom van niet-agrarische particulieren; in de betrokken gemeenten is dit iets minder het geval met uitzondering van Limbricht waar tweederde van de gepachte grond van niet-agrariërs wordt gepacht. In Roosteren en Susteren is pacht van de overheid niet onbelangrijk en beslaat ruim eenderde van de totale oppervlakte cultuurgrond.

Een complicatie bij een eventuele ruilverkaveling doet zich voor door het feit dat ook in het onderhavige blok - zelfs recent nog - gronden werden verkocht of verpacht aan Duitse boeren. Uit gegevens, welke door de hypotheekbewaarders aan de Grondkamers worden verstrekt, blijkt dat in de periode 1 januari 1963 - 19 oktober 1964 in de provincie Limburg in 36 gevallen agrarische objecten werden verkocht aan Duitsers. Hierbij was een totaaloppervlakte van ruim 80 ha betrokken en werd voor boerderijen gemiddeld ruim f.10.000,- per ha betaald en voor los land f.6500,-.

De gemiddelde prijs voor agrarische objecten in Limburg 1) is thans te stellen op rond f.8.000,- per ha. In antwoord op vragen in het najaar van 1964 hieromtrent gesteld, antwoordde de Minister van Landbouw en Visserij dat Duitse kopers slechts een bescheiden invloed op de prijsvorming van landbouwgronden uitoefenen. De door Duitsers in Limburg aangekochte oppervlakte bedraagt minder dan 3% van de totale in de periode 1 januari 1963 - 19 oktober 1964 in deze provincie overgedragen landbouwgronden.

e. Ligging van de gebouwen (bijlage 32)

De meeste boerderijen zijn in de kom van de dorpen gelegen. Vaak moet een lange weg worden afgelegd om de kavels te bereiken. Uiteraard gaat dit gepaard met veel tijdverlies. De situatie gaat in de toekomst nog moeilijker worden door de toenemende niet-agrarische bebouwing en uitbreiding van de kernen. In ruilverkavelingsverband zou het dan ook mogelijk moeten zijn een aantal bedrijven naar het blijvend-agrarische gebied tussen de kernen te verplaatsen.

Met gebruikmaking van een door de Cultuurtechnische Dienst verstrekte kaart, waarop de huidige inzichten met betrekking tot de bestemming van de in het ruilverkavelingsgebied liggende gronden is aangegeven, kan met behulp van de boerderijenkaart van dezelfde dienst worden vastgesteld, welke boerderijen momenteel gelegen zijn in de gebieden waar in de toekomst niet-agrarische bebouwing zal komen. Rondom alle in het blok gelegen dorpen is uitbreiding van de bebouwing gepland; voor de meeste dorpen betreft het hier bescheiden uitbreidingen van de bebouwde kernen; in een 2-tal gevallen zijn deze plannen echter zeer ingrijpend en omvangrijk, t.w. de uitbreidingsplannen rondom de insteekhaven bij Born - Buchten en de uitbreiding van Susteren. Het blijkt dat meer dan twee derde (70%) van de boerderijen gelegen is binnen gebieden welke een niet-agrarische bestemming hebben, de huidige dorpskernen daarbij inbegrepen.

1) Blijkens gegevens over alle verkopeningen welke aan het Centraal Bureau voor de Statistiek worden verstrekt.

Tabel

LIGGING VAN DE BOERDERIJEN

Landbouwers in:	Totaal- aantal landbouwers	Aantal landbouwers wonend in gebieden met	
		agrarische bestemming	niet-agrarische bestemming
Roosteren	46	21	25
Dieteren	32	3	29
Susteren	38	26	12
Grevenbicht	33	9	24
Buchten	11	2	9
Holtum	17	1	16
Born	25	1	24
Obbicht	12	4	8
Berg	17	13	4
Urmond	12	3	9
Guttecoven	24	3	21
Limbricht	14	2	12
Linighausen	39	8	31
het blok	320	96	224

Bronnen: landbouwtellingformulieren 1964
boerderijenkaart C.D.
bestemmingskaart C.D.

Bij het bezien van de situatie in de doelgebieden kan het niet anders of er komen in dit opzicht grote verschillen naar voren. In de doelgebieden Susteren en Berg aan de Maas wonen relatief nog de minste boeren in de bebouwde kommen en verwachte uitbreidingen. In Susteren, waar grote uitbreidingen worden verwacht, blijken nog tamelijk veel boeren buiten het centrum te wonen. De grote plannen in verband met de groei van de industrie in de gemeente Born (doelgebieden Buchten en Born) hebben tot gevolg dat in deze gebieden relatief de meeste (96% resp. 94%) boeren wonen op plaatsen die een niet-agrarische bestemming hebben.

Uit bijlage 32 blijkt dat de grotere landbouwbedrijven naar verhouding meer buiten de kernen en verwachte uitbreidingen gelogen zijn. Het is een gunstige omstandigheid dat de meest-levensvatbare bedrijven in het blijvend-agrarische gebied gevestigd zijn.

f. Ouderdom van de bedrijfsgebouwen (bijlage 33)

Een betrekkelijk klein aantal boeren (14%) heeft gebouwen in gebruik welke nog geen 25 jaar oud zijn en een kwart tot een vijfde gebouwen tussen 25 en 50 jaar oud. Bijna twee derde (64%) van de boeren heeft bedrijfsgebouwen welke reeds ouder zijn dan 50 jaar en een vijfde gebouwen welke reeds langer dan een eeuw geleden gebouwd werden. De situatie is dus wat dit betreft gunstiger dan in andere gebieden van Zuid-Limburg, waar nieuwbouw na 1940 relatief minder voorkwam en aanzienlijk meer boerderijen van meer dan 100 jaar oud staan. De situatie in het Land van Swentibold steekt echter minder gunstig af, bij vergelijking met de provincie Limburg. Het aantal boeren dat de gebouwen in eigendom heeft is relatief groter dan in Zuid-Limburg en eveneens groter dan in de provincie als geheel.

g. Utiliteitsvoorzieningen (bijlage 34)

Enkele gegevens over utiliteitsvoorzieningen zijn per gemeente voorhanden uit de landbouwtelling 1960, ter vergelijking aangevuld met cijfers over het landbouwgebied en de provincie.

Nagenoeg alle bedrijven waren in 1960 reeds aangesloten op het elektriciteitsnet. Anders is het gesteld met de aansluiting op het openbare waterleidingnet; in Roosteren waren alle boeren nog van aansluiting op het waterleidingnet verstoken, in Grevenbicht 94%. In een aantal gevallen was op de van leidingwater verstoken bedrijven een nortonpomp aanwezig, doch in Roosteren kwam ook deze voorziening nog betrekkelijk weinig voor. In de gemeenten Born, Urmond en Limbricht lag het aantal aansluitingen boven het gemiddelde voor Zuid-Limburg.

In vergelijking met Zuid-Limburg hebben minder boerderijen (variërend per gemeente van 14 tot 32%) telefoonaansluiting; slechts in Born is het percentage aansluitingen groter dan gemiddeld in het zuidelijke deel van de provincie. In de gemeenten Susteren en Limbricht is men hierin achtergebleven.

HOOFDSTUK III

DE BEDRIJVEN

§ 1. Gr o n d g e b r u i k (bijlagen 35 en 36)

Hot gebruik van de grond in het ruilverkavelingsgebied wordt plaatselijk sterk door de omstandigheden bepaald; in grote delen zijn echter mogelijkheden tot keuze aanwezig.

Afhankelijk van de hoogte van het maaiveld ten opzichte van de grondwaterstand komt op de oude rivierkleigronden afwisselend grasland, grasland met hoogstamboomgaarden, bouwland en enkele struikvormboomgaarden voor. De lage gedeelten van de oude rivierkleigronden ten oosten en enkele lage slenken ten westen van Susteren zijn uitsluitend en soms nog maar matig voor blijvend grasland geschikt. De hooggelegen oude rivierkleigronden bieden alle mogelijkheden tot struikvormboomgaarden toe. De lössleemgronden en de jonge rivierkleigronden zijn eveneens voor alle gebruik geschikt met uitzondering van de lage slenken. Enkele hoge grindgronden zijn matig geschikt voor bouwland, terwijl de buitendijks gelegen gronden vanzelfsprekend bijna uitsluitend voor grasland zijn te gebruiken.

De gronden bij de dorpen zijn in gebruik als grasland, meestal onder hoogstamboomgaarden. De bouwlanden liggen verder van de dorpen verwijderd.

Uit de bouwland/grasland/tuinlandverhouding blijkt dat van alle bij landbouwers in het blok in gebruik zijnde cultuurgrond meer dan de helft (52%) wordt gebruikt door akkerbouw, 43% als grasland (inclusief gras in boomgaarden) en 5% voor tuinbouw (inclusief boomgaarden).

Verhoudingsgewijs hoort er minder grasland bij de bedrijven naarmate de bedrijven groter zijn. In Berg en Guttecoven heeft men meer bouwland in gebruik, in Roosteren en Buchten meer grasland dan in de andere deelgebieden. In de bouwland/graslandverhouding is sedert 1961 enige wijziging gekomen; het bouwlandgebruik nam af en het graslandareaal toe. Deze ontwikkeling voltrok zich op bedrijven in alle grootteklassen. De oppervlakte tuinbouw op landbouwbedrijven is ingekrompen, ook op de kleinere bedrijven, in Obbicht en Einighausen zelfs zeer drastisch.

Praktisch het gehele tuinbouwareaal bestaat uit fruitteelt, hoofdzakelijk in de vorm van (hoogstam)grasboomgaard. Sedert 1950 is het areaal grasboomgaard in de betrokken gemeenten gemiddeld met meer dan de helft vermindert en zijn de andere vormen van tuinbouw qua oppervlakte eerder af dan toegenomen. Voor de provincie blijkt dezelfde ontwikkeling voor wat de oppervlakte grasboomgaard betreft (deze is eveneens met meer dan de helft ingekrompen), doch het areaal in andere vormen van tuinbouw is sindsdien verdubbeld. Deze ontwikkeling heeft ertoe geleid dat in 1964 in Limburg de tuinbouw 14% van de totale oppervlakte cultuurgrond uitmaakte en de tuinbouw voor minder dan een derde (29%) uit grasboomgaard bestond tegen gemiddeld voor de betrokken gemeenten: tuinbouw 7% van de cultuurgrond en van de tuinbouw meer dan de helft (57%) grasboomgaard.

§ 2. Bedrijfstypen (bijlagen 37 en 38)

In het voorgaande hoofdstuk werd de A- en B-groep ("zuivere" agrariërs en agrariërs met een nevenberoep) reeds onderverdeeld in landbouwers en fruitkwekers. Deze indeling is gemaakt op basis van de bedrijfsgegevens omtrent het bouwplan, welke zijn aangevuld en zo nodig gecorrigeerd met behulp van informatie van plaatselijk goed georiënteerden. De term "landbouwers" heeft betrekking op die groep van zelfstandige grondgebruikers voor wie de veehouderij en de akkerbouw de belangrijkste inkomensbronnen uit het grondgebruik zijn. De term "fruitkwekers" heeft derhalve betrekking op die groep voor wie de fruitteelt de belangrijkste inkomensbron is.

In het vervolg zal het onderscheid tussen landbouwers en fruitkwekers gehandhaafd blijven. Van strikt gescheiden groepen is echter geen sprake. Hoewel van het totaal aantal A- en B-bedrijfshoofden (333) er slechts 13 als fruitkweker zijn getypeerd, hebben er van de andere 320 (de landbouwers) niet minder dan 130 (41%) tuinbouwteelten. Hoofdzakelijk betreft het in laatstgenoemde gevallen een geringe oppervlakte (hoogstam) grasboomgaard; het totale tuinbouwareaal bleek immers slechts 5% van alle bij landbouwers in het blok in gebruik zijnde cultuurgrond uit te maken.

Bij de verwerking van de meetellingformulieren 1962 zijn volgens het z.g. VAT-systeem gegevens berekend (waarbij de arbeidsbehoefte van de onderscheiden produktiefactoren akkerbouw, veehouderij en tuinbouw doorslaggevend was) waarmee de bedrijven getypeerd konden worden ¹⁾. Gemeten volgens deze maatstaven blijkt globaal dat naar de toestand in 1962 slechts enkele van de 376 bedrijven in de 7 betrokken gemeenten als akkerbouw- of als tuinbouwbedrijven konden worden getypeerd, waarvan nog geen enkele in zoverre gespecialiseerd dat 80% of meer van de totale arbeidsbehoefte op deze bedrijven aan de akkerbouw werd gespendeerd en slechts een 10-tal meer gespecialiseerde tuinbouwbedrijven (d.w.z. fruitteeltbedrijven) waren.

Meer dan een derde van de bedrijven waren volgens reeds genoemde criteria veehouderijbedrijven, doch in deze richting min of meer gespecialiseerd nog geen 10% van deze bedrijven. Het grootste deel (55%) werd gevormd door z.g. gemengde bedrijven, waarvan het overgrote deel bestond uit (gemengde) bedrijven waarop de produktiesectoren akkerbouw en veehouderij ieder minstens 20% van de totale arbeidsbehoefte vergden, terwijl de ene zowel als de andere sector onder de 60% van het totaal aan arbeidsbehoefte bleef.

Uit een indeling van de bedrijven in de A- en B-groep in het blok als zodanig naar de meest recente toestand (mei 1964) blijkt eveneens het gemengde karakter van de bedrijven.

Bedrijven met bouwland, met grasland, zonder tuinland	111	190
waarvan: meer bouw- dan grasland	79	
meer gras- dan bouwland		
Bedrijven met bouwland, met grasland, met tuinland	82	128
waarvan: oppervlakte tuinland < 1/10 van de totale bedr.grootte	29	
opp.tuinland 1/10-1/5 van de totale bedrijfs-grootte	17	
opp.tuinland ≥ 1/5 van de totale bedrijfs-grootte		
Bedrijven zonder bouwland, met grasland, met tuinbouw	2	
Totaalaantal landbouwbedrijven	320	+
Totaalaantal tuinbouw (fruitteelt)bedrijven	13	
Totaalaantal bedrijven in de A- en B-groep	333	+

1) "Agrarische Bedrijfstypen"; Ministerie van Landbouw en Visserij 1964.

In andere streken van Nederland zou men kunnen verwachten dat uit een groep van gemengde bedrijven - en met name naarmate er meer fruitteelt op deze bedrijven is - er zich een aantal tot gespecialiseerde fruitteeltbedrijven zullen ontwikkelen. Deze ontwikkeling is echter in het onderhavige gebied niet te verwachten; in het recente verleden blijkt zich geen enkele overgang van die aard te hebben voorgedaan. De huidige toestand van de fruitteelt op de gemengde bedrijven met fruitteelt geeft qua oppervlakte, boomvorm en rassen geen enkele grond om een dergelijke ontwikkeling te veronderstellen. Te meer daar reeds bleek dat het fruitteeltareaal de laatste jaren is ingekrompen en op de meeste bedrijven aan betekenis gaat verliezen. De achterstand ten opzichte van de moderne fruitteelt in andere streken en de dientengevolge minder gunstige financiële resultaten zullen hierbij zeker van invloed zijn geweest.

§ 3. Het bouwlandgebruik (bijlage 39)

Sedert 1961 is de oppervlakte bouwland afgenomen; als bouwland werd echter in 1964 door landbouwers nog meer dan de helft van de oppervlakte cultuurgrond geëxploiteerd en wel zeer extensief. De granen maken nl. meer dan 70% van het gehele areaal uit, op de kleine bedrijven zelfs meer. Op de grotere bedrijven komen meer hakvruchten in het bouwplan voor waardoor de akkerbouw op deze bedrijven tamelijk intensief wordt bedreven. Te meer valt dit op daar de bouwland/graslandverhouding bij vergelijking in de grootteklassen van de bedrijven niet sterk uiteenloopt.

Wel worden op de kleinere bedrijven in verhouding meer voederbieten verbouwd, wat zou kunnen wijzen op een voestapel op deze bedrijven van een relatief grotere omvang. Uit de volgende paragraaf zal echter blijken dat van de rundveestapel, de varkensmesterij, de varkensfokkerij en de pluimveehouderij niet gezegd kan worden dat deze bedrijfsonderdelen méér op de kleinere bedrijven zijn geconcentreerd.

§ 4. Het grasland en de rundveehouderij (bijlagen 40 t/m 44)

Alle landbouwers beschikken over grasland. Sedert 1961 is de oppervlakte grasland op de landbouwbedrijven toegenomen ten koste van de oppervlakte bouwland; in 1964 bestond 43% van de cultuurgrond uit grasland.

Naarmate de bedrijven groter zijn, gaat tijdelijk grasland enige betekenis krijgen; 90% van alle grasland bestaat echter uit blijvend grasland.

De gemiddelde rundveebezetting op de landbouwbedrijven, omgerekend per 100 ha grasland (en kunstweide) en per bedrijf (met grasland) is vermeld in tabel 11.

Tabel 11

GEMIDDELDE RUNDVEEBEZETTING OP LANDBOUWBEDRIJVEN

	Per 100 ha grasland en kunstweide	Per bedrijf	
		met grasland	met de des- betreffende dieren
Stuks melkvee	143	7,4	7,9
Aantal pinken	87	4,6	5,2
Aantal kalveren	65	3,4	4,0
Stuks weide-mestvee	34	1,8	5,1
Aantal mestkalveren	.	0,1	2,0

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964.

Melkvee wordt gehouden op 302 van de 320 landbouwbedrijven en op 113 bedrijven weide-mostvee. Hoewel meer dan een derde van de landbouwers weide-mostvee houdt (gemiddeld 5 stuks) ligt de nadruk overwegend op de melkveehouderij. Op nog geen 7% van de bedrijven worden kalveren (gemiddeld 2 stuks) gemest. Hoewel de melkveebezetting sedert 1961 in het algemeen iets dichter is geworden, is deze in verhouding tot andere gebieden in het zuid-oosten van Nederland laag; de jongveebezetting (pinken en kalveren voor de fok) echter is hoog. De rundveebezetting in zijn geheel is in het ruilverkavelingsblok dan ook tamelijk hoog te noemen.

Hoewel 302 van de 320 landbouwers melkvee houdt, is het aantal met een melkveestapel van enige omvang (minstens 10 stuks) nog geen derde (30%) van het totaalaantal; nog geen tiende (slechts een aantal van 28) houdt minstens 15 melkkoeien. Het gemiddelde aantal melkkoeien per bedrijf haalt dan ook de 8 niet, waarbij echter in aanmerking moet worden genomen dat in het algemeen de oppervlakte bouwland groot is. De melkveehouderij is nog het meest van betekenis in de deelgebieden Susteren en Berg. Van de 182 C- en de 142 D-geregistreerden te zamen houdt slechts een 7-tal meer dan 5 koeien. In bijlage 42 vindt men de volledige cijfers t.a.v. de omvang van de melkveestapel.

Hoewel het produktieniveau van de melkveestapel in het gebied niet exact is te bepalen, kan toch de globale indruk over de kwaliteit van het melkvee worden verkregen uit gegevens van de melkcontroleverenigingen, waarbij veehouders uit dat blok zijn aangesloten. In hoofdzaak wordt in de streek roodbont rundvee gehouden, hoewel in Sittard ook koeien van het Fries-Hollandse veeslag bij de melkcontrolevereniging staan ingeschreven. Zowel in melkopbrengst als in vetgehalte komen de dieren van dit veeslag beter voor de dag. Wat het roodbont vee betreft, de gemiddelde kg-opbrengst van de koeien gecontroleerd bij de vereniging te Echt liep de laatste jaren terug, die bij de vereniging te Sittard ging vooruit, waardoor bij vergelijking met het provinciaal gemiddelde de ene vereniging ongunstig en de andere gunstig afsteekt. Het vetgehalte van de melk ligt bij beide verenigingen de laatste jaren nog steeds onder het gemiddelde van geheel Limburg.

Van de landbouwers had in 1961 meer dan twee derde een melkveestapel welke reeds meer dan 25 jaar oud is. In oudere stallen had ruim een kwart (27%) modernisering in de vorm van voorzieningen als automatische drinkbakjes, ventilatiedorpels e.d. laten uitvoeren. Een loopstal voor het jongvee bezaten slechts vier boeren en eveneens een 4-tal had één of meer verplaatsbare weidepompen op de graslandpercelen.

Het inkuilen van groenvoer is vrij algemeen op deze gemengde bedrijven; praktisch alle boeren met melkvee zijn in het bezit van één of meerdere groenvoedersilo's. Men zal deze silo's liefst zo dicht mogelijk bij de veestalling zien geplaatst. Daar reeds bleek dat de bedrijfsgebouwen in het blok in hoofdzaak in de dorpskernen zijn gelogen, zal het duidelijk zijn dat de plaatsing van silo's reeds nu en zeker in de toekomst op grote bezwaren stuit. In dit verband dient niet alleen gedacht te worden aan kuilvoer, doch ook aan mestafvoer en aan hooiberging in dichtbebouwde kernen.

§ 5. De t u i n b o u w (bijlagen 45 en 46)

Het totale tuinbouwareaal in het blok bedraagt 323 ha, waarvan 170 ha bij landbouwers in gebruik is, 65 ha bij fruitkwekers, 83 ha bij C- en D-grondgebruikers en tenslotte 5 ha bij bedrijfshoofden met z.g. speciale bedrijven. De oppervlakte tuinbouw maakte in 1961 en 1964 van de totale oppervlakte cultuurgrond (inclusief onderteelt) uit:

	In 1961	In 1964
op bedrijven van landbouwers	6%	5%
op bedrijven van fruitkwekers	69%	75%
op speciale bedrijven	23%	18%
van het grondgebruik van C-geregistreerden	18%	13%
van het grondgebruik van D-geregistreerden	26%	19%
van het grondgebruik van alle geregistreerden	10%	7%

Reeds bleek uit het voorgaande dat het tuinbouwareaal in het algemeen de laatste jaren niet onbelangrijk werd ingekrompen en deze productiesector o de landbouwbedrijven, de speciale bedrijven en bij de C- en D-grondgebruikers aan betekenis heeft ingeboet. Slechts op de fruitteeltbedrijven is verhoudingsgewijs de tuinbouw een belangrijkerplaats gaan innemen door afstoting van niet-tuinbouwgronden waardoor deze bedrijven steeds meer "gespecialiseerd geraken.

Het tuinbouwareaal van 323 ha in het blok is praktisch geheel gelijk aan het fruitteeltareaal, 95% ervan bestaat nl. uit fruitaanplant. Van de 306 ha fruit nemen de appels de eerste plaats in met 187 ha, daarna komen de peren met 70% en de kersen met 25 ha. Naar verhouding hebben de fruitkwekers meer perenaanplant dan de boeren. Het groentonteeltareaal op landbouwbedrijven en andere bedrijven is zeer gering en maakt nog geen 5% van het totale tuinbouwareaal uit.

De grootste betekenis heeft derhalve de fruitaanplant, welke hoofdzakelijk uit grasboomgaarden blijkt te bestaan.

Tabel 12

DE FRUITAANPLANT

	Opp. fruitteelt 1) in ha in 1961		Opp. fruitteelt in ha in 1964	
	to- taal	waarvan perc. grasboomgaard	to- taal	waarvan perc. grasboomgaard
Landbouwbedrijven	237	85	161	71
Fruitteeltbedrijven	75	35	64	6
Speciale bedrijven	9	78	4	75
Grondgebruik van C-geregistreerden	66	50	40	60
Grondgebruik van D-geregistreerden	64	58	37	57
Alle grondgebruik	451	68	306	55

1) Inclusief overige tuinbouw.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1961 en 1964.

De belangrijke inkrimping van het fruitteeltareaal heeft hoofdzakelijk plaatsgehad doordat oude grasboomgaard werd gerooid. Op het kleine aantal fruitteeltbedrijven zijn de grasboomgaarden praktisch verdwenen, terwijl het areaal niet sterk is ingekrompen, waaruit valt af te leiden dat er op deze bedrijven jonge aanplant (niet in gras) is bijgekomen en deze bedrijven aan vernieuwing bezig zijn.

Hoewel bleek dat er de laatste jaren hier en daar jonge aanplant is gekomen (voornamelijk op de gespecialiseerde fruitteeltbedrijven en aan te nemen valt dat deze uit gewilde, moderne soorten zal bestaan) is het algemeen beeld van de aanplant (hoofdzakelijk bestaande uit appels) zeer ongunstig. In enkele betrokken gemeenten komt in het geheel geen aanplant jonger dan 7 jaar voor en is belangrijk meer dan de helft ouder dan 27 jaar. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het overgrote deel van het appelareaal bestaat uit minder of in het geheel niet gangbare rassen. In de gemeenten Grevenbicht en Urmond is de situatie nog het minst ongunstig en komt de aanplant van moderne variëteiten relatief boven het provinciaal gemiddelde uit; niettemin is er ook in deze gemeenten minder jonge aanplant. Bij vergelijking met het landelijk gemiddelde vallen deze kleine verschillen tussen de gemeenten onderling geheel in het niet en valt de vergelijking in het geheel ten nadele van de fruitteelt in de streek uit.

Er is sinds het toekennen van een z.g. rooipremie reeds veel oude hoogstamaanplant in Zuid-Limburg gerooid en ook in het onderhavige gebied is men hierin niet achtergebleven. Dit heeft echter niet geleid tot een aanzienlijke verjonging van het areaal daar opnieuw inplanten slechts sporadisch plaats had. De fruitteelt bestaat dan ook hoofdzakelijk nog uit verouderde boomgaard met een dubieus sortiment aan rassen. Voor een gunstige ontwikkeling bestaan vele belemmeringen, waaronder:

- a. de omvangrijke investeringen voor nieuwe aanplant, waarvan in de eerste jaren geen enkel rendement kan worden verkregen;
- b. de ingrijpende consequenties welke specialisering in fruitteelt (en inkrimping van andere bedrijfssectoren) voor het bedrijf heeft. Men vindt in Limburg dat de financiële risico's in de fruitteelt groter zijn dan in vele andere takken van de landbouw, als gevolg van de ongunstige resultaten van de meeste oudere en structureel minder goede bedrijven;
- c. bepalingen in pachtovereenkomsten, welke de pachter ervan weerhouden tot rooien en nieuw inplanten over te gaan, doordat de eigenaar de beslissing in handen houdt over al of niet rooien. Bij de beoordeling door de grondkamer van de pachtprizen is het gebruikelijk ook oude boomgaarden hoger te schatten dan weiland. De cijfers wijzen echter uit dat deze als fruitteeltaanplant een verlies opleveren;
- d. de omstandigheid dat potentiële gegadigden lang niet altijd over voor fruitteelt geschikte gronden kunnen beschikken;
- e. het toepassen van de traditionele methode van jaarlijks rooien van enkele van de slechte bomen in een perceel en opnieuw inplanten. De hergroei kan nog wel eens meevallen, doch het bezwaar is dat men op deze wijze een aanplant krijgt welke niet alleen sterk varieert in leeftijd, doch ook in ras en zelfs in fruitsoort. Hierdoor ontstaat een zeer gemengde aanplant, welke niet alleen teelttechnisch, maar ook economisch minder goed te exploiteren is;
- f. de hoge eisen welke moderne fruitteelt aan de vakbekwaamheid en de arbeidsvoorziening stelt.

§ 6. Varkens en kippen (bijlagen 47 t/m 50)

Het is nog niet zo lang geleden dat in Nederland kippenhokken voor 100 kippen werden gepromoveerd. Thans is men er echter van overtuigd dat een pluimveestapel van 1000 of 2000 stuks pas van betekenis is. Hetzelfde geldt voor de varkenshouderij. Bij 100 of meer mestvarkens of 20 à 30 fokzeugen spreekt men tegenwoordig pas van een rendabele omvang. In het onderhavige gebied is van een dergelijke ontwikkeling echter weinig te merken.

Nog niet op de helft van het aantal landbouwbedrijven worden mestvarkens (gemiddeld niet meer dan 13 stuks) gehouden. Slechts op een 3-tal van de 320 landbouwbedrijven, op enkele z.g. speciale bedrijven en door enkele C-geregistreerden worden 100 of meer varkens gemest. In de deelgebieden Guttecoven en in mindere mate in Susteren en Buchten wordt in verhouding nog het meeste aan de mestrij gedaan. Op kleinere bedrijven wordt relatief niet meer gemest dan op de grotere.

De fokkerij heeft meer belangstelling: op 63% van de bedrijven zijn fokzeugen aanwezig. Ook hierbij valt het op dat, naarmate de bedrijven kleiner zijn men niet meer aan de varkensfokkerij doet. Het gemiddelde aantal dat op de landbouwbedrijven wordt gehouden is nog geen 7; op een 3-tal bedrijven heeft men er 30 of meer en bovendien is er een z.g. speciaal bedrijf met een fokstal van een dergelijke omvang. In Roosteren is de fokkerij van meer belang dan in de andere deelgebieden.

Hoewel bijna driekwart van de boeren kippen houdt, is er op geen enkel landbouwbedrijf een pluimveestapel van een behoorlijke omvang, b.v. 1000 stuks of meer; wel is dit het geval op 2 z.g. speciale bedrijven. Ook op de kleinere bedrijven is het kippenhouden van weinig betekenis, wel zijn er hieronder enkele waarop een groot aantal kuikens wordt gemest.

Ondanks het feit dat op 46% van de 320 landbouwbedrijven varkens worden gemest, op 63% varkens worden gefokt en op 74% kippen worden gehouden, is het percentage bedrijven waarop deze produktiesectoren enige omvang hebben aangenomen niet groot; op 10% van de bedrijven worden minstens 10 mestvarkens gehouden, op 43% minstens 3 fokzeugen en op 14% minstens 100 kippen. In het algemeen kan de conclusie worden getrokken dat slechts de varkensfokkerij van enige (zij het geringe) betekenis is in het blok. Het aantal bedrijven waarop aan meer dan één van de genoemde produktiesectoren wordt gedaan is gering.

Tabel 13

PRODUKTIESECTOREN VAN ENIGE OMVANG OP DE BEDRIJVEN

	Aantal bedrijven				
	totaal	waar aan produktierichting(en) van enige omvang 1) wordt gedaan			
		geen	1	2	3
Landbouwers:					
< 5 ha	35	30	2	3	-
5-10 ha	136	73	52	10	1
10-15 ha	88	27	49	11	1
15-20 ha	33	11	15	6	1
≥ 20 ha	28	5	17	6	-
alle landbouwers	320	146	135	36	3

1) Minstens 10 mestvarkens en/of minstens 3 fokzeugen en/of minstens 100 kippen.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964.

Het is opmerkelijk dat naarmate de bedrijven kleiner zijn er relatief minder bedrijven zijn waarop aan een of andere produktiesector of meerdere produktiesectoren van enige omvang wordt gedaan. Van deze bedrijven kan derhalve niet worden gezegd dat de kleine oppervlakte heeft geleid tot het aantrekken van produktiesectoren welke niet aan de grond zijn gebonden. In het rapport van de Stichting Streekontwikkeling van het Land van Swentibold, waarin op deze materie dieper is ingegaan, wordt dan ook de conclusie getrokken dat het kleinere bedrijf in de streek enigszins in ontwikkeling is achtergebleven en de mogelijkheden tot arbeidsintensivering - welke weliswaar een zeker kapitaal vereisen - onvoldoende zijn aangegrepen.

§ 7. Mechanisatie en arbeid (bijlagen 51 t/m 53)

Het al of niet aanwezig zijn van een trekker op de bedrijven geeft een globale indruk van het mechanisatieniveau van de landbouwbedrijven in het blok; in mindere mate is dit ook het geval met het al of niet machinaal melken. Over de rentabiliteit van de mechanisatie-investeringen verschaften de beschikbare gegevens echter geen inzicht.

Of de 302 boeren met melkvee al of niet een melkmachine hebben zal ook afhangen van het aantal koeien dat geregeld gemolken moet worden. Van de boeren met minder dan 6 koeien heeft maar een enkele het melken gemechaniseerd, van de boeren met 6 tot 10 koeien nog niet de helft en van de boeren met 10 of meer koeien ongeveer 85%. In Grevenbicht en Limbricht is, gerekend naar het aantal koeien dat men gemiddeld heeft, de mechanisatie wat melken betreft verder doorgevoerd.

Meer dan de helft (53%) van de boeren heeft een trekker in gebruik, voor het grootste deel zonder dat daarnaast nog paarden worden gehouden. Gezien de grote afstanden tot de (vele) bedrijfskavels is deze vorm van mechanisatie in het gebied sterk ontwikkeld.

Op de kleinere bedrijven is uiteraard de machanisatie nog minder ver doorgevoerd.

Tabel 14

TREKKERS

	Aantal bedrijven	Percentage bedrijven, waarop een trekker aanwezig is
Landbouwers:		
< 5 ha	35	6
5-10 ha	136	36
10-15 ha	88	70
15-20 ha	33	91
≥20 ha	28	100
alle landbouwers	320	53

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964

Niet veel meer dan de helft van de boeren bezit een trekker, van de anderen heeft 91% wel één of meer werkpaarden op het bedrijf. Slechts een aantal van 13 (met kleinere bedrijven) is geheel op loonwerkers aangewezen. In het deelgebied Einighausen wordt nog zeer veel zonder trekker en met paarden gewerkt.

Over de arbeidsvoorziening zijn slechts summiere gegevens beschikbaar, namelijk het aantal arbeidskrachten dat op de teldata in 1961 en in 1964 op de bedrijven werkte. De bedrijven in het ruilverkavelingsgebied blijken sterk overwegend gezinsbedrijven te zijn, waarop de boer en zijn gezinsleden samen het werk verrichten en waarop praktisch geen vreemden meewerken. Er is de laatste jaren weinig verandering meer gekomen in het aandeel van de meewerkende gezinsleden, slechts het aantal meewerkende zoons is verder teruggelopen, dat van de vrouwelijke gezinsleden echter nam praktisch niet verder af en aan te nemen is dat de vrouwen en dochters op bedrijven waar zoons vertrokken, de arbeid - voor een deel althans - hebben overgenomen.

Het aantal meewerkende zoons per 100 bedrijven is gedaald van 50 in 1961 tot 39 in 1964. Door de vermindering van het aantal arbeidskrachten is de oppervlakte cultuurgrond per mannelijke arbeidskracht op de landbouwbedrijven sedert 1961 enigszins toegenomen.

Tabel 15

OPPERVLAKTE CULTUURGROND PER ARBEIDSKRACHT

	Oppervlakte cultuurgrond in ha per mannelijke arbeidskracht	
	in 1961	in 1964
Landbouwers:		
< 5 ha	3,7	4,1
5-10 ha	5,5	5,9
10-15 ha	7,3	7,6
15-20 ha	9,0	9,5
≥20 ha	10,2	13,5
alle landbouwers	6,9	7,7
Fruittkwekers	4,9	4,6

1) Aantal op de teldatum op de bedrijven aanwezig.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1961 en 1964.

Per man wordt thans 7,7 ha bewerkt, gemiddeld 0,8 ha meer dan in 1961. Verder dan de constatering dat sinds 1961 in het gebied de arbeidsproductiviteit is toegenomen omdat één man meer grond bewerkt, vooral op de grote bedrijven, mag deze vergelijking evenwel niet gaan.

Op het kleine aantal fruitteeltbedrijven is de arbeidsdichtheid toegenomen, wat te verklaren is uit het feit dat op deze bedrijven relatief veel oude boomgaard werd gerooid en vervangen door jonge aanplant; deze stelt hogere eisen aan de verzorging en vraagt belangrijk meer arbeid.

§ 8. B e d r i j f s u i t k o m s t e n (bijlage 54)

Ten einde een indruk te krijgen over het niveau van de bedrijfsresultaten is een vergelijkende opstelling gegeven van gemiddelde kengetallen voor de bedrijven in het Limburgse Lössgebied - waarvoor door het L.E.I. bedrijfsresultaten worden berekend - ende in het blok gelegen landbouwbedrijven van ongeveer dezelfde grootte. Laatstbedoelde groep, ter grootte van 121 bedrijven, omvat 38% van alle landbouwbedrijven in het blok. Er moet echter rekening mee gehouden worden dat de L.E.I.-kengetallen gebaseerd zijn op gegevens ontleend aan boekhoudingen over een volledig boekjaar, terwijl de kengetallen voor de bedrijven in het blok afkomstig zijn van een momentopname (van de landbouwtellingformulieren in mei 1964). Speciaal ten opzichte van de omvang van de vee-stapel kan dit bepaalde verschillen tot gevolg hebben.

De bedrijven in het blok blijken minder boomgaard, minder melkkoeien, minder mestvarkens en minder kippen te hebben, terwijl men iets meer doet aan de varkensfokkerij dan op de L.E.I.-bedrijven. In het voorgaande werd reeds in het algemeen gesteld dat de melkveebezetting op de bedrijven in het blok laag is, de varkensmesterij en de pluimveehouderij van weinig belang zijn en alleen de varkensfokkerij van enige betekenis is.

In de bedrijfsresultaten op de gemengde bedrijven valt blijkens de L.E.I.-boekhoudingen voor het eerst sinds 1960 een verbetering te constateren. Over 1963-1964 waren de uitkomsten aanzienlijk beter dan in de voorgaande jaren. Mestvarkens en biggen brachten belangrijk meer op en door de schaarste aan rundvlees werd dit veel beter betaald. Voor de melkveehouderij brak eveneens een minder ongunstige tijd aan; slechts de resultaten van de pluimveehouderij bleven bepaald onbevredigend.

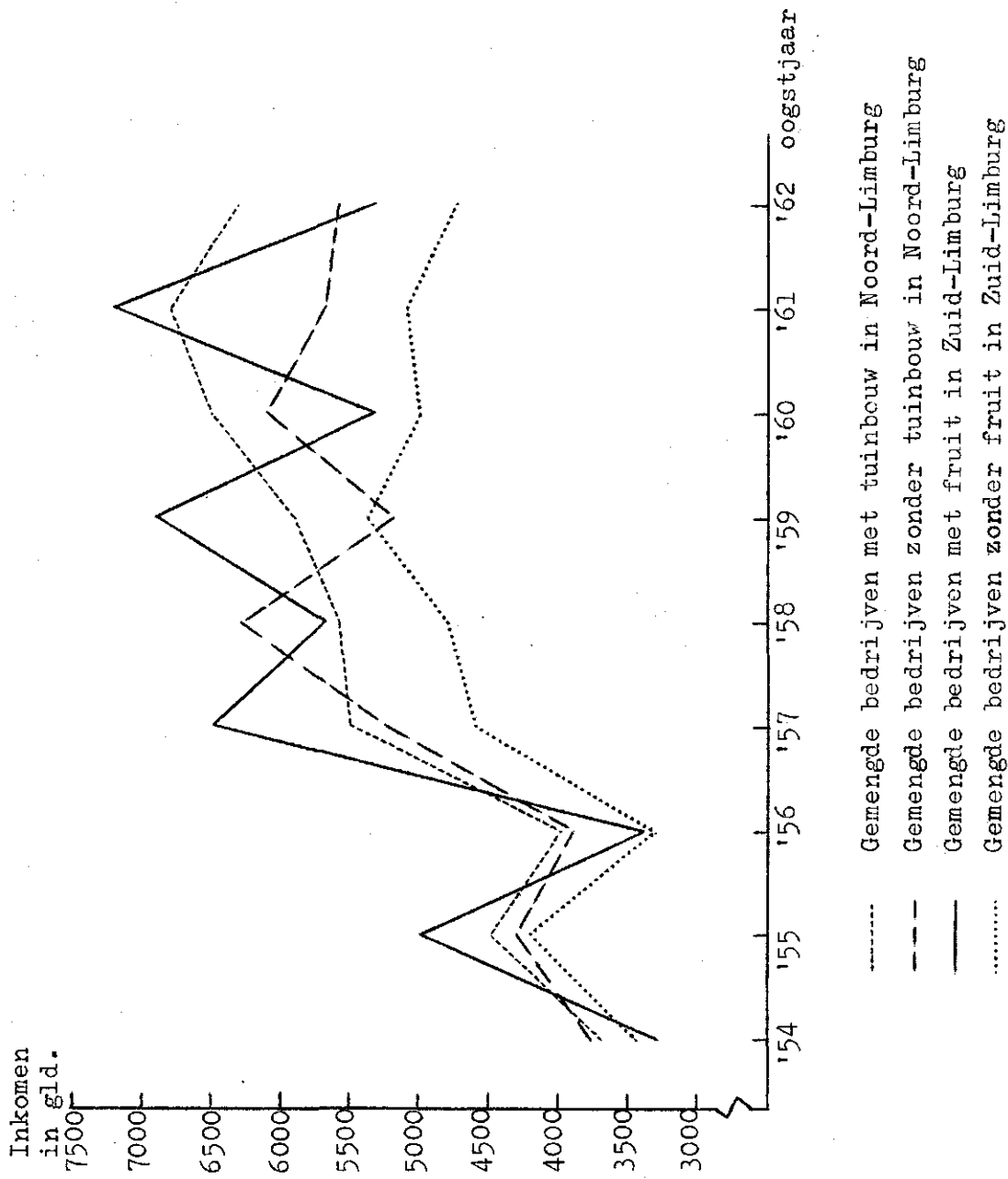
Hoewel in het algemeen de uitkomsten van de akkerbouwgewassen lager waren dan in het voorafgaande jaar, zorgde de hogere tarweprijs hier voor enige compensatie. De bedrijfsuitkomsten voor de fruitteeltsector liepen sterk terug; een bedrijfseconomisch aspect hierbij is dat in het onderhavige gebied zowel in geheel Zuid-Limburg van de bruto-opbrengst van de boomgaard (waarin de "aanwas" is verdisconteerd) de post "aanwas van de fruitopstand" veelal in negatieve zin moet worden geïnterpreteerd.

Als conclusie kan men stellen, dat de gemiddelde bedrijfsuitkomsten voor de landbouwbedrijven in het Land van Swentibold niet onbelangrijk lager zullen liggen dan die van soortgelijke Zuid-Limburgse L.E.I.-bedrijven.

De gemengde bedrijven met fruit in Zuid-Limburg laten blijkens gegevens van het boekhoudbureau van de L.L.T.B. nogal sterke fluctuaties in het arbeidsinkomen zien, hoewel de resultaten gemiddeld beter zijn dan van bedrijven zonder fruit. Ten opzichte van de Noord-Limburgse bedrijven zijn de uitkomsten in Zuid-Limburg in het algemeen minder gunstig, hetgeen de positie van de bedrijven in het Land van Swentibold dus nog weer accentueert (zie grafiek 4).

Grafiek 4

VERLOOP VAN HET ARBEIDSINKOMEN PER VOLWAARDIG MEERWERKEND GEZINSLED

HOOFDSTUK IV

ENKELE AGRARISCH-SOCIALE ASPECTEN

§ 1. L a n d b o u w o n d e r w i j s (bijlage 55)

Over het onderwijs zijn slechts enkele cijfers per gemeente beschikbaar. In geen enkele bij de ruilverkaveling betrokken gemeente heeft een groter deel van de boeren land- of tuinbouwonderwijs (dagonderwijs en avondcoursussen) gevolgd dan gemiddeld voor geheel Limburg geldt, wel is in enkele gemeenten het percentage niet onbelangrijk hoger dan dat voor Zuid-Limburg, nl. in de gemeenten Susteren, Grevenbicht en Limbricht. In Roosteren en Obbicht hebben de meeste boeren geen landbouwonderwijs gevolgd en hier is het percentage boeren met agrarisch onderwijs belangrijk lager dan gemiddeld in Zuid-Limburg.

Van de meewerkende zoons hebben er in verhouding veel meer onderwijs gevolgd en bestaat het gevolgde onderwijs in veel meer gevallen uit dagonderwijs dan dit bij de vader het geval is. Opmerkelijk is dat in de gemeenten Roosteren en Obbicht, waar de huidige bedrijfshoofden belangrijk minder agrarisch onderwijs volgden, het aantal meewerkende zoons met agrarisch onderwijs betrekkelijk hoog is.

§ 2. D e l e e f t i j d v a n d e g r o n d g e b r u i k e r s (bijlage 56)

In § 3 van hoofdstuk II werd reeds vermeld dat sedert 1961 geen enkel landbouwbedrijf kleiner dan 5 ha door een jonger bedrijfshoofd werd overgenomen, terwijl er toch toentertijd 54 bedrijven van een dergelijke grootte waren. De kleinere bedrijven worden in hoofdzaak door oudere bedrijfshoofden geëxploiteerd en gezien de geringe animo van de jongeren dergelijke bedrijven over te nemen, mag men verwachten dat het aantal kleine bedrijven in de naaste toekomst nog verder zal afnemen (zie ook de volgende paragraaf). De bedrijfshoofden op de kleinste bedrijven zijn gemiddeld 10 jaar ouder dan de collega's-boeren op de bedrijven van 20 ha en groter. Elders in deze schets werd reeds geconstateerd dat men op de kleinste landbouwbedrijven de mogelijkheden tot arbeidsintensivering niet benut, wat er op kan wijzen dat de veelal oudere bedrijfshoofden nu reeds aan zien komen dat het bedrijf later toch niet zal worden voortgezet en het bedrijf daardoor als het ware in een aflopende fase verkeert.

Weinig minder dan de helft (43%) van de boeren is 55 jaar of ouder, de gemiddelde leeftijd van de bedrijfshoofden ligt dan ook hoog, nl. 51 jaar. De fruitkwekers vormen een (kleine) veel jongere groep.

§ 3. Bedrijfsopvolging (bijlagen 57 en 58)

Met het oog op de toekomstige ontwikkeling van de bedrijfsgrootte-structuur (d.w.z. het aantal boeren en het aantal bedrijven van verschillende grootte) is het van belang een indruk te hebben van de verhouding tussen het aantal bedrijfsopvolgers en het aantal voor hen vrijkomende plaatsen. Op grond van reeds vroeger gemaakte berekeningen kan worden gesteld dat bij een aantal van 30 tot 40 boerenzoons (c.q. potentiële opvolgers) op een aantal van 100 bedrijven er ongeveer een evenwichtstoestand ¹⁾ tussen beide bestaat.

Het aantal meewerkende zoons kan uit de landbouwtellingformulieren worden verkregen. In het kader van deze benaderingswijze kunnen deze meewerkende zoons als mogelijke opvolgers beschouwd worden. Het zal echter wel duidelijk zijn dat bij de beoordeling van de cijfers een zekere reserve in acht dient te worden genomen, omdat ook anderen zullen kunnen opvolgen, dan wel meewerkende zoons zullen afvallen.

Tabel 16

OPVOLGINGSSITUATIE	
	Aantal potentiële opvolgers per 100 bedrijven
Landbouwers:	
< 5 ha	0
5 - 10 ha	20
10 - 15 ha	35
≥ 15 ha	47
Alle landbouwers	27

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964

Op grond van deze cijfers kan de verwachting worden uitgesproken dat het totaalaantal bedrijven zal afnemen. Op de kleinere bedrijven is er duidelijk sprake van meer vrijkomende plaatsen dan opvolgers in deze groepen. In eigen gezin blijkt in het geheel geen interesse te bestaan voor de landbouwbedrijfjes kleiner dan 5 ha, voor de bedrijven van 5 tot 10 ha (de allergrootste groep landbouwbedrijven) is de belangstelling van de zoons eveneens gering en is het aantal vrijkomende plaatsen nog belangrijker hoger dan er opvolgers zijn. Eerst bij een grootte van 10 tot 15 ha is er van een "evenwichtstoestand" sprake en bij de grotere

1) Het genoemde aantal van 30 tot 40 is afhankelijk van de leeftijd waarop men zelfstandig boer wordt en de leeftijd waarop men afstand van het bedrijf doet. Voor een meer uitvoerige toelichting wordt verwezen naar het L.E.I.-verslag No. 18 "De Haagse Boemden".

bedrijven kan zelfs van een zeker "overschot" aan potentiële opvolgers worden gesproken.

In de deelgebieden Dieteren, Buchten en Berg is de kans dat het totaalaantal landbouwbedrijven zal afnemen nog het grootst; de kans dat het aantal bedrijven zal toenemen is het grootst in Born en Limbricht.

Een andere benaderingswijze van de opvolgingsproblematiek bestaat erin slechts de bedrijven met oudere bedrijfshoofden (50 jaar en ouder) in de beschouwing te betrekken. Op de meeste bedrijven in deze groep immers komt de kwestie van bedrijfsopvolging de komende 10 tot 15 jaar zeker aan de orde en valt er al iets meer te zeggen over wat er in werkelijkheid gaat gebeuren.

Tabel 17

OPVOLGINGSSITUATIE

	Aantal bedrijven	Aantal landbouwers $\geq$ 50 jaar			
		totaal	met op- volger(s)	over opvolging is nog niets bekend	zonder opvolger
Landbouwers:					
< 5 ha	35	27	1	2	24
5 - 10 ha	136	67	23	7	37
10 - 15 ha	88	49	37	1	11
$\geq$ 15 ha	61	29	24	4	1
Alle landbouwers	320	172	85	14	73

Bron: informatie ter plaatse bij streekkenners.

Op 42% van de bedrijven van oudere boeren is geen opvolger; het ligt voor de hand dat deze bedrijven op een enkele uitzondering na zullen worden opgeheven. Ter illustratie zij vermeld dat deze boeren $\pm$ 550 ha grond in gebruik hebben. Betreft men het aantal boeren zonder opvolger op het totaalaantal boeren, dan berekent men de te verwachten vermindering van het aantal bedrijven door opheffing. Naar het zich laat aanzien zullen in de komende 15 jaar minstens 73 en wellicht wel 87 van de 320 landbouwbedrijven zonder opvolger vrijkomen. Per jaar omgerekend zou dit een vermindering van bijna 2% van het totaalaantal landbouwbedrijven betekenen, wat ongeveer overeenkomt met de ontwikkeling van het aantal in het recente verleden (nl. de periode 1961-1964 1)), doch nog niet wijst op een snellere vermindering in de nabije toekomst van het aantal landbouwbedrijven.

1) Zie bijlage 22 en § 3 van hoofdstuk II.

Hierbij is echter geen rekening gehouden met een eventuele versnelling van het afvloeiingsproces, welke zou kunnen optreden als gevolg van de activiteiten van de economisch-sociale voorlichtingsdienst (van de standsorganisatie), de eventuele verruiming van de werkingssfeer van het Ontwikkelings- en Saneringsfonds (van de overheid) en andere stimulansen.

§ 4. R a m i n g v a n h e t p o t e n t i ë l e a a n t a l O. - e n S. - k a n d i d a t e n (bijlage 59)

In het ruilverkavelingsgebied het Land van Swentibold wonen 667 telplichtige geregistreerden. Aan de hand van de beschikbare individuele gegevens is geraamd hoeveel van deze geregistreerden voldoen aan de 5 basisvoorwaarden welke gelden om in aanmerking te komen voor een beëindigingsvergoeding in het kader van het Ontwikkelings- en Saneringsfonds. Deze z.g. basisvoorwaarden zijn:

- a. leeftijd minstens 55 jaar;
- b. hoofdbron van inkomen afkomstig uit het landbouw- of tuinbouwbedrijf; Dit is gelijk te stellen met de beroepsgroepen A en B en personen uit de D-groep voor zover het rustende boeren of fruitkwekers betreft.
- c. sedert 1960 onafgebroken een land- of tuinbouwbedrijf exploiterend; Deze voorwaarde komt niet geheel tot zijn recht daar slechts de tellingformulieren 1961 ter beschikking stonden.
- d. bedrijfsoppervlakte is de afgelopen 5 jaar niet verkleind; Ook hierbij moet een benadering worden toegepast, daar slechts over 4 jaar de oppervlaktegegevens ter beschikking waren; wegens onvrijwillige en minimale verkleiningen van bedrijven werden geen bedrijfs- hoofden afgevoerd van de lijst van potentiële kandidaten.
- e. het totaal fiscaal zuiver inkomen over de laatste 3 jaar bedraagt gemiddeld niet meer dan 6500 gulden; Deze voorwaarde is uiteraard niet exact te hanteren: daarom is, gezien de bedrijfsuitkomstenstatistiek van L.E.I.-bedrijven, dit criterium omgezet in een oppervlaktecriterium. Aangenomen wordt hierbij dat de (gemengde) bedrijven kleiner dan 10 ha in het ruilverkavelingsgebied aan genoemde voorwaarde voldoen.

Van de 647 telplichtige geregistreerden met cultuurgrond resteert na toepassing van de basisvoorwaarden een aantal van 89. Als laatste criterium is toegevoegd het al dan niet hebben van een opvolger voor het bedrijf. Indien immers een potentiële kandidaat voor bedrijfsbeëindiging in het kader van het O.- en S.-fonds wel een opvolger voor zijn bedrijf heeft, kan worden aangenomen dat hij niet zal kunnen, c.q. willen voldoen aan de voorwaarde het bedrijf aan de S.B.L. over te dragen.

Daar echter over het door de Provinciale Adviescommissie hieromtrent te voeren beleid nog weinig met zekerheid is te zeggen, kan het aantal potentiële kandidaten worden geraamd tussen 89 en 67 personen. Van 67 potentiële kandidaten te zamen zou 286 ha cultuurgrond voor sanering kunnen vrijkomen, hetgeen 6 à 7% van de totale oppervlakte bij alle in het blok wonende grondgebruikers in gebruik zijnde cultuurgrond uitmaakt.

§ 5. Enige gegevens i. v. m. boerderijen -
verplaatsing (bijlage 60)

Steeds meer gaat de niet-agrarische bedrijvigheid in het Land van Swentibold domineren. De situering van de agrarische bedrijfsgebouwen in de kernen wordt dan ook steeds moeilijker. In deze ruilverkaveling zal dan ook de verplaatsing van een aantal bedrijven van voldoende omvang naar het agrarische gebied buiten de kernen en naar gronden met een blijvende agrarische bestemming aan de orde komen.

In de hiernavolgende beschouwing is gepoogd enige kwantificering van dit probleem te geven. Ongeveer twee derde (70%) van de boerderijen is gebouwd op plaatsen die een niet-agrarische bestemming hebben, als gevolg van het feit dat de boerderijen hoofdzakelijk in of dichtbij de bebouwde kom zijn gelegen. Van de 224 boeren die daardoor in de uitoefening van hun bedrijf kunnen worden (of reeds zijn) gehandicapt, zijn er - voor zover bekend - 58 ouder dan 50 jaar zonder dat zij een opvolger voor hun bedrijf hebben. Voor hen zal het belang bij een betere bedrijfsvoering in de toekomst niet sterk wegen. De anderen (jongere boeren en oudere boeren met een opvolger) hebben meer belang bij - en zouden voor de toekomst meer gebaat zijn met - verplaatsing van de boerderij naar buiten de kernen. Zij verkeren echter niet alle in dezelfde omstandigheden: zo zal het verplaatsen van bedrijfsgebouwen behorende bij (naar oppervlakte) kleine bedrijven vermoedelijk niet te realiseren zijn. Wanneer dan ook van de overblijvende groep van 166 boeren (jongeren en ouderen met opvolger) buiten beschouwing worden gelaten degenen die minder dan 15 ha cultuurgrond in gebruik hebben, blijken er slechts 26 boeren over te blijven, die dus:

- a. de bedrijfsgebouwen hebben staan op plaatsen met een niet-agrarische bestemming;
- b. jonger zijn dan 50 jaar, of ouder en een meewerkende zoon hebben die het bedrijf binnen de komende 15 jaar hoogstwaarschijnlijk zal overnemen;
- c. een bedrijf hebben met minstens 15 ha cultuurgrond.

Worden ook de bedrijven van minstens 10 ha in de beschouwing betrokken dan voldoen er 81 aan de criteria a en b. Boerderijverplaatsing van bedrijven van 10 ha is evenwel alleen mogelijk onder gelijktijdige vergroting tot minstens 15 ha. Verplaatsing van deze 55 "extra" bedrijven (thans van 10-15 ha groot) zou dus ook nog 160 ha grond vereisen.

Naar ouderdom van de bedrijfsgebouwen kan de eerstbedoelde groep van 26 potentiële "kandidaten" worden ingedeeld in een groep van 23 met bedrijfsgebouwen ouder dan 25 jaar, een groep van 22 met bedrijfsgebouwen ouder dan 50 jaar en tenslotte een groep van 7 met gebouwen van meer dan 100 jaar oud.

POTENTIELE KANDIDATEN ¹⁾ VOOR BOERDERIJVERPLAATSING

Gebieden met niet-agrarische bestemming	Aantal potentiële kandidaten ¹⁾ voor boerderijverplaatsing				
	totaal	met een hoofdbedrijfsgebouw ²⁾			
		nog geen 25 jaar oud	25 - 50 jaar oud	50 - 100 jaar oud	minstens 100 jaar oud
Gebied Born-Buchten	2(1)	-	-	2(1)	-
Gebied Susteren	-	-	-	-	-
Overige gebieden	24(5)	3	1	13(4)	7(1)
Alle gebieden	26(6)	3	1	15(5)	7(1)

1) Volgens eerdergenoemde normen.

2) Aantallen () = waarvan gepachte bedrijfsgebouwen.

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964

Bestemmingskaart C.D.

Boerderijenkaart C.D.

Bijvoegsel bij landbouwtellingformulieren 1961.

Van de op grond van de genoemde normen "geselecteerde" groep van 26 potentiële kandidaten voor boerderijenverplaatsing woont niemand in het uitbreidingsplan Susteren en slechts een tweetal in het gebied Born-Buchten, waarin de haven- en industrieuitbreidingen zijn gepland. Bijna alle "kandidaten" wonen derhalve in de bestaande dorpskernen of dorpsuitbreidingen (hoofdzakelijk ten behoeve van de woningbouw).

Een ander aspect van betekenis kan zijn, dat niet alle potentiële "kandidaten" eigenaar van de bedrijfsgebouwen zijn. Van de 26 kandidaten zijn er nl. 6 die de bedrijfsgebouwen pachten.

BEVOLKING SINDS 1910
(Index 1910 = 100)

Bijlage 1

		Aantal inwoners in de gemeente												Index voor		
		Roosteren		Susteren		Grevenbicht		Born		Obbicht		Urmond		Limbricht		Neder- land
		abs.	index	abs.	index	abs.	index	abs.	index	abs.	index	abs.	index	abs.	index	
1910	990	100	100	2365	100	1245	100	1918	100	951	100	1536	100	1412	100	100
1920	965	97	133	3135	133	1305	105	2150	112	1118	118	1743	113	1680	119	116
1930	1012	102	175	4133	175	1496	120	2553	133	1234	130	1975	129	2068	146	134
1940	1074	108	193	4569	193	1963	158	3293	172	1439	151	2295	149	2601	184	150
1950	1215	123	213	5028	213	2329	187	3777	197	1653	174	2656	173	2764	196	172
1955	1234	125	226	5343	226	2418	194	4005	209	1816	191	2890	188	3076	218	182
1960	1350	136	239	5646	239	2439	196	4324	225	2065	217	3709	241	3202	227	192
1961	1276	129	240	5694	240	2412	194	4375	228	2093	220	3754	244	3215	228	194
1962	1265	128	242	5712	242	2442	196	4387	229	2114	222	3800	247	3280	232	197
1963	1265	128	247	5845	247	2437	196	4493	234	2151	226	3850	251	3316	235	200
1964	1280	129	252	5961	252	2477	199	4645	242	2173	228	3896	254	3354	238	203

Bron: C.B.S.

GEBORNTEN- EN VESTIGINGSOVERSCHOTTEN

Bijlage 2

	Geboortenoverschot 1) in de gemeente							Vestigingsoverschot 2) in de gemeente												
	Roos- teren	Sus- teren	Greven- bicht	Born	Ob- bicht	Ur- mond	Lim- bicht	Roos- teren	Sus- teren	Greven- bicht	Born	Ob- bicht	Ur- mond	Lim- bicht						
1911-1915	31	118	68	141	108	122	83	-	1	125	-	25	-	13	3	-	16	39		
1916-1920	34	221	75	152	85	134	119	-	89	306	-	58	-	48	-	29	-	33	27	
1921-1925	45	406	101	207	114	158	177	-	39	126	-	37	-	1	38	-	84	181		
1926-1930	52	429	125	206	95	157	168	-	11	37	-	72	-	9	-	131	1	-	138	
1931-1935	80	383	151	254	124	155	229	-	45	-	79	85	-	181	7	-	8	93		
1936-1940	69	289	121	263	123	193	248	-	42	-	157	110	-	42	-	49	-	20	37	
1941-1945	75	283	171	279	143	215	264	-	7	-	287	45	-	-	56	9	1	-	155	
1946-1950	107	477	189	365	187	237	267	-	34	-	14	51	-	-	104	-	92	-	213	
1951-1955	108	500	200	304	145	243	273	-	89	-	185	111	-	-	76	18	9	-	39	
1956-1960	114	426	158	340	162	313	255	-	72	-	51	164	-	30	115	325	-	-	116	
1961	17	52	55	65	32	64	51	-	28	-	34	25	-	-	53	-	11	-	18	14
1962	14	80	26	72	28	59	42	-	14	-	53	31	-	34	9	-	9	-	9	6

1) Levend geboren minus overleden.

2) Vestigingen minus vertrek.

Bron: C.B.S.

BEVOLKING NAAR WIJKEN

Bijlage 3

Gemeente	Wijk	1947	1960	Index (1947=100)
Susteren	Roosteren	1142	1350	118
	Dieteren	719	967	134
	Susteren	3956	4679	118
Grevenbicht	Grevenbicht	2490	2972	119
Born	Buchten	1008	1178	117
	Holtum	654	792	121
	Born	1916	2354	123
Obbicht	Obbicht	1244	1532	123
Urmond	Berg	1383	1539	111
	Urmond	1180	2170	184
Limbricht	Guttecoven	816	984	121
	Limbricht	1108	1134	102
	Einighausen	832	1084	130
Alle wijken in de genoemde gemeenten		18448	22735	123

Bronnen: Volks- en beroepstelling 1947,
Algemene volkstelling 1960.

MANNELIJKE BEROEPSBEVOLKING

Bijlage 4

	Jaar	7 ge- meen- ten	Roos- teren	Suste- ren	Greven- bicht	Born	Obbicht	Urmond	Limbricht
Mannelijke beroepsbevol- king (a): abs.									
	1947	5820	360	1490	666	1122	496	836	850
	1956	6031	366	1528	634	1185	542	868	908
	1960	6333	369	1507	678	1260	557	1053	909
index (1947 = 100)									
	1947	100	100	100	100	100	100	100	100
	1956	104	102	103	95	106	109	104	107
	1960	109	103	101	102	112	112	125	107
Dagforensen: abs.									
	1947	2552	111	523	330	428	287	460	413
	1960	3493	158	771	374	612	358	723	497
index									
	1947	100	100	100	100	100	100	100	100
	1960	137	142	147	113	143	125	157	120
Ov. forensen: abs.									
	1947	145	18	31	33	27	13	14	9
	1960	836	63	176	132	172	66	93	134
index									
	1947	100	100	100	100	100	100	100	100
	1960	577	350	567	400	637	508	664	1488
Agrariërs: abs.									
	1947	1307	143	302	98	245	106	146	267
	1956	762	105	167	48	146	76	66	163
	1960	597	79	132	38	114	47	45	142
index									
	1947	100	100	100	100	100	100	100	100
	1956	58	73	55	49	60	63	45	61
	1960	46	55	44	39	47	44	31	53
Agrariërs in % van a									
	1947	22	40	20	15	22	21	17	31
	1956	13	29	11	8	12	12	8	18
	1960	9	21	9	6	9	8	4	16
Dagforensen in % van a									
	1947	44	31	35	50	38	58	55	49
	1960	55	43	51	55	49	64	69	55

WERKGELEGENHEID

Bijlage 5

	Gemeente						
	Roosteren	Susteren	Grevenbicht	Born	Obbicht	Urmond	Limbricht
Mannelijke beroepsbevolking wonend in	369	1507	678	1260	557	1053	909
Binnenkomend pendelen (werkforensen) 1)	+	4	113	41	171	18	96
	373	1620	729	1431	575	1149	931
Uitgaand pendelen (woonforensen) 1)	-	158	771	374	612	723	497
Aantal mannen werkend in	215	849	345	819	217	426	434

1) Dagelijks pendelen.

Bron: Algemene Volkstelling 1960.

MANNELIJKE BEROEPSBEVOLKING NAAR BEDRIJFSTAK

Bijlage 6

	7 gemeen- ten		Roosteren		Susteren		Grevenbicht		Born		Obbicht		Urmond		Limbricht	
	1947	1960	1947	1960	1947	1960	1947	1960	1947	1960	1947	1960	1947	1960	1947	1960
Mannelijke beroepsbevolking	5820	6333	360	369	1490	1507	666	678	1122	1260	496	557	836	1053	850	909
totaal																
Percentage werkzaam in:																
landbouw	22	9	40	21	20	9	15	6	22	9	21	9	17	4	32	16
delfstoffen (mijnbouw)	25	24	13	14	19	21	24	22	20	19	38	32	36	33	29	23
industrie en ambacht	16	28	15	28	17	29	18	25	19	29	12	22	16	33	10	25
bouwnijverheid	10	16	10	16	9	14	10	18	13	20	9	15	6	11	14	20
openbare nutsbedrijven	3	1	3	1	2	1	2	0	2	1	2	1	5	1	3	0
handel, bank- en																
verzekeringswezen	5	6	4	5	6	7	8	5	5	5	6	5	5	4	4	6
vervoer	11	8	3	5	18	10	13	15	13	7	6	8	8	6	3	3
dienstverlening	7	8	11	10	7	8	8	9	6	8	5	7	6	8	4	7
onbekend	1	0	1		2	1	2	0	0	0	1	1	1	0	1	0

Bronnen: Volks- en beroepstelling 1947, Algemene volkstelling 1960.

BEDRIJVEN MET TENMINSTE TIEN MAN PERSONEEL

Bedrijven met ≥ 10 man personeel in:	Alle be- drijven	Industrie en ambacht	Bouw- nijverheid	Handel	Vervoer
Roosteren	1	1	-	-	-
Susteren	7	3	4	-	-
Grevenbicht	6	-	5	-	1
Born	7	1	6	-	-
Obbicht	4	1	2	1	-
Urmond	4	-	1	-	3
Limbricht	2	-	2	-	-
7 gemeenten	31	6	20	1	4

Bron: Algemene volkstelling 1960.

ENIGE GEGEVENS PER WIJK

Bijlage 8

	Alle wijken in 7 gemeen- ten	W i j k										Ur- mond	Gutte- coven	Lim- bricht	Einig- hausen
		Roos- teren	Die- teren	Sus- teren	Greven- bicht	Buch- ten	Hol- tum	Born	Ob- bicht	Berg					
Bevolking totaal	22735	1350	967	4679	2972	1178	792	2354	1532	1539	2170	984	1134	1084	
Perc. r.-k.	98	99	100	100	94	97	100	97	97	97	93	100	100	99	
Perc. N.h.	2	1	0	0	5	2	0	2	3	3	6	-	0	1	
Perc. ov. kerkgenoot- schappen	0	0	-	0	0	1	-	1	0	0	0	-	-	-	
Perc. geen kerkgenoot- schap	0	-	-	0	1	-	-	0	0	0	1	-	0	0	
Mannelijke beroeps- bevolking totaal	6333	369	251	1256	815	362	215	683	420	460	593	275	232	302	56
Perc. landbouw	10	21	25	5	7	7	16	8	6	4	5	16	10	22	
Perc. nijverheid	69	58	59	66	64	68	64	73	75	80	76	71	69	65	
Perc. handel en verkeer	13	11	10	19	20	17	12	11	11	9	10	8	10	7	
Perc. ov. bedrijfstakken	8	10	6	10	9	8	8	8	8	7	9	5	11	6	
Aantal landbouwers 1)	323	47	36	34	35	13	16	29	13	8	14	28	13	37	
Aantal landarbeiders 1)	31	3	2	5	7			2	4	2	3		2	1	
Aantal buiten de woon- gemeente werkzame mannen	4329	221	129	818	594	219	137	428	336	362	454	202	229	200	
Aantal boerderijen en tuinderswoningen	402	55	53	35	44	15	22	40	16	10	19	33	15	45	

1) Gezinshoofden.

Bron: Algemene volkstelling 1960.

MANNELIJKE AGRARISCHE BEROEPSBEVOLKING

Bijlage 9

Gemeente	Categorie	Aantal werkende mannen in 1947	Index (1947 = 100) werkende mannen	
			1956	1960
osteren	zelfstandigen	77	86	71
	meewerkende gezinsleden	36	69	47
	vreemden	28	50	25
	alle categorieën	141	74	56
steren	zelfstandigen	159	69	57
	meewerkende gezinsleden	103	45	24
	vreemden	36	36	47
	alle categorieën	298	57	44
evenbicht	zelfstandigen	61	57	46
	meewerkende gezinsleden	22	27	14
	vreemden	13	54	54
	alle categorieën	96	50	40
rn	zelfstandigen	137	67	55
	meewerkende gezinsleden	66	58	36
	vreemden	41	39	34
	alle categorieën	244	60	47
bicht	zelfstandigen	65	69	48
	meewerkende gezinsleden	24	75	50
	vreemden	17	24	24
	alle categorieën	106	63	44
mond	zelfstandigen	82	54	44
	meewerkende gezinsleden	44	34	9
	vreemden	17	41	29
	alle categorieën	143	46	31
mbricht	zelfstandigen	136	65	70
	meewerkende gezinsleden	96	57	40
	vreemden	33	58	27
	alle categorieën	265	62	54
gemeenten	zelfstandigen	717	67	57
	meewerkende gezinsleden	391	52	31
	vreemden	185	43	34
	alle categorieën	1293	59	46

onnen: Volks- en beroepstelling 1947,
Algemene woningtelling 1956,
Algemene volkstelling 1960.

WOONFORENSEN NAAR WOON-, WERKGEMEENTE EN BEDRIJFSTAK

Bijlage 10

Aantal woonforensen 1)											
wonend in de gemeente											
werkend in de bedrijfstak											
Roos- teren	Sus- teren	Greven- bicht	Born	Ob- bicht	Ur- mond	Lim- bricht	land- bouw	nijver- heid	bouw- nijverh.	overige bedr.takken	
Werkend in:											
Roosteren	•	2	-	-	1	-	-	-	1	2	
Susteren	9	•	4	-	14	-	1	15	7	5	
Grevenbicht		3	•	10	1	3	-	8	7	7	
Born	6	23	24	28	•	7	1	23	36	34	
Obbicht	-	-	10	•	3	-	-	7	2	6	
Urmond	-	-	4	14	•	2	-	17	4	8	
Limbricht	-	1	-	3	3	•	-	1	6	2	
	15	29	42	30	55	17	2	71	63	64	

Beek	7	17	9	11	6	20	-	84	4	3	
Brunssum	1	12	1	5	1	4	-	18	5	3	
Echt	13	43	2	3	-	-	1	34	10	16	
Geleen	93	337	219	356	243	524	-	1968	68	39	
Heerlen	3	89	3	12	7	7	-	107	12	14	
Maasbracht	2	4	-	5	-	-	-	6	2	4	
Maastricht	-	4	4	9	-	8	-	10	10	13	
Roermond	1	13	2	3	-	1	-	6	2	14	
Sittard	15	153	54	138	31	76	3	423	52	103	
Stein	1	3	10	12	8	37	-	19	10	44	
Overige gemeenten 2)	1	27	5	8	6	12	-	36	17	10	
België	5	14	16	12	4	14	-	60	8	-	
Duitsland	1	26	7	8	6	3	-	46	8	1	
Alle woonforensen	158	771	374	612	358	723	6	2888	271	328	

Perc. woonforensen 3)	43	51	55	49	64	69					

1) Dagelijks heen- en weer reizende mannen.

2) Gemeenten met minstens 10 forensen zijn met name genoemd.

3) Percentage woonforensen van de totaal mannelijke beroepsbevolking.

Bron: Algemene volkstelling 1960.

Aantal werkforensen 1)												
werkend in de gemeente												werkend in de bedrijfstak
Roos- teren	Sus- teren	Greven- bicht	Born	Ob- bicht	Ur- mond	Lim- bricht	land- bouw	nijver- heid	bouw- nijverh.	overige bedr.takken		
Wonend in:												
Roosteren	•	9	-	6	-	-	-	7	3	4		
Susteren	2	•	3	23	-	1	1	3	15	11		
Grevenbicht	-	4	•	24	10	-	-	17	8	17		
Born	1	14	1	•	3	2	-	16	5	9		
Obbicht	-	-	10	28	•	14	-	20	21	14		
Urmond	-	1	5	6	2	•	1	4	8	4		
Limbricht	-	-	3	7	-	2	-	4	3	5		
	3	28	22	94	15	29	2	71	63	64		

Echt	-	• 44	1	5	-	-	-	9	20	22		
Geleen	-	2	1	14	-	1	-	2	13	17		
Sittard	-	10	9	25	1	7	-	17	17	27		
Stein	-	1	-	4	2	18	2	6	5	12		
Tudderen	-	4	1	4	-	-	-	5	3	2		
Ov. gemeenten 2)	1	24	7	30	-	27	-	36	20	36		

Alle werkforensen	4	113	41	176	18	96	4	146	141	179		

1) Dagelijks heen- en weer reizende mannen.

2) Gemeenten met minstens 10 forensen zijn met name genoemd.

Bron: Algemene volkstelling 1960.

LEERTIJDOPBOUW VAN DE WERKENDE MANNEN EN DE BUITEN DE WOONGEMEENTE VERKENDE

Gemeente	Categorie	Aantal werken- de man- nen	Percentage in de leeftijdsklasse			
			< 19 jr.	20-29 jaar	30-39 jaar	40-49 jaar
Roosteren	wonend in de gemeente	369	9	26	23	16
	waarvan woonforensen:	158	6	31	26	21
Susteren	dagelijkse overige	63	11	30	17	16
						26
Gruvenbicht	wonend in de gemeente	1507	9	24	29	20
	waarvan woonforensen:	771	10	25	32	20
Born	dagelijkse overige	176	5	28	28	24
						15
Obbicht	wonend in de gemeente	678	7	28	24	20
	waarvan woonforensen:	374	6	30	27	19
Urmond	dagelijkse overige	132	9	37	23	17
						14
Limbricht	wonend in de gemeente	1260	12	27	24	17
	waarvan woonforensen:	612	13	26	28	18
Limbricht	dagelijkse overige	172	12	38	19	13
						18
Limbricht	wonend in de gemeente	557	10	28	25	20
	waarvan woonforensen:	358	10	29	26	23
Limbricht	dagelijkse overige	66	10	29	30	17
						14
Limbricht	wonend in de gemeente	1053	11	24	25	22
	waarvan woonforensen:	723	10	22	28	25
Limbricht	dagelijkse overige	93	14	29	28	16
						13
Limbricht	wonend in de gemeente	909	12	29	23	17
	waarvan woonforensen:	497	9	29	31	19
Limbricht	dagelijkse overige	134	19	34	13	12
						22

Bron: Algemene volkstelling 1960.

	Roosteren		Susteren		Grevenbicht		Born		Obbicht		Urmond		Limbricht	
	1947	1960	1947	1960	1947	1960	1947	1960	1947	1960	1947	1960	1947	1960
Aantal woonforensen ¹⁾	111	207	523	945	330	476	428	758	287	452	460	868	413	637
Percentage dat reist per:														
trein of tram	-	3	3	12	3	2	3	2	2	1	1	2	6	3
bus	59	61	71	59	49	52	37	40	43	51	6	10	3	7
personenauto	1	1	1	2	1	4	0	3	0	2	1	2	1	2
motor of scooter	2	-	0	1	0	2	1	0	0	1	-	2	-	1
bromfiets	-	6	1	8	-	7	-	9	-	8	-	14	-	12
fiets	37	28	25	18	47	33	58	45	55	37	92	70	90	74
overige, onbekend of geen 2)	1	1	0	0	-	0	1	1	0	0	0	0	0	1

1) Dagelijks heen- en weer reizende mannen en vrouwen.

2) Overige vervoermiddelen, onbekend welk vervoermiddel of geen vervoermiddel.

Bronnen: Volks- en beroepstelling 1947.

Algemene volkstelling 1960.

DE REISTIJD VAN DE WOONFORENSEN

Bijlage 14

	Roosteren	Susteren	Grevenbicht	Born	Obbicht	Urmond	Limbricht
Aantal woonforensen 1)	207	945	476	758	452	868	637
Percentage met een reistijd van:							
< 15 min.	1	1	4	2	6	7	8
15 - 30 min.	16	24	15	34	24	36	53
30 - 45 min.	43	52	60	44	55	46	32
45 - 60 min.	18	10	9	8	8	4	3
60 - 90 min.	21	11	9	10	6	5	4
≥ 90 min.	0	2	1	1	1	1	0
onbekend	0	2	2	1	1	1	0

1) Dagelijks heen- en weer reizende mannen en vrouwen

Bron: Algemene volkstelling 1960.

TELPLICHTIGE GEREgistREERDEN IN HET BLOK NAAR BEROEPsgROEP EN BEDRIJFsgROOTTE

	Aantal telplichtige geregistreeerden 1) in het blok						
	in de beroepsgroep						tot.
	A		B	C	D	spec.	
	landbou- wers	fruit- kwekers	landbou- wers				
nder cultuurgrond	-	-	-	10	9	1	20
< 1 ha	-	-	-	76	55	3	134
1 - 2 ha	-	-	-	41	48	1	90
2 - 3 ha	1	2	-	14	14	2	33
3 - 4 ha	7	2	2	16	9	1	37
4 - 5 ha	23	2	2	12	3	-	42
5 - 6 ha	20	2	1	5	2	1	31
6 - 7 ha	22	-	5	2	-	-	29
7 - 8 ha	22	-	3	-	1	-	26
8 - 9 ha	33	1	3	1	1	-	39
9 - 10 ha	25	1	2	1	-	-	29
10 - 11 ha	25	1	1	1	-	-	28
11 - 12 ha	21	1	1	-	-	-	23
12 - 13 ha	15	-	2	3	-	1	21
13 - 14 ha	12	-	3	-	-	-	15
14 - 15 ha	7	1	1	-	-	-	9
15 - 16 ha	8	-	-	-	-	-	8
16 - 17 ha	8	-	1	-	-	-	9
17 - 18 ha	6	-	-	-	-	-	6
18 - 19 ha	5	-	-	-	-	-	5
19 - 20 ha	5	-	-	-	-	-	5
20 - 21 ha	2	-	-	-	-	-	2
21 - 22 ha	4	-	-	-	-	-	4
22 - 23 ha	2	-	-	-	-	-	2
23 - 24 ha	2	-	-	-	-	-	2
24 - 25 ha	3	-	-	-	-	-	3
25 - 26 ha	3	-	-	-	-	-	3
26 - 27 ha	2	-	1	-	-	-	3
27 - 28 ha	1	-	-	-	-	-	1
28 - 29 ha	1	-	-	-	-	-	1
29 - 30 ha	2	-	-	-	-	-	2
37 - 38 ha	1	-	-	-	-	-	1
43 - 44 ha	1	-	-	-	-	-	1
44 - 45 ha	1	-	-	-	-	-	1
46 - 47 ha	1	-	-	-	-	-	1
63 - 64 ha	1	-	-	-	-	-	1
Totaal	292	13	28	182	142	10	667

Bij de landbouwtelling werden telpllichtig beschouwd alle geregistreeerden, die in de landbouw geheel of gedeeltelijk hun bestaan vinden en tevens:

- tenminste 1 ha cultuurgrond in gebruik hadden;
- dan wel een tuinbouwbedrijf uitoefenden(ongeacht de grootte);
- dan wel tenminste 1 rund, 1 fokvarken, 3 mestvarkens, 3 schapen of tenminste 51 kippen of eenden hielden.

on: landbouwtellingformulieren 1964.

	Aantal geregistreerden							totaal
	in de beroepsgroep							
	landbouwers		fruit- kwekers (A)	C	D	spec.		
	A	B						
Zonder cultuurgrond	-	-	-	10	9	1	20	
< 1 ha	-	-	-	76	55	3	134	
1 - 5 ha	31	4	6	83	74	4	202	
5 - 10 ha	122	14	4	9	4	1	154	
10 - 15 ha	80	8	3	4	-	1	96	
15 - 20 ha	32	1	-	-	-	-	33	
≥ 20 ha	27	1	-	-	-	-	28	
Totaal	292	28	13	182	142	10	667	
Roosteren	40	6	1	14	12	-	72	
Dieteren	30	2	-	6	14	-	52	
Susteren	35	3	1	33	18	3	93	
Grevenbicht	31	2	1	22	18	-	74	
Buchten	10	1	-	1	9	2	23	
Holtum	13	4	1	9	8	1	36	
Born	24	1	2	15	16	-	58	
Obbicht	11	1	3	19	13	2	49	
Berg	13	4	1	14	7	-	39	
Urmond	12	-	1	12	8	1	34	
Guttecoven	22	2	-	14	4	-	42	
Limbricht	12	2	-	7	1	1	23	
Einighausen	39	-	2	16	14	-	71	

- 64 -

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964.

	Aantal geregistreerden in de beroepsgroep									
	B		C							
			totaal		zonder cult.gr		< 1 ha		≥ 1 ha	
	1961	1964	1961	1964	1961	1964	1961	1964	1961	1964
Melkrijder, melkcontroleur	7	8	2	2	-	-	-	-	2	2
Land- en tuinbouwarbeider	1	1	2	4	-	-	-	1	2	3
Grondwerker, arbeider bij gemeente of waterschap	-	-	9	5	-	-	4	2	5	3
Loonwerker	6	7	4	4	-	-	2	2	2	2
Ov. landbouw- verwante beroepen	6	6	15	14	1	-	3	3	11	11
Verzorgende beroepen	2	1	43	32	2	-	17	12	24	20
Fabrieksarbeider	1	1	24	22	4	2	9	5	11	15
Bouwwak- en transportarbeider	1	1	17	13	1	2	9	5	7	6
Mijnwerker	-	-	88	59	1	3	50	32	37	24
Los arbeider	-	-	5	1	-	-	3	1	2	-
Beambte	-	-	9	7	-	-	5	6	4	1
Overige beroepen	3	3	18	17	-	2	8	6	10	9
Onbekend	-	-	1	2	1	1	-	1	-	-
Alle beroepen	27	28	237	182	10	10	110	76	117	96

Bron: Landbouwtellingformulieren 1961 en 1964.

Voormalig beroep	Aantal geregistreerden in de D-groep							
	totaal		zonder cult.gr.		< 1 ha		≥ 1 ha	
	1961	1964	1961	1964	1961	1964	1961	1964
Landbouwer	91	71	-	5	31	13	60	53
Fruittkweker	4	5	1	1	1	2	2	2
Pluimveehouder	1	1	-	-	1	1	-	-
Landbouw-verwante beroepen	7	5	-	-	5	5	2	-
Verzorgende beroepen	16	11	1	1	9	6	6	4
Fabrieksarbeider	6	5	-	-	6	4	-	1
Bouwvak- en transportarbeider	26	13	-	-	19	9	7	4
Mijnwerker	53	26	1	2	40	15	12	9
Beambte	3	1	-	-	3	-	-	1
Overige beroepen	4	1	1	-	3	-	-	1
Onbekend	7	3	1	-	3	-	3	3
Alle voormalige beroepen	218	142	5	9	121	55	92	78

Bron: Landbouwtellingformulieren 1961 en 1964.

DE SPECIALE BEDRIJVEN

Bijlage 19

	Aantal geregistreerde speciale bedrijven							
	totaal		zonder cult.gr.		< 1 ha		≥ 1 ha	
	1961	1964	1961	1964	1961	1964	1961	1964
Pluimveehouder	3	3	-	-	-	-	3	3
Varkensmester	-	1	-	1	-	-	-	-
Pluimveehouder en varkens- mester	1	2	-	-	-	-	1	2
Vetweider	2	1	-	-	-	-	2	1
Bloemist	1	2	-	-	1	2	-	-
Klooster	1	1	-	-	-	1	1	-
Alle speciale bedrijven	8	10	-	1	1	3	7	6

Bron: Landbouwtellingformulieren 1961 en 1964.

	Aantal grondgebruikers				Perc. grondgebruikers in de grootteklasse				Oppervlakte cult.-grond in ha	Gemiddelde grootte in ha	Indexcijfers (1910=100)			
	tot.	in de grootteklasse			in de grootteklasse			aant.			opp.-cult.-grond	gemiddelde grootte		
		1-5 ha	5-10 ha	10-20 ha	≥ 20 ha	1-5 ha	5-10 ha						10-20 ha	≥ 20 ha
Gemeente Roosteren	1910	104	80	12	9	3	77	11	9	3	556	5,4	100	100
	1921	112	84	21	5	2	75	19	4	2	475	4,2	108	85
	1930	94	66	21	3	4	70	23	3	4	492	5,2	90	88
	1947	90	48	30	10	2	54	33	11	2	493	5,5	87	89
	1950	82	36	37	8	1	44	45	10	1	472	5,8	79	85
	1955	80	37	32	9	2	46	40	11	3	491	6,1	77	88
	1959	70	25	28	15	2	36	40	21	3	513	7,3	67	92
Gemeente Susteren	1910	270	202	52	13	3	75	19	5	1	1217	4,5	100	100
	1921	257	208	42	3	4	81	16	1	2	967	3,8	95	79
	1930	199	152	33	6	8	76	17	3	4	927	4,7	74	76
	1947	191	120	47	15	9	63	24	8	5	1116	5,8	71	92
	1950	169	92	51	17	9	55	30	10	5	1097	6,5	63	90
	1955	149	74	52	15	8	50	35	10	5	1037	7,0	55	85
	1959	131	59	42	21	9	45	32	16	7	1031	7,9	49	85
Gemeente Grevendicht	1910	101	85	13	2	1	84	13	2	1	367	3,6	100	100
	1921	97	81	13	3	-	84	13	3	-	300	3,1	96	82
	1930	50	36	11	2	1	72	22	4	2	223	4,5	50	61
	1947	69	47	18	3	1	68	26	5	1	317	4,6	68	86
	1950	68	41	22	4	1	60	32	6	2	339	5,0	67	92
	1955	57	34	18	4	1	60	31	7	2	326	5,7	56	89
	1959	52	27	15	10	-	52	29	19	-	289	5,6	51	79

Bronnen: Directie van de landbouw (1910-1930); C.B.S. (1947-1959).

DE GRONDGEBRUIKERS MET ≥ 1 HA EN DE CULTUURGROND (vervolg)

Bijlage 20

	Aantal grondgebruikers						Perc. grondgebruikers in de grootteklasse						Opp. cult.-grond in ha	Gem. grootte	Indexcijfers(1910=100)		
	tot.	in de grootteklasse			in de grootteklasse			1-5 ha	5-10 ha	10-20 ha	≥20ha	aant. grondgebruikers			op-pervl. cult.-grond	gemid- delde groot- te	
		1-5 ha	5-10 ha	10-20 ha	≥20ha												
Gemeente Born	1910	259	205	43	7	4	79	16	3	2	1009	3,9	100	100			
	1921	253	199	45	6	3	79	18	2	1	955	3,8	95	97			
	1930	227	170	46	8	3	75	20	4	1	920	4,1	91	105			
	1947	169	100	49	15	5	59	29	9	3	852	5,0	87	128			
	1950	149	78	53	15	3	52	36	10	2	835	5,6	83	144			
	1955	127	55	47	20	5	43	37	16	4	855	6,7	85	172			
1959	104	43	32	26	3	41	31	25	3	883	8,5	88	218				
Gemeente Obbicht	1910	120	91	21	7	1	76	17	6	1	456	3,8	100	100			
	1921	110	95	14	-	1	86	13	-	1	340	3,1	75	82			
	1930	88	72	11	5	-	82	12	6	-	294	3,3	64	87			
	1947	71	50	12	8	1	71	17	11	1	360	5,1	79	134			
	1950	63	42	14	6	1	67	22	9	2	329	5,2	72	137			
	1955	60	36	15	9	-	60	25	15	-	316	5,3	69	139			
1959	49	24	12	12	1	49	25	24	2	316	6,4	69	168				
Gemeente Urmond	1910	146	128	14	4	-	87	10	3	-	428	2,9	100	100			
	1921	125	111	12	2	-	88	10	2	-	331	2,7	77	93			
	1930	114	102	8	4	-	89	7	4	-	329	2,9	77	100			
	1947	92	75	13	3	1	82	14	3	1	446	3,8	104	131			
	1950	86	61	20	3	2	71	23	4	2	385	4,5	90	155			
	1955	68	51	11	5	1	75	16	7	2	325	4,8	76	166			
1959	58	39	11	6	2	67	19	11	3	212	3,7	50	128				

Bronnen: Directie van de landbouw (1910- 1930); C.B.S. (1947 - 1959).

DE GRONDGEBRUIKERS MET ≥ 1 HA EN DE CULTUURGROND (vervolg)

Bijlage 20

	Aantal grondgebruikers				Percentage grondgebruikers in de grootteklasse				Oppervlakte cultuurgrond in ha	Gemiddelde grootte in ha	Indexcijfers (1910 = 100)			
	totaal	in de grootteklasse			1-5 ha	5-10 ha	10-20 ha	≥ 20 ha			aant. grondgebruikers	oppervlakte cult.gr.	gemiddelde grootte	
		1-5 ha	5-10 ha	10-20 ha										≥ 20 ha
Gemeente Limbricht	1910	202	147	4	9	2	73	22	4	855	4,2	100	100	
	1921	200	136	55	8	1	68	27	4	825	4,1	99	96	
	1930	194	131	53	8	2	68	27	4	843	4,4	96	99	
	1947	171	97	58	13	3	56	34	8	894	5,2	85	105	
	1950	154	70	69	13	2	46	45	8	895	5,8	76	105	
	1955	131	60	55	15	1	46	42	11	809	6,2	65	95	
	1959	115	48	42	21	4	42	37	18	816	7,1	57	95	
Zuid-Limburg	1910	8708	5894	1599	780	435	68	18	9	52049	6,0	100	100	
	1921	8242	5558	1599	747	338	68	19	9	46147	5,6	95	89	
	1930	7685	4831	1710	797	347	63	22	10	45878	6,0	88	88	
	1947	7009	3722	1849	1094	344	53	26	16	48087	6,9	80	92	
	1950	6705	3306	2016	1040	343	49	30	16	47723	7,1	77	92	
	1955	6693	3161	2115	1084	333	47	32	16	49027	7,3	77	94	
	1959	6195	2674	1891	1283	347	43	30	21	48662	7,9	71	93	
Limburg	1910	20864	14431	3930	1756	747	69	19	8	111142	5,3	100	100	
	1921	20620	13563	4366	1961	730	66	21	9	116724	5,7	99	105	
	1930	20450	12058	5062	2450	880	59	25	12	126657	6,2	98	114	
	1947	19410	9520	5573	3333	984	49	29	17	140970	7,3	93	127	
	1950	18842	8728	5922	3246	946	47	32	17	139366	7,4	90	125	
	1955	18696	8232	6060	3554	850	44	33	19	141764	7,6	90	128	
	1959	18000	7586	5497	4069	848	42	30	23	142056	7,9	86	128	

Bronnen: Directie van de landbouw (1910-1930); C.B.S. (1947-1959).

	Aantal geregistreerden						Aantal geregistreerden						Aantal geregistreerden					
	in de beroepsgroep						in de beroepsgroep						in de beroepsgroep					
	A + B			tot.			A + B			tot.			A + B			tot.		
	land- bouw	fruit- kwekers	C	D	spec.		land- bouw	fruit- kwekers	C	D	spec.		land- bouw	fruit- kwekers	C	D	spec.	
	Roosteren						Dieteren						Susteren					
Zonder cultuurgrond	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-	2	-	-	1	2	-	3
< 1 ha	-	-	5	5	-	10	-	-	2	7	-	9	-	-	11	3	2	16
1 - 5 ha	7	1	9	6	-	23	-	-	3	6	-	15	-	-	17	11	-	32
5 - 10 ha	19	-	-	-	-	19	-	-	-	-	-	16	-	1	3	2	1	21
10 - 15 ha	15	-	-	-	-	15	-	-	-	-	-	6	-	-	1	-	-	5
15 - 20 ha	4	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	7
≥ 20 ha	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
totaal	46	1	14	12	-	73	-	-	6	14	-	52	-	1	33	18	3	93
	Grevenbicht						Buchten						Holtum					
zonder cultuurgrond	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	3	-	-	3
< 1 ha	-	-	10	5	-	15	-	-	1	4	-	5	-	-	3	5	-	8
1 - 5 ha	4	-	9	13	-	26	-	-	-	5	1	6	-	1	3	3	1	10
5 - 10 ha	13	-	2	-	-	15	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	7
10 - 15 ha	9	1	1	-	-	11	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	3
15 - 20 ha	6	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
≥ 20 ha	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
totaal	33	1	22	18	-	74	-	-	1	9	2	23	-	1	9	8	1	36
	Born						Obbicht						Berg					
zonder cultuurgrond	-	-	1	1	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
< 1 ha	-	-	7	10	-	17	-	-	13	7	-	20	-	-	9	4	-	13
1 - 5 ha	1	-	6	5	-	12	-	3	6	5	1	15	-	-	5	3	-	8
5 - 10 ha	14	1	1	-	-	16	-	-	-	-	-	5	-	1	-	-	-	5
10 - 15 ha	7	1	-	-	-	8	-	-	-	-	1	6	-	-	-	-	-	6
15 - 20 ha	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1
≥ 20 ha	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
totaal	25	2	15	16	-	58	-	3	19	13	2	49	-	1	14	7	-	39

Bron: landbouwtellingformulieren 1964.

	Aantal geregistreerden						Aantal geregistreerden						Aantal geregistreerden					
	in de beroepsgroep						in de beroepsgroep						in de beroepsgroep					
	A+B			C			A+B			C			A+B			C		
	land- bouw	fruit- kwekers	tot.	land- bouw	fruit- kwekers	tot.	land- bouw	fruit- kwekers	tot.	land- bouw	fruit- kwekers	tot.	land- bouw	fruit- kwekers	tot.	land- bouw	fruit- kwekers	tot.
Zonder cultuurgrond																		
< 1 ha	-	-	1	-	1	1	-	-	3	1	-	4	-	-	-	-	-	-
1 - 5 ha	-	-	5	4	1	5	-	-	4	-	-	4	-	-	-	-	-	4
5 - 10 ha	4	1	20	8	7	20	3	-	6	3	-	12	2	-	-	3	1	4
10 - 15 ha	3	-	3	-	-	3	9	-	-	-	-	9	9	-	-	1	-	3
15 - 20 ha	2	-	2	-	-	2	10	-	1	-	-	11	1	-	-	9	-	9
≥ 20 ha	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	1	2	-	-	1	-	1
totaal	12	1	34	12	8	1	24	-	14	4	-	42	14	-	-	7	1	23
Zonder cultuurgrond																		
< 1 ha	-	-	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1 - 5 ha	-	-	8	4	4	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5 - 10 ha	4	1	19	8	7	19	25	1	2	2	-	30	6	1	1	8	1	1
10 - 15 ha	1	1	8	1	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	3	-	3
15 - 20 ha	3	-	3	-	-	3	39	2	16	14	-	71	-	-	-	-	-	-
totaal	39	2	71	16	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Bron: landbouwtellingformulieren 1964.

	Aantal geregistreerden							
	in de beroepsgroep							
	landbouwers		fruit- kwekers (A)	C	D	spec.	totaal	
	A	B						
Geregistreerd in 1961	322	27	14	237	218	8	826	
Sinds 1961 uit de registratie verdwenen 1)	11	1	1	71	112	-	196	
	311	26	13	166	106	8	630	
Overgegaan naar andere beroeps- groep:								
naar de landbouwers A	•	1	-	1	-	-	-	
naar de landbouwers B	4	•	-	-	-	-	-	
naar de fruitkwekers (A)	-	-	•	1	-	-	-	
naar de C-groep	6	1	1	•	4	1	1	
naar de D-groep	14	-	1	12	•	-	-	
naar de speciale groep	-	-	-	1	-	•	•	
Waardoor er de beroepsgroep verlieten	24	2	2	15	4	1	1	
Waardoor er tot de beroeps- groep toetraden	2	4	1	13	27	1	1	
	289	28	12	164	129	8	630	
Sinds 1961 in de registratie opgenomen 1)	3	-	1	18	13	2	37	
Geregistreerd in 1964	292	28	13	182	142	10	667	

1) Als op hetzelfde adres in beide jaren een geregistreerde woonde, niet dezelfde persoon zijnde (b.v. vader 1959 - zoon 1962), dan is dit geval niet gerekend als een verdwenen of nieuw-gevestigde geregistreerde.

Bron: landbouwteelingformulieren 1961 en 1964.

GEREGISTREERDEN NAAR BEROEPSGROEP EN DEELGEBIED (1961-1964)

Bijlage 23

	Jaar	Aantal geregistreerden														spec. groep	tot.	
		landbouwers							fruit- kwe- kers	in groep C			in groep D					
		< 5ha			5-10 ha			10-15 ha			15-20 ha			≥ 20ha				tot.
		ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
Roosteren	1961	11	27	9	3	1	51	2	8	10	18	6	5	11	-	82		
	1964	7	19	15	4	1	46	1	5	9	14	6	6	12	-	73		
Dieteren	1961	8	17	6	2	2	35	-	6	5	11	7	8	15	-	61		
	1964	6	16	6	2	2	32	-	3	3	6	8	6	14	-	52		
Susteren	1961	5	17	6	6	8	42	2	10	28	38	9	15	24	1	107		
	1964	4	14	4	7	9	38	1	12	21	33	5	13	18	3	93		
Grevenbicht	1961	5	15	12	2	1	35	2	11	13	24	17	15	32	-	93		
	1964	4	13	9	6	1	33	1	10	12	22	5	13	18	-	74		
Buchten	1961	-	4	6	1	-	11	-	3	1	4	5	4	9	1	25		
	1964	-	5	6	-	-	11	-	1	-	1	4	5	9	2	23		
Holtum	1961	1	7	5	4	1	18	-	6	6	12	7	4	11	1	42		
	1964	2	7	3	4	1	17	1	6	3	9	5	3	8	1	36		
Born	1961	1	15	6	2	2	26	2	17	7	24	19	5	24	1	77		
	1964	1	14	7	2	1	25	2	8	7	15	11	5	16	-	58		
Obbicht	1961	2	5	5	2	-	14	2	18	5	23	19	6	25	2	66		
	1964	-	5	5	2	-	12	3	13	6	19	8	5	13	2	49		
Berg	1961	-	4	6	1	6	17	1	15	8	23	20	6	26	-	67		
	1964	-	4	6	1	6	17	1	9	5	14	4	3	7	-	39		
Urmond	1961	8	4	2	2	1	17	1	6	7	13	5	10	15	1	47		
	1964	4	3	2	2	1	12	1	4	8	12	1	7	8	1	34		
Guttecoven	1961	4	8	11	1	1	25	-	8	11	19	1	6	7	-	51		
	1964	3	9	10	1	1	24	-	7	7	14	1	3	4	-	42		
Limbricht	1961	2	-	6	3	3	14	-	6	4	10	3	-	3	1	28		
	1964	-	2	9	1	2	14	-	3	4	7	1	-	1	1	23		
Einighausen	1961	7	29	6	2	-	44	2	6	12	18	8	8	16	-	80		
	1964	4	25	6	1	3	39	2	5	11	16	5	9	14	-	71		
Het blok	1961	54	152	86	31	26	349	14	120	117	237	126	92	218	8	826		
	1964	35	136	88	33	28	320	13	86	96	182	64	78	142	10	667		

Bron: landbouwteellingformulieren 1961 en 1964.

BEDRIJFSGROOTTESTRUCTUUR

Bijlage 24

	Aantal geregis- treerden 1)		Oppervlakte cul- tuurgrond in ha 2)		Gemiddelde bedrijfs- grootte	
	1961	1964	1961	1964	1961	1964
Landbouwers in:						
Roosteren	51	46	441	438	8,6	9,5
Dieteren	35	32	311	300	8,9	9,4
Susteren	42	38	591	571	14,1	15,0
Grevenbicht	35	33	343	350	9,8	10,6
Buchten	11	11	118	112	10,7	10,2
Holtum	18	17	224	198	12,4	11,7
Born	26	25	268	259	10,3	10,4
Obbicht	14	12	135	131	9,7	10,9
Berg	17	17	336	339	19,8	19,9
Urmond	17	12	140	117	8,2	9,7
Guttecoven	25	24	241	238	9,6	9,9
Limbricht	14	14	199	190	14,1	13,6
Einighausen	44	39	349	356	7,9	9,1
het blok	349	320	3696	3599	10,6	11,2
Fruitkwekers	14	13	107	87	7,7	6,7
Groep C	227	172	365	335	1,6	1,9
Groep D	213	133	244	199	1,1	1,5
Speciale groep	8	9	38	29	4,8	3,2

1) Met cultuurgrond in gebruik.

2) Bij de betrokken geregistreeerden in gebruik.

Bron: landbouwtellingformulieren 1961 en 1964.

VERDWENEN GEREgistREERDEN IN DE PERIODE 1961 - 1964

Bijlage 25

	Verdwenen geregistreeerden 1)				
	in de beroepsgroep				totaal
	landbouwers	fruitkwe- kers	C	D	
Aantal verdwenen geregistreeerden:					
totaal	12	1	71	112	196
in Roosteren	2	-	4	4	10
in Dieteren	2	-	6	6	14
in Susteren	1	-	7	11	19
in Grevenbicht	2	1	5	16	24
in Buchten	-	-	2	2	4
in Holtum	-	-	6	4	10
in Born	-	-	7	15	22
in Obbicht	-	-	7	14	21
in Berg	-	-	11	20	31
in Urmond	3	-	3	7	13
in Guttecoven	-	-	5	4	9
in Limbricht	1	-	2	3	6
in Einighausen	1	-	6	6	13
Grootteklasse:					
zonder cultuurgrond	-	-	4	4	8
< 1 ha	-	-	46	82	128
1 - 5 ha	6	-	21	25	52
5 - 10 ha	5	-	-	1	6
10 - 15 ha	1	1	-	-	2
Reden van verdwijnen:					
adm. afgevoerd, niet meer telpl.	-	-	38	47	85
overlijden	3	-	4	32	39
ouderdom of ziekte	8	-	4	23	35
grond onttrokken aan agrarische bestemming	-	-	10	9	19
verhuizing naar buiten het blok	1	1	4	1	7
nevenberoep afgestoten	-	-	7	-	7
overige redenen	-	-	4	-	4
Opp. betrokken cult.gr. in ha (1961)	69,28	14,00	50,70	80,40	214,38
Grond afgevoerd:					
toegevoegd aan bedr. in het blok	54,02	-	27,72	54,70	136,44
voor niet-agrarische bestemming	7,50	-	8,38	8,70	24,58
toegevoegd aan bedr. buiten het blok	7,76	14,00	-	-	21,76
adm. verdwenen, bij niet- tel- plichtigen in gebruik	-	-	14,60	17,00	21,60

1) Exclusief de overnemingsgevallen.

Bron: landbouwtellingformulieren 1961 en 1964.

	Nieuw geregistreerden 1)					
	in de beroepsgroep					totaal
	landbou- wers	fruit- kwekers	C	D	spec.	
antal nieuw-geregis- teerden:						
totaal	3	1	18	13	2	37
in Roosteren	-	-	-	1	-	1
in Dieteren	1	-	2	2	-	5
in Susteren	1	-	2	-	2	5
in Grevenbicht	-	-	3	2	-	5
in Buchten	-	-	-	2	-	2
in Holtum	-	-	4	-	-	4
in Born	-	-	1	2	-	3
in Obbicht	-	1	1	2	-	4
in Berg	-	-	2	1	-	3
in Urmond	1	-	-	-	-	1
in Einighausen	-	-	3	1	-	4
oorteklasse (1964):						
zonder cultuurgrond	-	-	4	5	-	9
< 1 ha	-	-	13	3	1	17
1 - 5 ha	-	1	1	5	-	7
5 - 10 ha	2	-	-	-	1	3
0 - 15 ha	1	-	-	-	-	1
reden van nieuwe registra- tie:						
afgesplitst van ouder- lijk bedrijf	1	1	1	-	-	3
afgesplitst van over- gedaan eigen bedrijf	-	-	-	4	-	4
afgesplitst van gez. expl. met broer	1	-	-	-	1	2
gevestigd op los land in het blok komen wonen	-	-	2	1	-	3
net dezelfde grond in gebruik	1	-	-	-	1	1
huis met wat grond erbij gekocht	-	-	3	1	-	4
telplichtig geworden door het houden van vee	-	-	10	7	-	17
telplichtig geworden door tuinbouwteelten	-	-	1	-	-	1
telplichtig geworden door bijpachten van gr.	-	-	1	-	-	1

Exclusief de overnemingsgevallen.
Bron: landbouwtellingformulieren 1961 en 1964.

OVERDRACHTEN IN DE PERIODE 1961 - 1964

	Aantal geregistreerden					
	in de beroepsgroep					totaal
	landbou- wers	fruit- kwekers	C	D	spec.	
Aantal overdrachten:						
totaal	28	1	8	4	1	42
in Roosteren	3	-	1	-	-	4
in Dieteren	1	-	-	-	-	1
in Susteren	2	-	1	-	-	3
in Grevenbicht	2	-	1	-	-	3
in Buchten	1	-	1	-	1	3
in Holtum	1	1	-	-	-	2
in Born	2	-	-	2	-	4
in Obbicht	1	-	-	1	-	2
in Berg	1	-	2	-	-	3
in Urmond	-	-	2	1	-	3
in Guttecoven	1	-	-	-	-	1
in Limbricht	6	-	-	-	-	6
in Einighausen	7	-	-	-	-	7
Grootteklasse (1964):						
zonder cultuurgrond	-	-	-	-	1	1
< 1 ha	-	-	2	2	-	4
1 - 5 ha	-	1	6	2	-	9
5 - 10 ha	10	-	-	-	-	10
10 - 15 ha	8	-	-	-	-	8
15 - 20 ha	3	-	-	-	-	3
≥ 20 ha	7	-	-	-	-	7
Overneming vond plaats door:						
weduwe, na overlijden						
vorig bedrijfshoofd	4	-	-	4	-	8
zoon van vader	12	1	3	-	-	16
zoon van moeder	4	-	3	-	1	8
schoonzoon van schoon- ouders	1	-	1	-	-	2
broer(s) van broer(s)	4	-	1	-	-	5
familielid van overige familieleden	1	-	-	-	-	1
vreemde van vreemden	2	-	-	-	-	2
Reden van overdracht door vorig bedrijfshoofd:						
ouderdom	16	1	3	-	1	21
overlijden	6	-	3	4	-	13
opheffing of aangaan van een maatschap	4	-	1	-	-	5
beroepsverandering	2	-	1	-	-	3

Bron: landbouwtellingformulieren 1961 en 1964.

OMVANG VAN HET GRONDVERKEER IN ÉÉN JAAR (1963-1964)

Bijlage 28

	Grondverkeer 1) in ha										fruit- kwekers	groep C	groep D	spec. groep	tot.
	landbouwers					tot.	≥20ha	ha	ha	ha					
	< 5ha	5-10 ha	10-15 ha	15-20 ha	≥20ha										
Oppervlakte cultuurgrond van alle geregistreerden in ha	147	1038	1050	568	796	3599	87	335	199	29				4249	
Aantal geregistreerden (in 1964)	35	136	88	33	28	320	13	182	142	10				667	
Vergroting 1) door:															
koop	0	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	
pacht	-	7	9	6	4	26	-	4	-	-	-	-	-	30	
erven	-	-	3	1	-	4	-	1	-	-	-	-	-	5	
ruiling	-	0	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	2	
in gebruik nemen van braak land	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3	
administratieve oorzaak	-	4	-	-	-	4	-	1	1	-	-	-	-	6	
oorzaak onbekend	1	8	21	17	3	50	2	8	4	-	-	-	-	64	
alle vergrotingen in ha	1	20	36	24	9	90	2	14	5	-	-	-	-	111	
aantal gevallen hierbij betrokken	5	45	35	15	9	109	1	26	15	-	-	-	-	151	
Verkleining 1) door:															
verkoop	-	-	-	-	1	1	0	1	2	-	-	-	-	4	
verpachting	0	-	-	-	-	0	-	3	4	-	-	-	-	7	
pachtbeëindiging	1	10	7	-	4	22	0	4	6	-	-	-	-	32	
ruiling	-	0	-	-	-	0	-	-	0	-	-	-	-	0	
braak laten liggen	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2	
onteigening	-	10	6	12	5	33	-	2	7	-	-	-	-	42	
administratieve oorzaak	-	2	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	3	
oorzaak onbekend	7	11	8	3	4	33	3	6	9	1	-	-	-	52	
alle verkleiningen in ha	8	33	21	15	14	91	3	17	30	1	-	-	-	142	
aantal gevallen hierbij betrokken	14	39	29	12	11	105	7	33	47	3	-	-	-	195	

1) Exclusief grondverkeer kleiner dan 10 are en grondverkeer door verdwijnen of nieuw-ontstaan van bedrijven.

Bron: aantekeningen D.B.H. op de landbouwtellingformulieren 1964.

VERKAVELING

Bijlage 29

	Aantal bedrijven in 1964 met gegevens														Aant. kavels		Ge ka gr
	tot.	met kavels (toestand in 1963)												tot.	gem. per bedr.		
		1	2	3/4	5/6	7/9	10/11	12/14	15/16	17/19	20/24	25/29	≥30				
Landbouwers:																	
< 5 ha	35	-	1	-	3	9	6	7	3	3	3	-	-	401	11,5	0	
5 - 10 ha	136	-	-	3	5	6	10	20	25	19	31	12	5	2303	16,9	0	
10 - 15 ha	88	1	-	2	1	5	3	5	10	10	25	12	14	1764	20,0	0	
15 - 20 ha	33	-	4	2	1	-	1	2	5	2	3	7	6	639	19,4	0	
≥ 20 ha	28	6	2	1	1	3	1	2	1	2	3	3	3	370	13,2	2	
Alle landbouwers	320	7	7	8	11	23	21	36	44	36	65	34	28	5477	17,1	0	
In Roosteren	46	-	-	1	1	2	7	4	9	8	10	2	2	764	16,6	0	
In Dieteren	32	-	-	1	-	1	1	3	1	2	13	4	6	696	21,8	0	
In Susteren	38	1	5	3	4	5	4	2	4	-	6	3	1	449	11,8	1	
In Grevenbicht	33	-	-	-	-	2	2	5	6	4	8	2	4	611	18,5	0	
In Buchten	11	-	-	-	1	-	-	4	-	2	3	1	-	183	16,6	0	
In Holtum	17	-	-	-	-	2	-	2	-	2	3	6	2	357	21,0	0	
In Born	25	-	-	-	1	4	2	4	4	2	4	3	1	399	16,0	0	
In Obbicht	12	-	1	1	-	-	-	1	1	3	1	3	1	212	16,7	0	
In Berg	17	5	-	-	2	1	1	3	2	1	-	1	1	185	10,9	1	
In Urmond	12	-	1	-	1	2	1	1	1	1	2	-	2	196	16,3	0	
In Guttecoven	24	-	-	1	-	1	1	1	3	4	4	3	6	509	21,2	0	
In Limbricht	14	1	-	1	-	1	-	2	4	1	3	1	-	211	15,1	0	
In Einighausen	39	-	-	-	1	2	2	4	9	6	8	5	2	705	18,1	0	
Fruittwekers	13	2	-	3	2	3	2	1	-	-	-	-	-	79	6,1	1	
Ov. grondgebruikers:																	
Groep C < 1 ha	76	45	19	9	2	1	-	-	-	-	-	-	-	131	1,7	0	
≥ 1 ha	96	8	8	31	14	14	9	6	4	1	1	-	-	592	6,2	0	
totaal	172	53	27	40	16	15	9	6	4	1	1	-	-	723	4,0	0	
Groep D < 1 ha	55	27	15	10	3	-	-	-	-	-	-	-	-	105	1,9	0	
≥ 1 ha	78	6	10	23	18	10	6	3	-	2	-	-	-	412	5,3	0	
totaal	133	33	25	33	21	10	6	3	-	2	-	-	-	517	3,6	0	
Spec. groep																	
< 1 ha	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1,0	0	
≥ 1 ha	6	-	2	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	29	4,8	0	
totaal	9	3	2	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	32	3,2	0	
Alle grondgebruikers	647	98	61	84	53	52	38	46	48	39	66	34	28	6828	10,6	0	

Bron: Aantekening op de landbouwtellingformulieren 1963.

EIGENDOM EN PACHT

Bijlage 30

	G e m e e n t e							Zuid- Limburg	Limburg
	Roosteren	Susteren	Grevenbicht	Born	Obbicht	Urmond	Limbricht		
Aantal bedrijven (tot.)	86	179	85	164	95	112	156	8569	23480
met de cultuurgrond voor:									
100% in eigendom	21	47	37	51	46	41	39	2699	7896
≥50% in eigendom	27	40	16	28	16	23	36	1824	5751
<50% in eigendom	30	61	28	59	21	34	62	2278	5143
0 % in eigendom	8	31	4	26	12	14	19	1768	4690
Oppervlakte cultuurgrond									
in ha	519	1053	302	807	337	334	832	49635	144430
w.v. % in eigendom	45	29	41	32	42	44	36	37	49
% in pacht	55	71	59	68	58	56	64	63	51

Bron: C.B.S.--landbouwtelling 1959.

GEPACHTE GROND

Bijlage 31

Gemeente, gebied, provincie	Oppervlakte pacht- grond in ha	Percentage gepacht									
		van ouders	langer dan 1 jaar		korter dan een jaar	in het buitenl.	van eigenaren			overige	overige
			met be- drijfs- gebouwen	zonder bedrijfs- gebouwen			in Nederland	particulieren	rechtspersonen		
Roosteren	287	7	5	95	-	-	9	48	38	5	5
Susteren	745	3	33	67	-	-	15	47	35	3	3
Grevenbicht	179	16	14	86	-	-	28	43	28	1	1
Born	551	11	9	91	0	1	29	52	15	3	3
Obbicht	197	5	6	94	-	1	26	53	17	3	3
Urmond	186	8	21	79	-	7	24	51	15	3	3
Limbricht	530	9	5	95	-	1	25	67	2	5	5
Zuid-Limburg	31083	11	44	56	0	5	24	55	10	6	6
Limburg	73103	14	40	60	0	4	28	45	18	5	5

Bron: C.B.S.-landbouwtelling 1959.

	Aantal geregistreerden				wonend in Susteren 1)	wonend in de dorps- kernen incl. de uitbreidingsplannen 2)
	totaal	wonend in het agra- risch ge- bied	wonend in het gebied met niet- agrarische bestem- ming bij Born-Buchten	wonend in uitbrei- dingsplan		
Landbouwers:						
< 5 ha	35	2	1	3	29	
5 - 10 ha	136	34	14	3	85	
10 - 15 ha	88	26	11	2	49	
15 - 20 ha	33	14	1	-	18	
≥ 20 ha	28	20	1	-	7	
Alle landbouwers	320	96	28	8	188	
In Roosteren	46	21	-	-	25	
In Dieteren	32	3	-	-	29	
In Susteren	38	26	-	8	4	
In Grevenbicht	33	9	-	-	24	
In Buchten	11	2	7	-	2	
In Holtum	17	1	-	-	16	
In Born	25	1	21	-	3	
In Obbicht	12	4	-	-	8	
In Berg	17	13	-	-	4	
In Urmond	12	3	-	-	9	
In Guttecoven	24	3	-	-	21	
In Limbricht	14	2	-	-	12	
In Einighausen	39	8	-	-	31	
Fruitkwekers	13	7	1	-	5	
Groep C	182	43	14	14	111	
Groep D	142	25	21	5	81	
Speciale groep	10	1	-	1	8	
Alle geregistreerden	667	182	64	28	293	

1) Exclusief dorpskern Heide.

2) Inclusief dorpskern Heide.

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964. Bestemmingskaart C.D. Boerderijenkaart C.D.

BEDRIJFSGEBOUWEN

Bijlage 33

	Aantal bedrijven		Aantal bedrijven waarvan het hoofdbedrijfs- gebouw gebouwd is				Aantal bedrijven met hoofdbedrijfs- gebouw in eigendom	
	totaal	met ge- gevens 1)	vóór 1850	1850-1914	1915-1940	na 1940		
Landbouwers:								
< 5 ha	54	50	12	23	7	8	44	
5 - 10 ha	152	151	28	68	32	23	134	
10 - 15 ha	86	85	16	37	20	12	75	
15 - 20 ha	31	31	5	12	11	3	18	
≥ 20 ha	26	26	6	10	7	3	14	
Alle landbouwers	349	343	67	150	77	49	285	
In Roosteren	51	50	22	16	4	8	46	
In Dieteren	35	34	5	13	7	9	26	
In Susteren	42	40	1	11	15	13	25	
In Grevenbicht	35	35	6	19	8	2	25	
In Buchten	11	10	2	3	4	1	10	
In Holtum	18	18	5	4	8	1	17	
In Born	26	26	2	18	5	1	22	
In Obbicht	14	14	1	8	4	1	14	
In Berg	17	17	4	8	4	1	9	
In Urmond	17	17	4	5	4	4	15	
In Guttecoven	25	25	5	13	3	4	24	
In Limbricht	14	14	6	4	4	-	12	
In Einighausen	44	43	4	28	7	4	40	
Landbouwbedrijven in								
Zuid-Limburg	.	4531	1559	1615	882	475	3373	
Landbouwbedrijven in Limburg	.	12727	2360	4683	2424	2260	10264	

1) Over bedrijfsgebouwen.

Bron: Bijvoegsel bij landbouwtellingformulieren 1961.

	Aantal getelde bedrijven	Percentage bedrijven aangesloten op					nortonpomp
		telefoon- net	electrici- teitsnet	waterleiding (incl. nor- tonpomp)	openbare waterlei- ding		
Gemeente Susteren	177	14	98	67	53	15	
Gemeente Roosteren	82	26	100	22	-	22	
Gemeente Grevenbicht	82	20	99	59	6	52	
Gemeente Born	165	32	99	90	83	7	
Gemeente Obbicht	91	24	98	82	66	16	
Gemeente Urmond	107	20	100	95	89	7	
Gemeente Limbricht	160	16	99	96	94	2	
Zuid-Limburg	8545	30	99	89	81	8	
Limburg	23805	32	95	75	60	17	

Bron: C.B.S.-landbouwtelling 1960.

GRONDGEBRUIK

Bijlage 35

	Oppervlakte cultuur- grond in ha		Percentage cultuurgrond 1) in gebruik als					
	1964	1961	bouwland		grasland		tuinland	
			1964	1961	1964	1961	1964	1961
Landbouwers:								
< 5 ha	147	219	47	53	48	41	5	6
5 - 10 ha	1038	1136	51	56	46	39	3	5
10 - 15 ha	1050	1033	52	57	44	36	4	7
15 - 20 ha	568	542	49	56	43	38	8	6
≥ 20 ha	796	766	58	59	37	33	5	8
Alle landbouwers	3599	3696	52	57	43	37	5	6
In Roosteren	438	441	41	48	55	46	4	6
In Dieteren	300	311	53	58	46	40	1	2
In Susteren	571	591	49	55	49	43	2	2
In Grevenbicht	350	343	45	48	45	41	10	11
In Buchten	112	118	48	61	52	35	0	4
In Holtum	198	224	53	58	46	41	1	1
In Born	259	268	50	58	45	37	5	5
In Obbicht	131	135	48	52	44	33	8	15
In Berg	339	336	64	61	28	29	8	10
In Urmond	117	140	43	52	37	29	20	19
In Guttecoven	238	241	65	66	32	29	3	5
In Limbricht	190	199	59	65	38	31	3	4
In Einighausen	356	349	59	63	37	28	4	9
Fruïtkwekers	87	107	19	18	6	13	75	69
Overige grondgebruikers:								
Groep C < 1 ha	33	47	16	22	27	19	57	59
≥ 1 ha	302	318	37	38	54	50	9	12
totaal	335	365	35	36	52	46	13	18
Groep D < 1 ha	25	49	12	17	32	20	56	63
≥ 1 ha	174	195	32	33	54	50	14	17
totaal	199	244	30	30	51	44	19	26
Spec. groep								
< 1 ha	1	1	23	23	7	13	70	64
≥ 1 ha	28	37	26	21	58	56	16	23
totaal	29	38	26	21	56	56	18	23
Alle grondgebruikers	4249	4450	49	52	44	38	7	10

1) Inclusief onderteelt.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964 en 1961.

ONTWIKKELING VAN HET GRONDGEBRUIK

Bijlage 36

	Jaar	Oppervlakte cultuurgrond	Perc. v.d. cultuurgr. in gebruik				Perc. fruitaanplant van het totale tuinbouwareaal
			voor akkerbouw	als grasland	als grasboomgaard	voor overige tuinbouw	
ente Roosteren	1950	492	46	40	13	1	100
	1955	497	44	44	12	0	100
	1960	492	45	45	8	2	100
	1964	482	39	55	4	2	100
ente Susteren	1950	1159	60	34	5	1	57
	1955	1059	57	38	4	1	100
	1960	1072	52	44	2	2	84
	1964	1046	48	49	1	2	75
ente Grevenbicht	1950	377	50	35	10	5	98
	1955	343	43	42	13	2	91
	1960	307	46	37	11	6	98
	1964	295	38	47	5	10	100
ente Obbicht	1950	365	46	29	15	10	98
	1955	334	44	34	17	5	99
	1960	331	42	36	19	3	98
	1964	315	41	43	11	5	98
ente Born	1950	903	57	28	8	7	91
	1955	878	54	33	8	5	96
	1960	807	53	38	6	3	95
	1964	715	47	45	3	5	93
ente Limbricht	1950	940	67	23	9	1	92
	1955	823	68	23	8	1	99
	1960	846	64	29	6	1	98
	1964	815	59	36	4	1	94
ente Urmond	1950	437	56	15	24	5	64
	1955	340	51	26	19	4	99
	1960	328	49	27	16	8	91
	1964	258	45	36	9	10	98
al 7 gemeenten	1950	4673	57	29	10	4	83
	1955	4274	54	34	9	3	97
	1960	4183	52	37	8	3	95
	1964	3926	48	45	4	3	94
incie Limburg	1950	143804	59	27	9	5	76
	1955	143864	58	29	7	6	67
	1960	144818	54	33	6	7	59
	1964	136410	47	39	4	10	48

: C.B.S.-landbouwtellingen.

BEDRIJFSTYPOLOCIE I

Indeling van de bedrijven naar arbeidsbehoefte volgens V.A.T.-systeem	G e m e e n t e							/ gemeenten totaal
	Roosteren	Susteren	Grevenbicht	Obbicht	Born	Limbricht	Urmond	
Aantal bedrijven totaal	52	87	28	31	72	83	23	376
Akkerbouwbedrijven 2)	-	4	-	1	-	6	-	11
w.v. gespecialiseerd 3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Veehouderijbedrijven 2)	37	44	8	13	26	11	3	142
w.v. gespecialiseerd 3)	4	12	1	2	5	4	-	28
Tuinbouwbedrijven 2)	2	3	4	1	3	1	3	17
w.v. gespecialiseerd 3)	1	2	3	-	2	1	1	10
Gemengde bedrijven 4)	13	36	16	16	43	65	17	206
w.v. akkerbouw en vee- houderij 5)	11	34	13	8	38	62	14	180
veehouderij en tuinbouw 5)	-	1	2	3	1	1	2	10
akkerbouw en tuin- bouw 5)	-	-	-	-	-	-	-	-
akkerb. en veeh. en tuinbouw 5)	2	1	1	5	4	2	1	16

1) Exclusief bedrijven met een totale arbeidsbehoefte van minder dan een half jaar.

2) Van de totale arbeidsbehoefte is 60% of meer voor de genoemde produktiesector.

3) Van de totale arbeidsbehoefte is 80% of meer voor de genoemde produktiesector.

4) Van de totale arbeidsbehoefte heeft elke sector minder dan 60%.

5) Produktiesectoren met minstens 20% van de totale arbeidsbehoefte.

Bron: Onderzoek agrarische bedrijfstypen, gebaseerd op landbouwtelling 1962; Ministerie van Landbouw en Visserij.

	Aantal landbouwbedrijven							Aantal fruit- teelt bedrijven
	totaal	gemengde bedrijven zonder tuinbouw		meer gras- land dan bouwland	gemengde bedrijven met tuinbouw waarbij de oppervlakte tuinbouw			
		land dan grasland	meer bouw- land dan grasland		< 10 %	10-20%	≥ 20 %	
beslaat van de tot. bedr.grootte								
Landbouwers:								
< 5 ha	35	12	12		5	1	5	6
5 - 10 ha	136	51	36		33	12	4	4
10 - 15 ha	88	28	19		29	9	3	3
15 - 20 ha	33	12	6		6	4	5	-
≥ 20 ha	28	8	6		9	3	2	-
Alle bedrijven in het blok	320	111	79		82	29 1)	19	13
In Roosteren	46	5	19		14	6	2	1
In Dieteren	32	20	7		5	-	-	-
In Susteren	38	15	17		3	1	2	1
In Grevenbicht	33	5	13		9	-	6	1
In Buchten	11	4	6		1	-	-	-
In Holtum	17	8	5		3	1	-	1
In Born	25	13	6		2	3	1	2
In Obbicht	12	4	1		2	4	1	3
In Berg	17	2	1		8	4	2	1
In Urmond	12	1	-		4	4	3	1
In Guttecoven	24	16	1		5	1	1	-
In Limbricht	14	5	-		9	-	-	-
In Einighausen	39	13	3		17	5	1	2

1) Waarvan 2 zonder akkerbouw.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964.

BOUWLANDGEBRUIK

Bijlage 3

	Oppervlakte bouwland in ha	Percentage bouwland beteeld met										c e s
		granen						hakvruchten				
		to- taal	rog- ge	ha- ver	gerst	meng- sels	tar- we	to- taal	aard.	sui- kerb.	voe- derb.	
Landbouwers:												
< 5 ha	69	77	21	26	3	14	13	21	10	1	10	
5 - 10 ha	528	73	20	20	3	14	16	25	11	6	8	
10 - 15 ha	544	70	16	13	5	14	22	29	13	9	7	
15 - 20 ha	276	71	11	7	11	15	27	27	10	12	5	
≥ 20 ha	459	70	15	9	14	3	29	28	14	10	4	
Alle landbouwers	1876	71	16	14	8	11	22	27	12	9	6	
In Roosteren	182	71	9	16	6	9	31	29	6	15	8	
In Dieteren	160	76	20	19	9	12	22	21	4	11	6	
In Susteren	281	77	13	11	15	10	28	19	3	11	5	
In Grevenbicht	157	74	14	10	1	21	28	25	13	5	7	
In Buchten	54	73	18	10	11	14	20	24	8	9	7	
In Holtum	105	74	19	11	6	18	20	26	9	11	6	
In Born	130	66	16	13	3	23	11	33	15	11	7	
In Obbicht	63	73	20	11	4	23	15	26	11	6	9	
In Berg	217	61	12	5	11	8	25	38	24	10	4	
In Urmond	50	77	15	15	6	15	26	23	16	-	7	
In Guttecoven	154	73	25	18	10	7	13	26	17	3	6	
In Limbricht	113	67	14	13	12	-	28	32	16	13	3	
In Einighausen	210	70	25	22	3	3	17	28	18	4	6	
Fruïtkwekers	17	69	7	8	22	25	7	31	16	13	2	
Ov. grondgebruikers:												
Groep C < 1 ha	5	65	19	20	10	4	12	35	25	-	10	
≥ 1 ha	112	76	28	24	3	9	12	22	11	5	6	
totaal	117	75	27	24	3	9	12	23	12	5	6	
Groep D < 1 ha	3	45	8	25	2	-	10	55	43	2	10	
≥ 1 ha	56	75	21	27	3	13	11	21	12	1	8	
totaal	59	73	20	26	3	13	11	23	14	1	8	
Spec. groep												
< 1 ha	0	-	-	-	-	-	-	69	38	-	31	
≥ 1 ha	7	65	-	1	17	44	3	35	3	22	10	
totaal	7	63	-	1	16	43	3	36	4	21	11	
Alle grondgebruikers	2076	71	17	15	7	11	21	27	12	9	6	

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964.

GRASLAND

Bijlage 40

	Oppervlakte grasland in ha	Percentage	
		tijdelijk grasland	blijvend grasland
landbouwers:			
< 5 ha	78	3	97
5 - 10 ha	503	5	95
10 - 15 ha	495	7	93
15 - 20 ha	266	16	84
≥ 20 ha	331	21	79
Alle landbouwers	1673	11	89
In Roosteren	253	10	90
In Dieteren	140	5	95
In Susteren	281	23	77
In Grevenbicht	184	4	96
In Buchten	58	12	88
In Holtum	93	0	100
In Born	124	11	89
In Obbicht	65	4	96
In Berg	113	17	83
In Urmond	56	-	100
In Guttecoven	82	4	96
In Limbricht	77	21	79
In Einighausen	147	8	92
ruitkwekers	9	2	98
verige grondgebruikers:			
Groep C < 1 ha	18	8	92
≥ 1 ha	179	4	96
totaal	197	5	95
Groep D < 1 ha	18	0	100
≥ 1 ha	105	5	95
totaal	123	4	96
Spec. groep			
< 1 ha	1	-	100
≥ 1 ha	18	-	100
totaal	19	-	100
Alle grondgebruikers	2021	10	90

bron: Landbouwtellingformulieren 1964.

RUNDVEEHOUDERIJ

	Percentage bedrijven met melkkoeien		Melkkoeien						Per 100 melkkoeien		Per bedr.		
			aantal per 100 ha cultuurgrond		aantal per 100 ha grasland 1)		aant. per bedrijf met melkkoeien		aant. mestkalv.		aant. overmeest.		
			1964	1961	1964	1961	1964	1961	1964	1961	1964	1961	1964
	1964	1961	1964	1961	1964	1961	1964	1961	1964	1961	1964	1961	
Landbouwers:													
< 5 ha	74	78	57	53	107	112	3,2	2,7	43	57	1,0	3	
5 - 10 ha	96	99	74	66	154	149	5,9	5,0	44	55	1,3	3	
10 - 15 ha	100	100	67	58	143	138	8,0	6,9	46	60	3,0	5	
15 - 20 ha	94	100	65	62	138	148	11,8	10,9	47	65	2,7	8	
≥ 20 ha	93	96	58	50	139	126	17,7	15,4	48	68	1,8	8	
Alle landbouwers	94	96	66	59	143	139	7,9	6,5	46	61	2,0	5	
In Roosteren	98	98	88	71	153	137	8,6	6,3	44	57	-	3	
In Dieteren	97	97	61	55	130	131	5,9	5,1	50	74	1,0	2	
In Susteren	92	93	70	57	142	129	11,4	8,6	48	51	2,4	6	
In Grevenbicht	91	94	70	70	133	138	8,1	7,3	53	79	3,0	4	
In Buchten	100	100	68	52	130	133	6,9	5,6	50	43	1,0	6	
In Holtum	94	94	69	53	147	127	8,5	6,9	49	60	-	5	
In Born	96	100	73	58	154	140	7,9	6,0	41	48	1,0	5	
In Obbicht	100	93	53	47	106	103	5,8	4,9	54	102	2,0	4	
In Berg	94	100	49	53	147	146	10,4	10,5	38	68	-	3	
In Urmond	83	88	49	56	102	136	5,7	5,2	44	58	1,0	8	
In Guttecoven	92	100	52	52	151	156	5,6	5,0	37	53	1,0	4	
In Limbricht	100	93	66	63	163	185	9,0	9,7	40	51	2,0	8	
In Einighausen	92	93	65	59	159	159	6,4	5,0	45	65	1,0	4	
Fruïtkwekers	15	14	7	4	69	10	3,0	2,0	33	50	-	2	
Ov. geregistreerden:													
Groep C < 1 ha	1	3	3	8	18	20	1,0	1,0	-	-	1,0	2	
≥ 1 ha	36	38	38	38	64	66	3,3	2,8	45	700	2,1	5	
totaal	20	21	34	34	58	62	3,2	2,7	45	48	2,0	5	
Groep D < 1 ha	5	3	16	8	22	18	1,3	1,0	25	25	-	2	
≥ 1 ha	24	40	25	34	41	53	2,3	1,8	40	42	1,0	4	
totaal	15	19	24	29	38	48	2,1	1,7	38	40	1,0	4	
Spec. groep													
< 1 ha	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	
≥ 1 ha	17	43	15	29	21	39	4,0	3,7	25	125	-	2	
totaal	10	38	14	29	21	39	4,0	3,7	25	125	-	2	
Alle geregistreerden	54	52	60	54	127	120	7,1	5,6	45	60	1,9	2	

1) Inclusief kunstweide.

2) Met de desbetreffende dieren.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964 en 1961.

MELKKOEIEN

Bijlage 42

	Aantal bedrijven								Gem. aant. koeien per bedr. 1)
	tot.	met melkkoeien						met melkk.	
		geen	1-2	3-5	6-9	10-14	≥ 15		
Landbouwers:									
< 5 ha	35	9	8	15	3	-	-	26	3,2
5-10 ha	136	5	10	57	51	13	-	131	5,9
10-15 ha	88	-	6	13	38	30	1	88	8,0
15-20 ha	33	2	1	1	7	13	9	31	11,8
≥ 20 ha	28	2	-	-	1	7	18	26	17,7
Landbouwers									
Landbouwers	320	18	25	86	100	63	28	302	7,9
Landbouwers									
Roosteren	46	1	2	8	17	15	3	45	8,6
Dieteren	32	1	5	12	11	1	2	31	5,9
Susteren	38	3	-	8	10	8	9	35	11,4
Grevenbicht	33	3	4	5	11	8	2	30	8,1
Buchten	11	-	1	1	7	2	-	11	6,9
Holtum	17	1	-	4	6	3	3	16	8,5
Born	25	1	-	7	11	6	-	24	7,9
Obbicht	12	-	1	5	4	2	-	12	5,8
Berg	17	1	3	1	4	3	5	16	10,4
Urmond	12	2	1	4	5	-	-	10	5,7
Guttecoven	24	2	4	9	7	1	1	22	5,6
Limbricht	14	-	1	4	2	5	2	14	9,0
Einighausen	39	3	3	17	5	9	-	36	6,4
Landbouwers									
Landbouwers	13	11	1	1	-	-	-	2	3,0
Landbouwers									
Landbouwers									
Landbouwers	86	85	1	-	-	-	-	1	1,0
Landbouwers	96	61	16	13	5	1	-	35	3,3
Landbouwers	182	146	17	13	5	1	-	36	3,2
Landbouwers									
Landbouwers	64	61	3	-	-	-	-	3	1,3
Landbouwers	78	59	14	4	1	-	-	19	2,3
Landbouwers	142	120	17	4	1	-	-	22	2,1
Landbouwers									
Landbouwers									
Landbouwers	4	4	-	-	-	-	-	-	-
Landbouwers	6	5	-	1	-	-	-	1	4,0
Landbouwers	10	9	-	1	-	-	-	1	4,0
Landbouwers									
Landbouwers	667	304	60	105	106	64	28	363	7,1

et koeien.

: Landbouwtellingformulieren 1964.

MELKPRODUCTIE

Bijlage 43

	1959	1961	1963
Aantal gecontroleerde koeien:			
Echt M.R.IJ.veeslag	606	589	695
Sittard M.R.IJ.veeslag	1001	1015	1012
Sittard F.H.veeslag	421	540	703
Limburg M.R.IJ. en F.H.veeslag	23594	27273	30385
Gemiddelde opbrengst in kg:			
Echt M.R.IJ.veeslag	4231	4198	4137
Sittard M.R.IJ.veeslag	4190	4157	4279
Sittard F.H.veeslag	4298	4242	4369
Limburg M.R.IJ. en F.H.veeslag	4206	4172	4197
Gemiddeld vetgehalte in %:			
Echt M.R.IJ.veeslag	3,55	3,55	3,61
Sittard M.R.IJ.veeslag	3,55	3,59	3,69
Sittard F.H.veeslag	3,81	3,86	3,90
Limburg M.R.IJ. en F.H.veeslag	3,68	3,69	3,74

Bron: Jaarverslagen Centrale Melkcontroledienst.

	Aantal bedrijven					
	met gege- vens	met een melkveestal gebouwd vóór 1940		met één of meer ver- plaatsbare weidepompen	dat groen- voer pleegt in te kui- len	met groen- voedersilo(s)
		totaal	w.v. gemo- derniseerd			
Landbouwers:						
< 5 ha	50	31	5	-	16	13
5 - 10 ha	151	102	20	2	83	84
10 - 15 ha	85	58	20	-	64	100
15 - 20 ha	31	28	8	-	26	61
≥ 20 ha	26	24	13	2	22	42
Alle landbouwers	343	243	66	4	211	300
In Roosteren	50	43	19	2	38	34
In Dieteren	34	21	1	1	13	8
In Susteren	40	24	3	1	26	41
In Grevenbicht	35	19	11	-	26	41
In Buchten	10	8	3	-	7	12
In Holtum	18	16	1	-	12	19
In Born	26	15	6	-	16	30
In Obbicht	14	9	1	-	8	9
In Berg	17	12	7	-	13	30
In Urmond	17	13	4	-	9	16
In Guttecoven	25	21	1	-	17	19
In Limbricht	14	10	4	-	8	15
In Einighausen	43	32	5	-	18	26

Bron: Bijvoegsel bij landbouwtellingformulieren 1961.

	Aantal bedrijven met tuin- bouw	Oppervlakte tuinb. 1) in ha	Oppervlakte tuinbouw in ha							klein- fruit	bloem- bollen	boom- kwekerij- gewassen
			groenten in de open gr.	pit- en steenvruchten 2)								
				totaal	appels	peren	kersen					
Landbouwers:												
< 5 ha	11	7,48	-	7,48	4,96	1,89	0,12	-	-	-		
5 - 10 ha	49	31,45	4,24	26,87	18,17	4,21	1,96	0,34	-	-		
10 - 15 ha	41	44,60	2,24	40,86	29,26	8,26	1,41	1,50	-	-		
15 - 20 ha	15	47,51	-	47,17	31,74	6,78	6,46	0,34	-	-		
≥ 20 ha	14	38,90	-	38,90	22,40	14,20	1,00	-	-	-		
Alle landbouwers	130	169,94	6,48	161,28	106,53	35,34	10,95	2,18	-	-		
In Roosteren	22	16,53	0,10	16,43	12,02	2,36	0,50	-	-	-		
In Dieteren	5	2,30	-	2,20	1,96	0,22	-	0,10	-	-		
In Susteren	6	10,40	3,60	6,80	6,30	0,30	0,15	-	-	-		
In Grevenbicht	15	35,38	0,20	35,18	19,66	9,65	4,48	-	-	-		
In Buchten	1	0,30	-	0,30	0,20	0,05	0,05	-	-	-		
In Holtum	4	1,47	0,22	1,25	0,44	0,73	0,01	-	-	-		
In Born	6	13,09	-	12,85	8,55	2,80	1,20	0,24	-	-		
In Obbicht	7	10,46	-	10,46	7,40	1,84	0,57	-	-	-		
In Berg	14	26,97	1,19	25,18	17,31	5,71	0,93	0,60	-	-		
In Urmond	11	23,27	-	23,17	19,15	2,45	0,67	0,10	-	-		
In Guttecoven	7	7,22	0,70	5,72	4,30	1,12	0,26	0,80	-	-		
In Limbricht	9	6,25	0,25	6,00	1,91	2,97	0,57	-	-	-		
In Einighausen	23	16,30	0,22	15,74	7,33	5,14	1,56	0,34	-	-		
Fruittwekers	13	65,07	0,30	64,35	39,42	17,74	2,99	0,42	-	-		
Ov. grondgebruikers:												
Groep C < 1 ha	60	18,99	0,50	17,01	8,89	2,41	3,63	1,48	-	-		
≥ 1 ha	30	26,11	2,68	23,73	12,28	6,26	1,73	0,20	-	-		
totaal	90	45,10	3,18	40,24	21,17	8,67	5,36	1,68	-	-		
Groep D < 1 ha	42	14,46	0,45	13,25	6,54	2,73	1,44	0,76	-	-		
≥ 1 ha	32	23,64	0,17	23,36	11,51	5,13	3,37	0,11	-	-		
totaal	74	38,10	0,62	36,61	18,05	7,86	4,81	0,87	-	-		
Spec. groep												
< 1 ha	3	0,95	-	0,50	0,30	0,10	0,05	-	0,28	0,14		
≥ 1 ha	4	4,30	1,00	3,00	1,65	0,70	0,65	0,30	-	-		
totaal	7	5,25	1,00	3,50	1,95	0,80	0,70	0,30	0,28	0,14		
Alle grondgebruikers	314	323,46	11,58	305,98	187,12	70,41	24,81	5,45	0,28	0,14		

1) Niet gelijk aan oppervlakte tuinland vanwege onderteelt.

2) En morellen.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964.

	Oppervlakte appelaan- plant in ha	Percentage van het appel-areaal met		Percentage van het appel-areaal			
		gang- bare, moderne varië-2) teiten	minder gang- bare varië- teiten	jonger dan 7 jaar	7 - 21 jaar	22 - 27 jaar	ouder dan 27 jaar
Gemeente Roosteren	22	11	89	0	17	8	75
Gemeente Susteren	19	24	76	4	42	17	37
Gemeente Grevenbicht	32	26	74	10	42	21	27
Gemeente Born	32	16	84	16	19	16	49
Gemeente Obbicht	44	10	90	7	14	23	56
Gemeente Urmond	32	27	73	13	52	15	20
Gemeente Limbricht	28	5	95	-	17	22	61
Provincie Limburg	5921	23	77	18	22	10	50
Nederland	33843	37	63	27	38	11	24

1) Van bedrijven met minstens 25 are fruitaanplant.

2) Cox's Orange Pippin, Golden Delicious, James Grieve en Stark Earliest.

Bron: C.B.S.-onderzoek pit- en steenvruchten 1963.

MESTVARKENS

Bijlage 47

	Aantal bedrijven												Gemiddel aant. me varkens bedrijf
	tot.	geen	met									met mestv.	
			mestvarkens										
			$\frac{1}{4}$	$\frac{5}{9}$	$\frac{10}{14}$	$\frac{15}{19}$	$\frac{20}{29}$	$\frac{30}{39}$	$\frac{40}{49}$	$\frac{50}{99}$	≥ 100		
Landbouwers:													
< 5 ha	35	18	15	1	-	-	1	-	-	-	-	17	4,2
5 - 10 ha	136	76	37	11	1	2	2	-	2	3	2	60	13,7
10 - 15 ha	88	47	20	9	2	-	3	2	1	3	1	41	15,7
15 - 20 ha	33	16	13	1	1	-	-	-	-	2	-	17	11,3
≥ 20 ha	28	15	6	3	1	2	-	-	-	1	-	13	11,1
Alle landbouwers	320	172	91	25	5	4	6	2	3	9	3	148	12,7
In Roosteren	46	26	12	5	-	-	-	1	-	2	-	20	12,3
In Dieteren	32	15	13	3	-	-	-	-	-	1	-	17	7,2
In Susteren	38	21	7	1	2	2	1	1	-	2	1	17	24,2
In Grevenbicht	33	26	6	1	-	-	-	-	-	-	-	7	2,4
In Buchten	11	5	1	1	-	-	2	-	1	1	-	6	28,0
In Holtum	17	10	4	-	-	-	2	-	1	-	-	7	13,6
In Born	25	15	9	1	-	-	-	-	-	-	-	10	2,8
In Obbicht	12	5	3	4	-	-	-	-	-	-	-	7	4,3
In Berg	17	9	4	2	-	1	-	-	-	1	-	8	11,3
In Urmond	12	7	4	1	-	-	-	-	-	-	-	5	2,6
In Guttecoven	24	9	8	1	1	-	1	-	1	1	2	15	32,5
In Limbricht	14	10	3	1	-	-	-	-	-	-	-	4	3,8
In Einighausen	39	14	17	4	2	1	-	-	-	1	-	25	6,0
Fruïtkwekers	13	11	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	6,5
Ov. geregistreerden													
Groep C < 1 ha	86	64	16	3	1	1	-	-	-	-	1	22	9,4
≥ 1 ha	96	66	21	3	3	-	1	-	1	-	1	30	10,1
totaal	182	130	37	6	4	1	1	-	1	-	2	52	9,8
Groep D < 1 ha	64	56	8	-	-	-	-	-	-	-	-	8	2,1
≥ 1 ha	78	63	9	5	1	-	-	-	-	-	-	15	4,7
totaal	142	119	17	5	1	-	-	-	-	-	-	23	3,7
Spec. groep													
< 1 ha	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	202,0
≥ 1 ha	6	3	-	-	1	-	-	1	-	-	1	3	52,7
totaal	10	6	-	-	1	-	-	1	-	-	2	4	90,0
Alle geregis- treerden	667	438	145	38	11	5	7	3	4	9	7	229	12,4

1) Met mestvarkens.

Bron : Landbouwtellingformulieren 1964.

FOKZEUGEN

	Aantal bedrijven								Gem. aan- tal zeu- gen per bedrijf 1)	
	to- taal	met _____ fokzeugen								met fok- zeugen
		geen	1-2	3-4	5-9	10-19	20-29	≥ 30		
Landbouwers:										
5 ha	35	25	6	2	2	-	-	-	10	3,2
10 ha	136	58	29	24	13	8	2	2	78	5,8
15 ha	88	24	17	16	17	9	5	-	64	6,4
20 ha	33	8	6	2	11	6	-	-	25	3,8
20 ha	28	5	4	7	6	3	2	1	23	8,3
Landbouwers	320	120	62	51	49	26	9	3	200	6,3
Landbouwers met fokzeugen:										
Roosteren	46	15	3	6	9	7	4	2	31	11,0
Dieteren	32	12	8	6	4	2	-	-	20	4,1
Busteren	38	17	6	5	3	3	3	1	21	9,5
Prevenbicht	33	11	8	11	2	1	-	-	22	3,7
Buchten	11	7	2	-	2	-	-	-	4	4,0
Holtum	17	6	5	1	1	3	-	-	10	5,3
Born	25	7	6	7	5	-	-	-	18	3,7
Abbicht	12	3	3	-	4	1	1	-	9	6,8
Berg	17	5	1	3	4	4	-	-	12	7,6
Irmond	12	6	3	-	3	-	-	-	6	4,3
Huttecoven	24	8	7	3	5	1	-	-	16	4,3
Limbricht	14	6	-	2	3	2	1	-	8	8,6
Linighausen	39	17	10	7	4	2	-	-	23	4,3
Landbouwers	13	12	1	-	-	-	-	-	1	1,0
Landbouwers met fokzeugen:										
Op C < 1 ha	86	81	4	-	1	-	-	-	5	2,2
≥ 1 ha	96	78	9	6	2	1	-	-	18	3,4
totaal	182	159	13	6	3	1	-	-	23	3,2
Op D < 1 ha	64	60	1	2	1	-	-	-	4	4,3
≥ 1 ha	78	74	1	2	1	-	-	-	4	2,3
totaal	142	134	2	4	2	-	-	-	8	3,3
Landbouwers met fokzeugen:										
Op groep										
< 1 ha	4	3	-	1	-	-	-	-	1	3,0
≥ 1 ha	6	4	-	1	-	-	-	1	2	17,5
totaal	10	7	-	2	-	-	-	1	3	12,7
geregistreerden	667	432	78	63	54	27	9	4	235	5,9

met fokzeugen.

Landbouwtellingformulieren 1964.

KIPPEN

Bijlage 49

	Aantal bedrijven									Gemidd. aantal kippen per bedr.
	to- taal	met _____ kippen							met kip- pen	
		geen	1-49	<u>50</u> 99	<u>100</u> 199	<u>200</u> 499	<u>500</u> 999	≥1000		
Landbouwers:										
< 5 ha	35	6	22	4	3	-	-	-	29	3
5 - 10 ha	136	30	66	26	8	4	2	-	106	6
10 - 15 ha	88	23	33	17	11	4	-	-	65	7
15 - 20 ha	33	13	7	5	4	3	1	-	20	12
≥ 20 ha	28	10	11	1	4	2	-	-	18	7
Alle landbouwers	320	82	139	53	30	13	3	-	238	6
In Roosteren	46	10	17	11	7	1	-	-	36	6
In Dieteren	32	7	11	7	6	1	-	-	25	6
In Susteren	38	11	12	7	2	5	1	-	27	11
In Grevenbicht	33	9	19	4	-	1	-	-	24	3
In Buchten	11	3	5	1	2	-	-	-	8	5
In Holtum	17	1	12	1	2	1	-	-	16	4
In Born	25	4	18	3	-	-	-	-	21	2
In Obbicht	12	6	3	-	2	1	-	-	6	10
In Berg	17	6	7	1	2	1	-	-	11	8
In Urmond	12	2	6	1	3	-	-	-	10	5
In Guttecoven	24	10	11	2	1	-	-	-	14	3
In Limbricht	14	6	1	4	-	2	1	-	8	17
In Einighausen	39	7	17	11	3	-	1	-	32	7
Fruitlekwekers	13	10	1	1	1	-	-	-	3	7
Ov. geregistreerden:										
Groep C < 1 ha	86	40	37	8	-	1	-	-	46	3
≥ 1 ha	96	48	31	10	4	3	-	-	48	5
totaal	182	88	68	18	4	4	-	-	94	4
Groep D < 1 ha	64	23	33	6	1	1	-	-	41	3
≥ 1 ha	78	29	44	1	3	1	-	-	49	3
totaal	142	52	77	7	4	2	-	-	90	3
Spec. groep										
< 1 ha	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-
≥ 1 ha	6	2	-	-	-	-	2	2	4	97
totaal	10	6	-	-	-	-	2	2	4	97
Alle geregistreerden	667	238	285	79	39	19	5	2	429	6

1) Met kippen

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964.

PRODUKTIESECTOREN (VARKENSMESTERIJ, - FOKKERIJ EN PLUIMVEEHOUDERIJ)
VAN ENIGE OMVANG OP DE BEDRIJVEN

Bijlage 50

Aantal landbouwbedrijven

	met ≥ 100 kippen	met ≥ 10 mest- varkens	met ≥ 3 fok- zeugen	totaal	zonder prod.- sectoren van enige omvang 1)	met produktiesectoren van enige omvang 2)					kippen en mest- varkens
						slechts kippen	slechts mest- varkens	slechts zeugen	slechts kippen en zeugen	mest- varkens en zeu- gen	
< 5 ha	3	1	4	35	30	-	1	1	3	-	-
5 - 10 ha	14	12	49	136	73	5	8	39	7	2	1
10 - 15 ha	15	12	47	88	27	7	6	36	6	4	1
15 - 20 ha	8	3	19	33	11	1	2	12	6	-	-
≥ 20 ha	6	4	19	28	5	3	1	13	3	3	-
Alle landbouwers	46	32	138	320	146	16	18	101	25	9	2
In Roosteren	8	3	28	46	15	3	-	20	5	3	-
In Dieteren	7	1	12	32	18	2	-	6	5	1	-
In Susteren	8	9	15	38	17	2	3	6	4	4	1
In Grevenbicht	1	-	14	33	19	-	-	13	1	-	-
In Buchten	2	4	2	11	4	1	3	2	-	-	-
In Holtum	3	3	5	17	6	3	3	5	-	-	-
In Born	-	-	12	25	13	-	-	12	-	-	-
In Obbicht	3	-	6	12	5	1	1	4	2	-	-
In Berg	3	2	11	17	4	1	1	9	1	1	-
In Urmond	3	-	3	12	8	1	-	1	2	-	-
In Guttecoven	1	6	9	24	10	-	5	7	1	1	-
In Limbricht	3	-	8	14	6	-	-	5	3	-	-
In Einighausen	4	4	13	39	21	2	3	11	1	1	-

- 1) Zonder ≥ 100 kippen en/of ≥ 10 mestvarkens en/of ≥ 3 fokzeugen.
2) Met ≥ 100 kippen en/of ≥ 10 mestvarkens en/of ≥ 3 fokzeugen.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964.

Bijlage 51

MELKMACHINES

	Percentage landbouwbe- drijven met melkmachines
Aantal koeien per bedrijf:	
1 - 2	0
3 - 5	1
6 - 9	45
10 - 14	84
≥ 15	89
Alle bedrijven met koeien	
	43
Roosteren	42
Dieteren	1
Susteren	63
Grevenbicht	60
Buchten	27
Holtum	50
Born	35
Obbicht	33
Berg	69
Urmond	30
Guttecoven	32
Limbricht	64
Einighausen	36

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964.

TREKKKRACHT

Bijlage 52

	Aantal bedrijven					Gem. aantal	
	totaal	met trekkers en paarden	met slechts trekkers	met slechts paarden	zonder trekkracht	trekkers per bedr. met trekkers	paarden per bedr. met paarden
Landbouwers:							
< 5 ha	35	-	2	24	9	1,0	1,0
- 10 ha	136	13	36	84	3	1,0	1,0
- 15 ha	88	25	37	25	1	1,1	1,4
- 20 ha	33	13	17	3	-	1,1	1,3
≥ 20 ha	28	11	17	-	-	1,4	1,4
Totaal landbouwers	320	62	109	136	13	1,1	1,2
n Roosteren	46	3	22	16	5	1,1	1,2
n Dieteren	32	5	8	17	1	1,0	1,0
n Susteren	38	9	16	12	1	1,3	1,1
n Grevenbicht	33	9	6	17	1	1,0	1,4
n Buchten	11	4	3	3	-	1,0	1,0
n Holtum	17	4	3	8	2	1,3	1,0
n Born	25	1	8	16	-	1,1	1,3
n Obbicht	12	1	6	5	-	1,0	1,6
n Berg	17	5	9	3	-	1,3	1,2
n Urmond	12	3	3	3	2	1,2	1,0
n Guttecoven	24	7	9	10	-	1,1	1,1
n Limbricht	14	6	5	4	-	1,0	1,2
n Einighausen	39	5	11	22	1	1,0	1,1
Totaal	13	1	9	-	3	1,0	1,0
Geregistreerden:							
ep C < 1 ha	86	-	3	2	81	1,0	1,0
≥ 1 ha	96	5	13	24	54	1,0	1,1
totaal	182	5	16	26	135	1,0	1,1
ep D < 1 ha	64	-	2	-	62	1,0	-
≥ 1 ha	78	-	5	17	56	1,0	1,1
totaal	142	-	7	17	118	1,0	1,1
ziale groep < 1 ha	4	-	3	-	1	1,0	-
≥ 1 ha	6	-	2	-	4	1,0	-
totaal	10	-	5	-	5	1,0	-
Totaal geregistreerden	667	68	146	179	274	1,1	1,2

1: Landbouwtellingformulieren 1964.

ARBEIDSKRACHTEN

Bijlage 53

	Aantal arbeidskrachten op de teldatum																
	Aant. bedr.		bedrijfshoofden		meew. gezinsleden				vr. arbeidskr.				totaal				
					mannen		vrouwen		mannen		vrouwen						
1961	1964	1961	1964	1961	1964	1961	1964	1961	1964	1961	1964	1961	1964				
Landbouwers:																	
< 5 ha	54	35	50	34	3	1	7	2	18	15	2	-	-	59	36	21	16
5 - 10 ha	152	136	146	133	7	12	57	39	101	90	3	5	2	1	206	177	110
10 - 15 ha	86	88	81	89	4	5	57	46	61	53	3	3	-	1	141	138	65
15 - 20 ha	31	33	29	33	2	1	25	21	22	27	6	6	-	-	60	60	24
≥ 20 ha	26	28	27	34	-	1	27	17	19	22	16	8	-	-	70	59	19
Alle landbouwers	349	320	333	323	16	20	173	125	221	207	30	22	2	2	536	470	239
in Roosteren	51	46	46	47	6	5	30	21	36	32	2	1	-	-	78	69	42
in Dieteren	35	32	33	32	2	1	11	8	19	25	1	1	-	-	45	41	21
in Susteren	42	38	41	41	2	3	17	17	28	31	6	9	-	-	64	67	30
in Grevenbicht	35	33	35	32	-	1	11	10	17	25	2	-	-	-	48	42	17
in Buchten	11	11	11	10	-	1	6	6	12	6	1	1	-	1	17	17	12
in Holtum	18	17	14	16	3	1	12	5	11	15	2	2	-	-	28	23	14
in Born	26	25	26	25	-	1	11	15	21	15	1	-	-	-	38	40	21
in Obbicht	14	12	14	13	-	-	10	4	10	5	1	1	-	-	25	18	10
in Berg	17	17	17	20	-	2	9	6	12	10	5	3	-	-	31	29	12
in Urmond	17	12	15	11	1	1	7	3	8	5	3	1	-	-	25	15	9
in Guttecooven	25	24	24	24	1	-	13	8	14	12	4	-	-	-	41	32	15
in Limbricht	14	14	14	15	-	-	14	7	9	6	-	-	-	1	28	22	9
in Einighausen	44	39	43	37	1	4	22	15	24	20	3	3	2	-	68	55	27
Fruitkwekers	14	13	13	13	-	-	3	2	2	7	6	4	-	-	22	19	2
Speciale groep	8	10	7	9	-	1	2	4	2	3	1	2	-	-	10	15	4

Bron: Landbouwtellinformaties 1961 en 1964.

	Gemiddelde bedrijfsuitkomsten van landbouwbedrijven van 10-20 ha van deelnemers aan de L.E.I.-boekhou- ding in het Limburgse löss-gebied		Landbouwbedrijven van 10 - 20 ha in r.v.k.- gebied Land van Swentibold in 1964
	1962/1963	1963/1964	
Aantal bedrijven	17	20	121
Gemiddelde bedrijfsgrootte	14,8	14,3	13,4
Percentage bouwland	47	50	51
Percentage grasboomgaard (en ov. tuin- bouw)	14	9	6
Percentage grasland	39	41	43
Gemiddeld aantal melkk. per bedrijf	12,1	11,4	8,9
Gemiddeld aantal mestv. per bedrijf	16,3	23,0	6,9
Gemiddeld aantal fokzeugen per bedrijf	3,3	4,3	4,8
Gemiddeld aantal leghennen per bedrijf	194	97	57
Opbrengst minus voerkosten:			
rundvee (per melkkoe)	925	1178	.
varkens (per omgerekend varken)	79	150	.
Bruto-opbrengst (incl. aanwas) boom- gaard in guldens per ha	955	658	.
Volwassen arbeidskracht per bedrijf	2,1	1,9	.
Netto-overschot (in gld. per ha)	- 170	212	.
Arbeidsinkomen van de ondernemer (in guldens per ha)	302	792	.
Arbeidsinkomen totaal (in gld. per ha)	862	1276	.
Opbrengst per 100 gld. kosten	95	107	.

Bronnen: L.E.I.-overzichten van bedrijfsresultaten
Landbouwtellingformulieren 1964.

LANDBOUWONDERWIJS

Bijlage 55

		In de land- en tuinbouw werkende mannen			
		aantal	Perc. met land- en tuin- bouwonderwijs		Perc. zonder land- en tuin- bouwonderwijs
			dagonderwijs	cursussen	
Bedrijfshoofden:					
gemeente Roosteren	56	14	25	61	
gemeente Susteren	107	26	32	42	
gemeente Grevenbicht	33	24	33	43	
gemeente Obbicht	38	16	24	60	
gemeente Born	80	26	28	46	
gemeente Limbricht	95	16	41	43	
gemeente Urmond	48	15	27	58	
gebied Zuid-Limburg	5522	22	31	47	
provincie Limburg	16571	30	36	34	
Nederland	220342	24	30	46	
Meewerkende zoons:					
gemeente Roosteren	18	55	17	28	
gemeente Susteren	27	67	7	26	
gemeente Grevenbicht	2	50	-	50	
gemeente Obbicht	11	55	18	27	
gemeente Born	24	50	17	33	
gemeente Limbricht	42	50	14	36	
gemeente Urmond	9	45	33	22	
gebied Zuid-Limburg	1537	54	15	31	
provincie Limburg	5325	58	16	26	
Nederland	62648	54	17	29	
Vreemde arbeidskrachten:					
gemeente Roosteren	1	-	-	100	
gemeente Susteren	3	-	-	100	
gemeente Grevenbicht	1	100	-	-	
gemeente Obbicht	1	100	-	-	
gemeente Born	3	-	-	100	
gemeente Limbricht	1	-	-	100	
gemeente Urmond	5	-	20	80	
gebied Zuid-Limburg	524	15	12	73	
provincie Limburg	1736	20	16	64	
Nederland	61896	13	13	74	

Bron: C.B.S.-landbouwtelling december 1962.

LEEFTIJD VAN DE BEDRIJFSHOOFDEN

Bijlage 56

	Aant. bedrij- ven	Aantal bedrijfshoofden in de leeftijdsklasse						Gemid- delde leeftijd
		< 35 jr.	35-44 jaar	45-49 jaar	50-54 jaar	55-64 jaar	≥ 65 jr.	
Bouwers:								
5 ha	35	-	5	3	5	15	7	57
10 ha	136	10	41	17	13	40	15	51
15 ha	88	15	21	3	8	20	21	51
20 ha	33	8	7	1	5	9	3	48
20 ha	28	6	8	2	4	5	3	47
landb.	320	39	82	26	35	89	49	51
eren	46	5	11	4	3	18	5	52
eren	32	3	10	1	6	9	3	50
eren	38	2	16	3	4	10	3	49
enbicht	33	6	11	5	1	3	7	49
en	11	2	1	2	-	3	3	54
um	17	1	5	-	3	4	4	55
	25	3	4	3	3	8	4	51
ht	12	2	2	-	1	7	-	50
a/d Maas	17	3	5	2	2	4	1	49
id	12	1	3	1	2	3	2	52
coven	24	2	5	3	3	6	5	52
icht	14	4	2	1	1	3	3	50
ghausen	39	5	7	1	6	11	9	54
ekwekers	13	2	7	1	-	2	1	46
C:								
cult.grond	10	1	5	-	-	2	2	47
ha	76	3	11	13	17	26	6	53
ha	96	8	19	14	16	28	11	51
al	182	12	35	27	33	56	19	52
D:								
cult.grond	9	-	1	1	-	2	5	63
ha	55	-	-	-	3	10	42	69
ha	78	-	1	1	1	14	61	70
al	142	-	2	2	4	26	108	69
groep:								
cult.grond	1	-	1	-	-	-	-	35
ha	3	1	1	-	-	-	1	48
ha	6	-	3	-	1	1	1	52
al	10	1	5	-	1	1	2	49
geregis- den	667	54	131	56	73	174	179	55

: Landbouwtellingformulieren 1964.

MEEWERKENDE ZOONS OP DE BEDRIJVEN

Bijlage 57

	Aantal bedrijven			Aantal meewerkende zoons per 100 bedrijven
	totaal	met één	meewerkende zoons twee	
Landbouwers:				
< 5 ha	35	-	-	0
5 - 10 ha	136	21	3	20
10 - 15 ha	88	27	2	35
15 - 20 ha	33	10	3	48
≥ 20 ha	28	5	4	46
Alle landbouwers	320	63	12	27
in Roosteren	46	7	4	33
in Dieteren	32	4	-	13
in Susteren	38	7	2	29
in Grevenbicht	33	3	2	21
in Buchten	11	2	-	18
in Holtum	17	4	-	24
in Born	25	4	3	40
in Obbicht	12	4	-	33
in Berg	17	3	-	17
in Urmond	12	3	-	25
in Guttecoven	24	6	-	25
in Limbricht	14	5	-	36
in Einighausen	39	11	1	28
Fruïtkwekers	13	1	-	8
Speciale groep	10	1	-	10

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964.

	Aantal bedrijven					w.v. de op- volging onbe- kend is
	totaal	met bedr.- hoofden < 50 jaar	met bedrijfshoofden $\geq$ 50 jaar		zonder opvolger	
			totaal	met zoon(s) als opvolger		
Landbouwers:						
< 5 ha	35	8	27	1	24	2
5 - 10 ha	136	69	67	23	37	7
10 - 15 ha	88	39	49	37	11	1
15 - 20 ha	33	16	17	14	1	2
$\geq$ 20 ha	28	16	12	10	-	2
Alle landbouwers	320	148	172	85	73	14
in Roosteren	46	20	26	12	11	3
in Dieteren	32	14	18	5	12	1
in Susteren	38	21	17	7	8	2
in Grevenbicht	33	22	11	5	6	-
in Buchten	11	5	6	3	2	1
in Holtum	17	6	11	8	3	-
in Born	25	11	14	8	6	-
in Obbicht	12	4	8	7	1	-
in Berg	17	10	7	5	2	-
in Urmond	12	5	7	3	3	1
in Guttecoven	24	10	14	7	5	2
in Limbricht	14	7	7	5	2	-
in Einighausen	39	13	26	10	12	4
Fruittelers	13	10	3	1	1	1
Speciale groep	10	6	4	2	2	-

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964 en L.E.I.

Aantal telplichtige grondgebruikers in het blok										
	to- taal	waarvan 55 jaar en ouder								
		to- taal	waarvan met agrarisch hoofdberoep							
			to- taal	w.v. sedert 1961 onafgebroken een bedrijf exploiterend						
				to- taal	w.v. het bedr. ¹⁾	niet is verkleind, tenzij onvrijwillig				
						to- taal	w.v. met een inkomen < 6500 gld. (schatting)	waarvan zonder aangewezen opvolger		
								to- taal	to- taal	to- taal
Landbouwers:										
< 5 ha	35	22	22	22	22	17	17	17	71	
5 - 10 ha	136	54	54	53	43	43	24	172		
10 - 15 ha	88	41	41	41	38	-	-	-		
15 - 20 ha	33	12	12	10	10	-	-	-		
≥ 20 ha	28	8	8	7	7	-	-	-		
Alle landbouwers	320	137	137	133	115	60	41	243		
Fruitlekwers	13	3	3	3	2	1	1	5		
Groep C	172	71	-	-	-	-	-	-		
Groep D	133	127	68	61	27	27	25	38		
Speciale groep	9	3	3	3	1	1	-	-		
Alle grondgebruikers	647	204	211	200	145	89	67	286		

1) Qua oppervlakte cultuurgrond.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1961 en 1964; L.E.I.

Landbouwers, wonend	Aantal bedrijven in 1964 met gegevens 1.)	Aantal bedrijven waarvan het hoofdbedrijfsgebouw is gebouwd is				Aantal bedrijven met hoofdbedrijfsgebouw in eigen-dom
		vóór 1850	1850 - 1914	1915 - 1940	na 1940	
In agrarisch gebied in het blok	50	8	17	16	9	30
< 50 jaar						
≥ 50 jr. met opvolger	30	3	14	8	5	25
≥ 50 jr. zonder opvolger	14	5	3	3	3	12
totaal	94	16	34	27	17	67
In gebieden met niet-agrarische bestemming in het blok:						
Born- < 50 jaar	11	1	7	2	1	11
Buchten ≥ 50 jr. m. opvolger	11	1	6	4	-	10
≥ 50 jr. z. opvolger	6	-	6	-	-	4
totaal	28	2	19	6	1	25
< 50 jaar	5	-	-	1	4	4
Susteren ≥ 50 jr. m. opvolger	1	-	-	-	1	1
≥ 50 jr. z. opvolger	1	-	1	-	-	1
totaal	7	-	1	1	5	6
< 50 jaar	77	19	32	14	12	56
Overige ≥ 50 jr. m. opvolger	57	15	23	13	6	56
gebieden ≥ 50 jr. z. opvolger	51	9	26	10	6	47
totaal	185	43	81	37	24	159
In het blok: < 50 jaar	143	28	56	33	26	101
≥ 50 jr. m. opvolger	99	4	43	25	12	92
≥ 50 jr. z. opvolger	72	14	36	13	9	64
totaal	314	46	135	71	47	257

1) Situatie 1961.

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964, Bijvoegsel bij landbouwtellingformulieren 1961.
187 Boerderijkaart C.D. Bestemmingskaart C.D.

In de reeks Verslagen van het Landbouw-Economisch Instituut zijn op dit gebied reeds verschenen of verschijnen binnenkort:

- Verslag No. 60 Slangenborg. Sociaal-economische schets van een ruilverkaveling in het Groninger landschap Westervolde, januari 1964.
- Verslag No. 63 Mierlo. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied tussen Eindhoven en Helmond, februari 1964.
- Verslag No. 70 Sleenerstroom. Een sociaal- en bedrijfseconomisch onderzoek in het ruilverkavelingsgebied ten westen van Emmen, april 1964.
- Verslag No. 74 Vries. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied in het noorden van Drenthe, april 1964.
- Verslag No. 78 Rijsbergen. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied ten zuiden van Breda, mei 1964.
- Verslag No. 86 Genemuiden. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsblok aan het Zwarte Water, juni 1964.
- Verslag No. 91 Bergen. Sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsblok in Noord-Limburg, juli 1964.
- Verslag No. 101 Zuiddorpe-Clinge. Sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsgebied in de grensstreek van oostelijk Zeeuwsch-Vlaanderen, september 1964.
- Verslag No. 102 Oukoop-Kortrijk. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsblok in het Utrechtse weidegebied, september 1964.
- Verslag No. 103 Budel-Strijper Aa. Sociaal-economische schets van twee ruilverkavelingsgebieden in de Brabantse Kempen, november 1964.
- Verslag No. 108 Luttenberg. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied in Salland, januari 1965.
- Verslag No. 109 Meeden-Scheemda. Sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsgebied in het Oud-Oldambt, januari 1965.
- Verslag No. 110 Ooststellingwerf. Sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsgebied in het zuiden van de Friese Wouden, januari 1965.
- Verslag No. 120 Lieshout. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied ten noordwesten van Helmond, februari 1965.
- Verslag No. 121 Land van Swentibold. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied in Zuid-Limburg, maart 1965.
- Verslag No. 122 Houtse Polders. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied ten noorden van Breda, maart 1965.